

Unjárgga gielda Nesseby kommune

Møteinnkalling

Utvalg: Ovdagoddi/Formannskapet
Møtested: Kommunestyresalen, Nesseby rådhus
Dato: 05.11.2019
Tid: 08:30

Forfall meldes snarest til sentralbordet på tlf. 40 44 05 00 eller e-post sentralbord@nesseby.kommune.no .
Varamenn møter kun ved spesiell innkalling.

Innkalling er sendt til:

Navn	Funksjon	Representerer
Knut Inge Store	LEDER	A
Hanne Iversen Noste	NESTL	A
Marit Kjerstad	MEDL	TVP
Ingeborg Johansen Reisænen	MEDL	SP
Anja Pedersen Noste	MEDL	SÁB/SFP
Kristian Bergstø	VARA	A
Sissel Røstgaard	VARA	SV
Jan Hansen	VARA	A
Kaisa B. Store	VARA	A
Hege Anita Roska Wikstad	VARA	A
Øystein Nilsen	VARA	SP
Kjell-Harald Erichsen	VARA	SP
Jan Ivvár Smuk	VARA	H
Berit Ranveig Nilssen	VARA	SÁB/SFP

Saksnr	Innhold
PS 53/19	Godkjenning av innkalling og saksliste
PS 54/19	Referater
RS 12/19	Søknad om reduserte kommunale avgifter gnr. 8, bnr. 9
RS 13/19	It kartleggings prosjekt
RS 14/19	Manglende oppfyllelse av lovpålagte oppgaver innen barnevernsområdet - 1. halvårsrapportering 2019, samt informasjon om akuttberedskapen
RS 15/19	Orientering om statsbudsjettet 2020
RS 16/19	Underskrevet samarbeidsavtale mellom Nesseby kommune og Finnmark politidistrikt
RS 17/19	Informasjon om overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten
RS 18/19	Vedtak i Kontrollutvalget Nesseby kommune - PROSJEKTPLAN FORVALTNINGSREVISJON – OFFENTLIGE ANSKAFFELSER
RS 19/19	Svar på forespørsel om utsatt høringsfrist vindkraft
RS 20/19	Tilsyn med introduksjonsloven - Lukking av tilsyn
PS 55/19	Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø 2019- 2022
PS 56/19	Kystsoneplan for Varanger - finansiering
PS 57/19	Råteskade kommunal bolig Soltunveien 11 A/B renovering
PS 58/19	Søknad om tilskudd til overtakelse av siidaandel/generasjonsskifte Stian S. Rennemo
PS 59/19	Desentralisert helsesykepleierutdanning
PS 60/19	Foreldrebetaling for SFO 2020
PS 61/19	Foreldrebetaling for barnehagen 2020
PS 62/19	Betalingssatser hjelpetjenesten 2020
PS 63/19	Betalingssatser hjemmetjenesten 2020
PS 64/19	Betalingssatser for institusjon 2020
PS 65/19	Gebyrregulativ Nesseby kommune 2020 - Ettersendes
PS 66/19	Søknad om næringstilskudd til investeringer - B-sak u.off. Deles ut i møtet

PS 53/19 Godkjenning av innkalling og saksliste

PS 54/19 Referater

Johnny Pettersen

Vesterelv
9840 VARANGERBOTN

Søknad om reduserte kommunale avgifter, gnr. 8, bnr. 9

— Viser til din søknad datert 02.09.19.

Du søker om reduserte kommunale avgifter for ovennevnte eiendom fordi du skal reise utenlands i 9 måneder, frem til midten av juni 2020. Og boligen vil bli stående ubebodd frem til da.

Du betaler pr. i dag for abonnementsgebyr vann, forbruksgebyr vann, slamgebyr med tømning annet hvert år, grunngebyr renovasjon, forbruksgebyr renovasjon 120 ltr. dunk og feieravgift.

Melding om vedtak:

I følge retningslinjene og forskriftene for renovasjonsordningen, kan det gis fritak av forbruksgebyr renovasjon når boligen har stått ubebodd i mer enn 6 måneder. Derfor vil det gis fritak av dette gebyret i perioden 01.03.20 – 15.06.20 for ovennevnte eiendom.

Det vil ikke bli gitt fritak/reduksjoner for de andre kommunale avgiftene, jfr. retningslinjene.

Klagerettsregler:

Vedtaket kan påklages til kommunen. Klagefristen er 3 uker regnet fra den dagen du mottok dette brevet. Det er tilstrekkelig at klagen er postlagt innen fristens utløp.

Klagen skal sendes skriftlig til avsenderen av dette brevet. I klagen må det vises til det vedtak det klages over og hvilken endring som ønskes

Med hilsen

Eli Bomban
Konsulent teknisk virksomhet

Prosjektplan

Kartlegging av digital basiskompetanse i Øst-Finnmark

side 1

Innhold

1. Innledning.....	2
2. Bakgrunn.....	2
3. Forutsetninger og rammer	3
4. Resultatmål.....	3
5. Delmål.....	4
6. Organisering	4
7. Faser og oppgaver	4
8. Fremdriftsplan.....	5
9. Kritiske faktorer og kvalitetssikring.....	6
10. Budsjett og kostnader	6

1. Innledning

Prosjektnavn:

Kartlegging av digital basiskompetanse i Øst-Finnmark

Prosjektleder:

Trond Haukanes, daglig leder Øst-Finnmark Regionråd

Vertskommune Sør-Varanger

Deltakere i prosjektet:

Lebesby kommune
Gamvik kommune
Berlevåg kommune
Båtsfjord kommune
Vardø kommune
Vadsø kommune
Nesseby kommune
Tana kommune
Sør-Varanger kommune

2. Bakgrunn

Øst-Finnmark regionråd ønsker å styrke regionenes generelle it-kompetanse for kommuneansatte i de 9 deltakerkommunene i Øst-Finnmark. Prosjektet skal bidra til å møte fremtidens krav til

side 2

digitalisering og bærekraftig ressursbruk i utøvelse av kommunale tjenester. Man ønsker samtidig å bygge bilde av en fremtidsrettet region som fremstår som attraktiv både for egne innbyggere og mulige tilflyttere. Prosjektet skal bidra til å møte fremtidens krav til digitalisering og bærekraftig ressursbruk i utøvelse av kommunale tjenester. Med utgangspunkt i en modell som er utarbeidet av Datakortet AS for kartlegging av generell it-kompetanse, ønsker man å gjennomføre undersøkelse blant alle kommuneansatte i regionen. Førstegangs kartlegging er allerede gjennomført i Sør-Varanger kommune, noe som også er bakgrunnen for at Regionrådet har fått informasjon og fattet interesse for dette prosjektet.

Det ble gjort følgende vedtak da saken ble behandlet i Øst-Finnmark regionråd:

ØFR-sak 3/19

Prosjekt «Vurdering av ansattes data-kompetanse»

Vedtak:

Det opprettes et felles prosjekt i regi av regionrådet der alle kommunene i Øst-Finnmark Regionråd deltar. Prosjektet skal i tillegg til å avdekke de ansattes data kompetanse også inneholde en plan for et oppfølgingsprosjekt hvor man skal gi de ansatte som har behov for det relevant data kompetanse.

3. Forutsetninger og rammer

Prosjektet er planlagt for alle deltakerkommunene i Øst-Finnmark regionråd. Prosjektet innebærer i første fase samlet kartlegging av grunnleggende basiskunnskap om IT. Det anses nødvendig å kartlegge de enkelte kommunene før man går videre med tilrettelagt opplæring. Deretter planlegges det en opplæringsperiode innenfor de enkelte sektorene for å øke it-kompetansen der behovet fremkommer. Avslutningsvis vil det gjennomføres en ny kartlegging som vil gi informasjon om man har oppnådd ønsket effekt.

Prosjekt mål 1 er

1. Førstegangs kartlegging av alle ansatte i deltakerkommunene, med unntak av Sør-Varanger kommune
2. Opplæringsfase i pilot. Detaljert kartlegging av it-kompetanse innenfor områdene oppvekst og helse, omsorg og velferd og teknisk i Sør-Varanger kommune.

Prosjektet krever forankring og deltakelse i alle kommunene, og videre engasjement og bidrag inn i fasen som gjelder opplæring. Sør-Varanger kommune som allerede har gjennomført test på den generelle kompetansen, vil gjennomføre fase 2 som en pilotkommune for de andre kommunene i regionrådet. Det vil være nødvendig med kommunevis tilpasning både av kartleggingsfase 1 og opplæringsfasen, men man har som utgangspunkt å kunne oppnå erfarings- og stordriftsfordeler.

4. Resultatmål

Målet med prosjektet er å løfte kommunene i Øst-Finnmark for å møte fremtiden som en ledende region på digital basiskompetanse. Øst-Finnmark skal fremstå som en digital proaktiv region.

side 3

Basert på god digital kompetanse skal ansatte i kommunene i Øst-Finnmark tilby og legge til rette for gode kommunale tjenester basert på bærekraftig ressursbruk.

5. Delmål

For kartleggingsfase 1 er målet å kartlegge dagens status for digital basiskompetanse.

For opplæringsfase i pilot er målet å utarbeide verktøy for opplæring, samt gjennomføre opplæring for sektorene Oppvekst, Helse, omsorg og velferd og Teknisk. Hensikten på å gjennomføre prosjektet i Sør-Varanger som pilot er å kunne gi erfaringsinformasjon og stordriftsfordeler i de øvrige deltakerkommunene.

6. Organisering

Prosjektet vil ledes av daglig i Øst-Finnmark regionråd, Trond Haukanes. Videre vil hver enkelt kommune ha en deltaker som er med i styringsgruppen, samt kontaktperson som bidrar til gjennomføring i den enkelte kommune etter følgende modell:

Datakortet AS vil som leverandør, sørge for alt nødvendig informasjonsmateriell, adgang til tester og rapportering.

7. Faser og oppgaver

Fase 1 - Kartlegging

Datakortet AS sin modell for kartlegging vil bli brukt i alle kommunene, og selskapet vil stå for selve gjennomføringen. Utgangspunktet er at det legges til grunn en del spørsmål som anses å være generell kompetanse i kommune-Norge i dag. Videre vil den enkelte kommune gjennomgå de resterende spørsmålene som skal benyttes, slik at man oppnår forankring og nødvendig tilpasning.

Testen gjennomføres anonymt, og det vil ikke være mulig å gjenkjenne ansatte i resultatrapportene etterpå. Selve testen gjennomføres en gang, og tar omlag 15-20 minutter. Man antar at selve gjennomføringen av kartleggingsfase 1 vil ta omlag 1,5 måneder, inklusiv utarbeidelse av rapporter.

Fase 2 - Opplæring i pilot

Sør-Varanger kommune har igangsatt fase 2 på en av skolene i kommunen, kalt «Sandnes-modellen». Her ble det utarbeidet en fagplan basert på behovet som skolens ansatte så i forhold til å kunne gi

side 4

god og tilstrekkelig opplæring til elevene, og samtidig mestre eget arbeid ved hjelp av digitale verktøy. Fagplanen inneholder følgende punkter:

- Enkelt tekstbehandling
- Internett
- E-post
- Regneark
- Presentasjon

Basert på denne tilpassede fagplanen ble det utarbeidet ny test for de ansatte, denne gangen uten å være anonym. Begrunnelsen var at man ønsket detaljert oversikt over hvilken kunnskap den enkelte ansatte hadde. Selve opplæringen ble gjennomført av egne ansatte som innehar tilstrekkelig kompetanse, og ved hjelp av elevbedrift ved Kirkenes Videregående skole. Disse elevene hadde gjennomgått kvalitetssjekk og nødvendig opplæring ved Datakortet AS. Prosjektet er så langt vellykket, og man er straks klar for etterkontroll for kartlegging av ervervet kunnskap.

«Sandnes-modellen» fremstår som en god metode for opplæring i den enkelte kommune, og vil i det videre løpet benyttes som grunnlag i opplæringen for de øvrige skolene i Sør-Varanger. Man ser det som hensiktsmessig å ta utgangspunkt i utarbeidet fagplan, men gjennomføre tilpasning til den enkelte skole. Forankring og faglig tilpasning anses nødvendig for å oppnå ønsket resultat.

«Sandnes-modellen» har allerede vakt nasjonal interesse. Rektor for skolen er invitert til å presentere prosjektet på et seminar på Telenor på Fornebu. «Sandnes-modellen» har allerede vakt nasjonal interesse. Rektor for skolen er invitert til å presentere prosjektet på et seminar hos Telenor på Fornebu.

Videre ønsker man å utvikle tilsvarende modell for Helse, omsorg og velferd hvor dette også tilpasses ulike prosjekter tilknyttet innføring av velferdsteknologi. Avslutningsvis vil også prosjektet gjennomføres for Teknisk.

8. Fremdriftsplan

Under forutsetning av finansiering:

Fase 1- Kartlegging	
Gjennomføre møter med deltaker kommuner	Vår/tidlig sommer 2019
Gjennomføre test kommuner	Tidlig høst 2019
Utarbeidelse av rapporter alle kommuner	Medio høst 2019
Fase 2 - Gjennomføring i pilot	
Utarbeide fagplan, test og opplæring – resterende skoler i Sør-Varanger	Vår 2019 – tidlig høst 2019
Utarbeide fagplan, test og opplæring – helse, omsorg og velferd	Høst 2019
Utarbeide fagplan, test og opplæring - teknisk	Vinter 2019/2020
Lage skisse for Fase 2 – opplæring for alle kommunene basert på erfaringene fra piloten	Vinter 2019/2020

side 5

9. Kritiske faktorer og kvalitetssikring

Ønsket resultatet av prosjektet krever god forankring og gjennomføringsevne i den enkelte kommune.

Opplæringsfase 2 for resterende deltakerkommuner vil kreve ytterligere finansiering, noe som vil medføre ny søknad på et senere tidspunkt.

10. Budsjett og kostnader

Deltakerkommune	Antall ansatte	Samlet beløp, ansatte
Lebesby kommune	170	34 000
Gamvik kommune	150	30 000
Berlevåg kommune	107	21 400
Båtsfjord kommune	220	44 000
Vardø kommune	220	44 000
Vadsø kommune	600	120 000
Nesseby kommune	130	26 000
Tana kommune	380	76 000
Sør-Varanger kommune	1023	0
Sum	3 000	395 400

Fase 1 - Kartlegging

Pris per person er kr 200,-, og vil kunne faktureres den enkelte kommune. For bistand og utarbeidelse av rapporter vil kostnaden bli anslagsvis kr. 100 000, og vil faktureres Øst-Finnmark regionråd som fordeles per kommunen etter antall ansatte.

Fase 2 – Opplæring i pilot

Det beregnes en kostnad for Sør-Varanger kommune på 200 000 for utarbeidelse av fagplan, kartlegging og opplæring innenfor oppvekst, helse, omsorg og velferd, samt teknisk.

Samlet søknadsbeløp er:

Deltakeravgift ansatte	395 400
Utarbeidelse av rapporter	100 000
Opplæringsfase for pilot	200 000
Sum	695 400

ØST • FINNMARK

REGION RÅD

Prosjektskjønn Søknad

Søker

Org. nr 942110286
Navn Sør-varanger Kommune
Adresse Postboks 406
9915 Kirkenes
Norge
Kontaktperson SVANHILD APELAND LANDE (sap@svk.no)

Prosjekt

Prosjektnummer 20-19-0018
Prosjektnavn Kartlegging digital basiskompetanse
Søknadssum 695400 kr
Fra dato 01.06.2019
Til dato 01.04.2020
Prioritet 1

Annen finansiering

Samarbeidspartnere

Navn	Adresse	Kontaktperson
Vardø Finnmark	Vardø Kommune Postboks 292 9951 Vardø Norge	Hallgeir Sørnes hallgeir.sornes@vardo.kommune.no
Båtsfjord Finnmark	Båtsfjord Kommune Postboks 610 9991 Båtsfjord Norge	Alf Gunnar Sørensen alf.gunnar.sorensen@batsfjord.kommune
Nesseby Finnmark	Unjargga Gielda / Nesseby Kommune Rådhuset 9840 Varangerbotn Norge	Jon Ramy Andersen jra@nesseby.kommune.no
Vadsø Finnmark	Vadsø Kommune Postboks 614 9811 Vadsø Norge	Kurt Schjølberg kurt.schjolberg@vadso.kommune.no
Tana Finnmark	Deanu Gielda / Tana Kommune Rådhusveien 24 9845 Tana Norge	Frank Ingilæ frank.ingila@tana.kommune.no
Lebesby Finnmark	Lebesby Kommune Postboks 38 9790 Kjøllefjord Norge	Anne Lill Fallsen alle.fallsen@lebesby.kommune.no
Gamvik Finnmark	Gamvik Kommune Postboks 174 9770 Mehamn	Bengt Ole Ekrem bengt.ole.ekrem@gamvik.kommune.no

Navn	Adresse	Kontaktperson
Berlevåg Finnmark	Norge Berlevåg Kommune Torget 4 9980 Berlevåg Norge	Siv Efraimsen siv.efraimsen@berlevag.kommune.no

Utfordringene det skal taes tak i:

Formålet med prosjektet er å kartlegge dagens status for digital basiskompetanse i kommunene i Øst-Finnmark. Etter kartlegging skal det igangsettes prosesser for å øke kompetansen, og ettermåling. Si noe om hvilket nivå man ønsker få sine ansatte opp på.

Styrke kommunen innen rollene:

- Tjenesteprodusent
- Samfunnsutvikler

Mål og hvordan det skal gjennomføres:

Målet med prosjektet er å løfte kommunene i Øst-Finnmark for å møte fremtiden som en ledende region på digital basiskompetanse. Øst-Finnmark skal fremstå som en digital proaktiv region. Basert på god digital kompetanse skal ansatte i kommunene i Øst-Finnmark tilby og legge til rette for gode kommunale tjenester basert på bærekraftig ressursbruk. Datakortet AS sin modell for kartlegging vil bli brukt i alle kommunene, og selskapet vil stå for selve gjennomføringen. I Sør-Varanger, som allerede har gjennomført kartlegging er det planlagt å lage et opplæringsprogram. Se prosjektplan - kapittel 7 - Faser og oppgaver

Sektorer prosjektet omfatter:

- Hele kommunen

Virkemidler som skal benyttes:

- Interkommunale samarbeid
- Opplæring, erfaringsdeling og diskusjon
- IKT
- Innovasjon

Begrunnelse for valg av virkemiddel/virkemidler:

Prosjektet er rettet mot innovative nye måter å kartlegge kompetanse, samt tilfører ny kompetanse. Prosjektet dreier seg om bruk av IKT. Hele bakgrunn for prosjektet er at man ønsker at hele regionen skal så sammen om å øke digital kompetanse. Det medfører både opplæring og erfaringsoverføring innad i den enkelte kommune, og på tvers av kommunegrensene.

Vedlegg:

[Prosjektplan it kartlegging.pdf](#)

Hei, legger du denne i ephorte og på meg.

Fra: Trond Haukanes <th@ofr.no>

Sendt: torsdag 24. oktober 2019 15:18

Til: Siv Efraimsen <siv.efraimsen@berlevag.kommune.no>; Alf Gunnar Sørensen <alf.gunnar.sorensen@batsfjord.kommune.no>; Bengt Ole Ekrem <Bengt.Ole.Ekrem@gamvik.kommune.no>; Bill Sørensen <bill@tana.kommune.no>; Børge Martinussen <borge.martinussen@vardo.kommune.no>; alle.fallsen@lebesby.kommune.no; Jon Ramy Andersen <jon.ramy.andersen@nesseby.kommune.no>; kurt.schjolberg@vadsø.kommune.no

Kopi: Bernt Nilsen <bernt.nilsen@norsktest.no>; Svanhild Apeland Lande <Svanhild.ApelandLande@sor-varanger.kommune.no>; sveninge.astrup@datakortet.no; Maria Kristiansen <maria.kristiansen@berlevag.kommune.no>; Olaf Trosten <Olaf.Trosten@nesseby.kommune.no>

Emne: It kartleggings prosjekt.

Viktighet: Høy

Hei!

Da er vi endelig klar for å starte prosjektet «Kartlegging digital basiskompetanse». Som de av dere som var tilstede eller skype husker, så hadde vi et første møte 6 Juni i år på Kommunehuset i Tana.

De som var tilstede der fysisk var:

Bill Sørensen, Tana Kommune.
Maria Kristiansen, Berlevåg Kommune
Olav Trosten, Nesseby Kommune
Jon Ramy Andersen, Nesseby Kommune
Bernt Nilsen Datakortet
Svanhild Apeland Lande, Sør-Varanger Kommune
Trond Haukanes , Øst-Finnmark Regionråd

På skype:

Børge Martiniussen, Vardø Kommune
Alf Gunnar Sørensen, Båtsfjord Kommune
Bengt Ole Ekrem, Gamvik Kommune

Forfall:

Kurt Schjølberg, Vadsø Kommune
Anne Lill Fallsen, Lebesby Kommune

Møte i Tana skulle i utgangspunktet være et oppstartsmøte for prosjektet, men på grunn av uklarheter rundt dette med at kun Datakortet var forespurt om å være leverandør, ble det besluttet å gå en ny runde juridisk og eventuelt sende forespørsel ut på anbud. Dette ble gjort av innkjøpsavdelingen i Sør-Varanger kommune i August. Forespørselen ble sendt ut på Doffin. Innen fristen i September var det ikke kommet inn noen andre tilbydere. Derfor er vi nå klar for å starte opp prosjektet.

Sven Inge Astrup fra Datakortet vil ta kontakt med dere som er oppført som kontaktpunkter fra hver kommune for å avtale tidspunkt for testen, omfang og spesielle tilpasninger. Hvis det i løpet av perioden fra møte sist og til nå har blitt endring knyttet til hvem som har ansvar i hver kommune så gi beskjed i løpet av førstkommende Mandag.

Da håper jeg vi kan komme i gang med første fase og ønsker lykke til!

Med Vennlig Hilsen/Kind Regards

Trond Haukanes
Daglig Leder/Managing Director

Mobil: +47 90110562

Mail: th@ofr.no

Hjemmeside: www.ofr.no

UNJARGGA GIELDA / NESSEBY KOMMUNE
RÅDHUSET
9840 VARANGERBOTN
Att. rådmannen

Saksbehandler, innvalgstelefon

Solfrid Andersen, 78 95 03 71

Manglende oppfyllelse av lovpålagte oppgaver innen barnevernsområdet - 1. halvårsrapportering 2019, samt informasjon om akuttberedskapen

Fylkesmannen i Troms og Finnmark viser til barneverntjenestens rapportering for første halvår 2019. Videre vises det til vårt brev etter tjenestens rapportering for siste halvår 2018 og til tjenestens tilbakemelding til Fylkesmannen

Kommunens halvårsrapportering første halvår 2019

Fylkesmannen plikter å føre tilsyn med barnevernvirksomheten i de enkelte kommuner, jf. barnevernloven § 2-3 b, hvor det fremgår at Fylkesmannen skal føre tilsyn med kommunenes oppfyllelse av forpliktelser etter loven.

Fylkesmannen i Troms og Finnmark har gjennomgått Nesseby og Tana barneverntjeneste sin halvårsrapport for perioden 01.01. – 30.06.2019. Rapporteringene viser flere lov- og forskriftsbrudd. Fylkesmannen ønsker likevel å bemerke at vi ser en positiv utvikling innenfor fristbrudd i undersøkelser. Her ser vi at det har vært en nedgang fra 30% 2. kvartal 2018 til 12% i 1. kvartal 2019.

Tiltaksplaner

Når hjelpetiltak vedtak, skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan. Barneverntjenesten skal følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene, og tiltaksplanen skal evalueres regelmessig.

Rapporteringen viser at 13 av 13 barn har tiltaksplan, men at 9 av 13 barn med tiltaksplan ikke har fått sin plan evaluert siste halvår.

Dette er brudd på barnevernlovens § 4-5.

Oppfølgings- og kontrollbesøk

Barneverntjenesten i omsorgskommunen skal føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet, gjennom besøk i fosterhjemmet minimum 4 ganger pr. år eller 2 ganger pr. år dersom antall besøk er besluttet redusert, jf. fosterhjemsforskriften § 7. I halvårsrapporteringen fremgår det at 4 av 10 (40 %) fosterbarn ikke har fått oppfylt kravet til oppfølgings- og kontrollbesøk av Nesseby og Tana barneverntjeneste.

Dette er brudd på fosterhjemsforskriften § 7.

Tilsynsbesøk

Ifølge fosterhjemsforskriften § 8 har kommunen der fosterhjemmet ligger ansvar for at det føres tilsyn med hvert enkelt barn i fosterhjem. Barneverntjenesten har rapportert at 2 av 4 barn som barneverntjenesten i Nesseby og Tana har tilsynsansvar for ikke har fått lovpålagt tilsynsbesøk. Dette utgjør 50 % av barna.

Dette er brudd på fosterhjemsforskriften § 8.

Fylkesmannen ser alvorlig på de beskrevne lovbruddene i barneverntjenesten, slik de fremkommer av kommunenes egne rapporteringer. Vi ber om en redegjørelse for hvilke tiltak barneverntjenesten setter inn for å sikre fremtidig etterlevelse av lovpålagte oppgaver i barneverntjenesten. Herunder bemerker vi at rapporteringen ikke viser noen endring vedrørende oppfølging av barn i fosterhjem siden halvårsrapporteringen 2. kvartal 2018. Vi ber derfor om at det i redegjørelsen også fremgår om og hvordan tiltak, som ble beskrevet for fylkesmannen etter halvårsrapportering 2. kvartal har vært fulgt opp. Samt at det gjøres en evaluering knyttet til dette ift. endring av tiltak/innsetting av ytterligere tiltak, slik at det vil gi positivt utslag i neste rapportering. Vi viser her til at barnevernloven § 2-3 7.ledd der det fremgår at Fylkesmannen *kan kreve at kommunale organer som hører under loven, uten hinder av taushetsplikt, gir de opplysninger og meldinger som er nødvendige for at Fylkesmannen skal kunne utøve sine tilsynsoppgaver i henhold til loven.* Vi ber om at slik redegjørelse oversendes oss innen **6. november 2019.**

Kommunens akuttberedskap i barneverntjenesten

Vi har tidligere fått opplyst at kommunens akuttberedskap skulle evalueres i løpet av juni 2019, og i brev av 6. juni 2019 ba vi om en kort redegjørelse i etterkant av evalueringen. Vi kan ikke se å ha mottatt noen redegjørelse og ber om at denne oversendes oss **innen overnevnte frist.**

Med hilsen

Merete Jenssen (e.f.)
leder for barnevernseksjonen

Solfrid Andersen
rådgiver oppvekst og barnevern

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

DEANU GIELDA / TANA KOMMUNE v/rådmannen

Rådhusveie 9845 TANA
n 24

UNJARGGA GIELDA / NESSEBY KOMMUNE
v/barnevernleder

RÅDHUSET 9840 VARANGERBOTN

Kommunene i Troms og Finnmark

Saksbehandler, innvalgstelefon

Marianne Winther Riise, 776 42042

Gøril Toresen, 776 42088

Orientering om statsbudsjettet 2020 og det økonomiske opplegget for kommunene

Regjeringen la i dag, 7. oktober 2019, frem statsbudsjettet for 2020 (Prop. 1S 2019-2020).

Dette notatet gir en oppsummering av de viktigste elementene i statsbudsjettet for 2020 vedrørende kommuneøkonomi, det generelle økonomiske opplegget for kommunene og anslag på frie inntekter i 2020 for kommunene i Troms og Finnmark.

1 Kommuneøkonomien i 2019

Inntektsveksten i kommunesektoren blir i 2019 vesentlig høyere enn lagt opp til i statsbudsjettet i fjor høst. Dette skyldes i hovedsak skatteinntekter.

Kommunesektorens økonomiske handlingsrom ble styrket med ca. 0,5 mrd. kr. i Revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2019. (nettovirkning av økt skatteanslag på 1,5 mrd. kr. og økt kostnadsvekst på -1 mrd. kr.)

Etter RNB 2019 er anslaget for kommunesektorens skatteinntekter i 2019 oppjustert ytterligere med 4,9 mrd. kr., hvorav 4,2 mrd. kr. gjelder kommunene og 700 mill. kr. gjelder fylkeskommunene. Oppjusteringen skyldes blant annet at sysselsettingen vokser mer enn tidligere anslått. I tillegg er utbytte til personlige skatteyttere for skatteåret 2018 fortsatt på et høyt nivå, noe som bidrar til økte skatteinntekter for kommunene i 2019.

Etter dette anslås de frie inntekten å øke reelt med 3,2 mrd. kr. i 2019, tilsvarende 0,8 %.

Det anslås ingen endring i den samlede pris- og kostnadsveksten i 2019. Kommunal deflator holdes på 3,0 %, samme nivå som i RNB 2019.

2 Generelt om kommuneopplegget i 2020

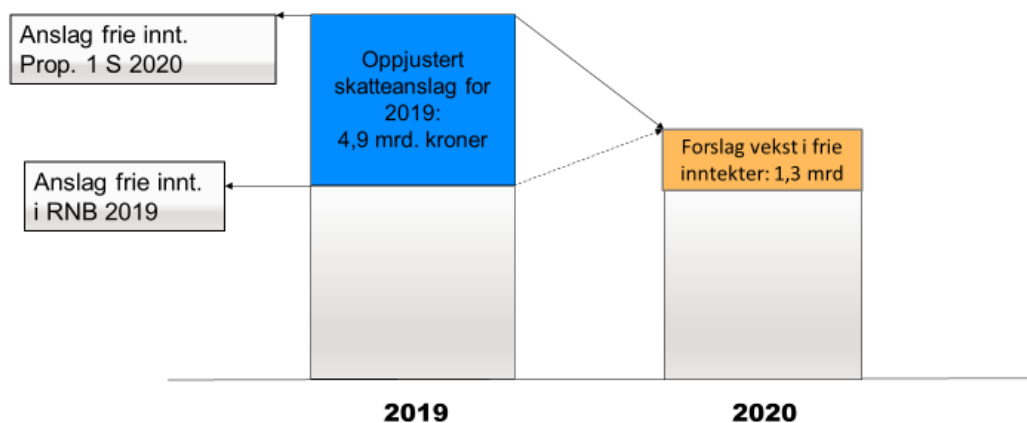
Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på ca. 1,3 mrd. kr., dette tilsvarer en realvekst på 0,3 %. Inntekstveksten er regnet fra anslått inntektsnivå i 2019 slik det ble anslått i RNB 2019.

Hele veksten i frie inntekter i 2020 gis til kommunene. Dette skyldes at kommunene vil få økte demografiutgifter i 2020 mens fylkeskommunene ventes å få nedgang i sine demografiutgifter som følge av at det blir færre i aldergruppen 16-18 år.

Særskilte satsinger innenfor veksten i de frie inntektene utgjør 550 mill. kr. for kommunene.

I kommuneproposisjonen 2020 som kom i mai 2019, ble det lagt opp til en vekst i de frie inntektene for kommunene på mellom 1,0 og 2,0 mrd. kr. Veksten som det legges opp til i statsbudsjettet for 2020 er i nedre intervall av dette.

Vekst i frie inntekter fra 2019 til 2020

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Figuren viser veksten i frie inntekter for 2020 regnet fra inntektsnivået slik det ble anslått i RNB 2019 og fra oppdatert anslag på regnskap for 2019 i statsbudsjettet for 2020.

Den foreslåtte veksten i frie inntekter i 2020 på ca. 1,3 mrd. kr. er regnet fra anslått inntektsnivå for 2019 i RNB 2019. Det er altså ikke tatt hensyn til oppjusteringen av kommunesektorens skatteinntekter i 2019 med 4,9 mrd. kr. Dette betyr at merskatteveksten på 4,9 mrd. kr. i 2019 ikke påvirker nivået på kommunesektorens inntekter i 2020.

Når veksten regnes fra anslag på regnskap for 2019 blir inntektsveksten fra 2019 til 2020 lavere, siden nivået som veksten regnes fra er betydelig oppjustert sammenlignet med nivået i RNB 2019.

Realveksten regnet fra RNB 2019 er 0,3 % mens realvekst fra anslag på regnskap 2019 er -0,9 %.

Tabellen under viser kostnader som må dekkes *innenfor* veksten i de frie inntektene:

	Kommuner (i mrd. kr.)	Fylkeskommuner (i mrd. kr.)	Kommunesektoren samlet (i mrd. kr.)
Vekst i fri inntkter	1,30	0,00	1,30
Merkostnader demografi	-1,30	0,40	-0,90
Reduserte kostnader pensjon	0,40	0,05	0,45
Satsinger innenfor frie inntekter	-0,55	0,00	-0,55
Handlingsrom uten effektivisering	-0,15	0,45	0,30
Effektivisering 0,5 %	1,05	0,25	1,30
Handlingsrom med effektivisering	0,90	0,70	1,60

Endringer i befolkningssammensetning gir kommunene merutgifter på 1,3 mrd. kr. som må finansieres innenfor veksten i frie inntekter.

Kommunenes samlede pensjonskostnader anslås imidlertid å gå ned med om lag 400 mill. kr. i 2020.

Dette betyr at de samlede demografi- og pensjonskostnader er betydelig lavere enn det som er lagt til grunn i statsbudsjettene de siste årene.

Bindingene på de frie inntektene i form av økte demografikostnader og reduserte pensjonskostnader utgjør for kommunene 0,9 mrd. kr.

I tillegg kommer regjeringens satsinger på tiltak finansiert *innenfor* veksten i de frie inntektene til kommunen på i alt 550 mill. kr:

- 150 mill. kr. til opptrappingsplanen på rusfeltet.
- 400 mill. kr. til tidlig innsats i skolen.

For kommunene betyr dette at handlingsrommet innenfor veksten i frie inntekter er negativt (-150 mill. kr.) når demografi, pensjon og regjeringens satsinger er hensyntatt.

Regjeringen viser imidlertid til at handlingsrommet kan økes gjennom omstilling og effektivisering som frigjør ressurser. Dersom kommunesektoren setter et effektiviseringskrav til egen virksomhet på 0,5 %, tilsvarer det 1,3 mrd. kr. for sektoren samlet i 2020, hvorav ca. 1,05 mrd. kr. for kommunene. Handlingsrommet til kommunene vil slik kunne økes til ca. 0,9 mrd. kr. i 2020.

2.1 Kommunal deflator (årlig pris- og lønnsvekst i kommunesektoren i prosent)

For 2020 anslås deflator til 3,1 %. Det er anslått en lønnsvekst i kommunene på 3,6 %, dette utgjør 2/3 av deflator.

Følgende kostnadselementer er ikke dekket av deflatoren:

- Rentekostnader
- Pensjonskostnader er dekket i budsjettdeflatoren i den grad de øker i takt med lønnsveksten. Dersom pensjonskostnadene øker mer enn lønnsveksten fanges ikke dette opp av deflatoren
- Demografikostnader

Kommunesektoren er dermed kompensert for anslått pris- og lønnsvekst på 3,1 % innenfor de foreslåtte inntektsrammer for 2020.

2.2 Kommunal skattøre og anslag på skatteinntekter i 2020

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skattytere deles mellom staten, kommuner og fylkeskommuner. Den kommunale skattøren angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skatteyttere som tilfaller kommunesektoren.

I Kommuneproposisjonen 2020 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra mål om at skatteinntektene for kommunesektoren skal utgjøre 40 % av de samlede inntektene. For å nå dette målet foreslås den kommunale skattøren for 2020 redusert med 0,45 prosentpoeng til 11,1 %.

Kommunesektorens inntekter fra skatt på inntekt og formue anslås å utgjøre ca. 207,2 mrd. kr i 2020, en nominell vekst på 2 % fra 2019. Økningen er moderat på grunn av betydelige merskatteinntekter i 2019.

Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2020 bygger bl.a. på 1,0 % sysselsettingsvekst og 3,6 % lønnsvekst fra 2019 til 2020.

Kommunesektorens frie inntekter består av skatteinntekter og rammetilskudd. Tabell 3.3 i Prop.1S (2019-2020) viser de frie inntektene i 2019 og 2020, fordelt på skatteinntekter og rammetilskudd.

Fylkesmannen oppfordrer kommunene til å gjennomføre regelmessige beregninger på egne frie inntekter gitt utviklingen i skatteinngangen for kommunen og ikke minst for landet. Gitt omfordelingseffektene som ligger i inntektsutjevningen, og ettersom de fleste kommunene i Troms og Finnmark har skatteinntekter på under 90 % av landsgjennomsnittet, er det utviklingen nasjonalt som har størst betydning.

Det er også viktig å være klar over at det i anslaget for skatteinntekter som legges til grunn i beregningen av frie inntekter i 2020 i statsbudsjettet, er forutsatt lik vekst for alle kommunene. Anslagene vil derfor være overvurdert for kommuner med lavere vekst i innbyggertallet enn landsgjennomsnittet siste år, og tilsvarende undervurdert for kommuner hvor veksten i innbyggertallet har vært større enn landsgjennomsnittet. Kommunene bør selv vurdere hva som er et realistisk skatteanslag for sin kommune i 2020.

2.3 Aktuelle saker med betydning for kommunesektoren

Finansiering av lærernormen (tidlig innsats)

Høsten 2018 og i 2019 var kompensasjonen til kommuner for innføringen av lærernormen øremerket. I 2020 legger regjeringen opp til at midler til tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsett på 1.-10. trinn, innlemmes i rammetilskuddet til kommunene slik det ble varslet i kommuneproposisjonen for 2020.

Dette innebærer at 1 316,8 mill. kr. overføres fra Kunnskapsdepartementets budsjett og innlemmes i rammetilskuddet. Midlene blir i 2020 fordelt særskilt (tabell C), med om lag samme fordeling som i 2019. Fra 2021 vil de bli fordelt etter delkostnadsnøkkel for grunnskole.

I tillegg er 400 mill. kr. av veksten i de frie inntektene til kommunene begrunnet med tidlig innsats i skolen og fordelt etter delkostnadsnøkkel for grunnskole. Disse midlene må sees i sammenheng med de 1 316,8 mill. kr. fordelt i tabell C.

Se nærmere omtale i Prp. 1 S (2019-2020) for Kunnskapsdepartementet.

Opptappingsplan for rusfeltet

Regjeringen har satt som mål å øke bevilgningene til rusfeltet med 2,4 mrd. kr. i tråd med langsiktige mål og tiltak i Prop. 15 S (2015-2016) Opptappingsplanen for rusfeltet. For 2020 er 150 mill. kr. av veksten i de frie inntektene begrunnet med behov for å fullføre den flerårige satsingen på å styrke tjenestene på rusfeltet. Planen vil med dette være oppfylt med 2,45 mrd. kr.

Se nærmere omtale i Prp. 1 S (2019-2020) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Inntektsgradert foreldrebetaling i SFO 1.-2. trinn

Det innføres en inntektsgradert foreldrebetaling i SFO 1.-2. trinn fra skoleåret 2020/2021. Dette innebærer at foreldrebetaling for et heltidstilbud i SFO 1.-2. trinn maksimalt skal utgjøre 6 % av den samlede person- og kapitalinntekten i husholdningen. Kommunene kompenseres i 2020 gjennom økning i rammetilskuddet på 58,2 mill. kr. (helårseffekt er 139,7 mill. kr.). Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

Se nærmere omtale under Prop. 1 S (2019-2020) for Kunnskapsdepartementet.

Gratis SFO til barn med spesielle behov 5.-7. trinn

Det innføres gratis SFO for elever med særskilt behov på 5.-7. trinn fra skoleåret 2020/2021. Kommunene kompenseres gjennom en økning i rammetilskuddet på 21 mill. kr i 2020. (helårseffekt er 50,4 mill. kr). Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for grunnskole.

Se nærmere omtale under Prop. 1 S (2019-2020) for Kunnskapsdepartementet.

Investeringstilskudd til 2000 heldøgns omsorgsplasser

Stortinget vedtok ved behandling av statsbudsjettet for 2019 at investeringstilskuddet skal fordeles på to poster, og at 50 % av den samlede tilsagnsrammen nyttes til ren netto tilvekst av heldøgns plasser. Den resterende andelen av tilsagnsrammen nyttes til rehabilitering/modernisering, utskiftning av eksisterende plasser og tiltak som ikke innebærer netto tilvekst. I budsjettforslaget for 2020 foreslås en samlet tilsagnsramme på 3 595 mill. kr. Rammen gir rom for tilsagn om tilskudd til om lag 2000 heldøgns omsorgsplasser.

Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2019-2020) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Kompensasjon for endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger

Med virkning fra 1. januar 2018 ble det gjennomført endringer i regelverket for arbeidsavklaringspenger. I RNB for 2019 ble kommunene kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet på 90 mill. kr. for anslåtte merutgifter som følge av disse endringene. Kompensasjonen videreføres i 2020.

Se nærmere omtale i Prop. 1 S for Arbeids- og sosialdepartementet.

Frivillighetssentraler

De øremerkede midlene til frivillighetssentraler ble overført fra Kulturdepartementets budsjett til rammetilskuddet i 2017. Det ble varslet at midlene skulle gis særskilt fordeling i fire år. Bevilgningen økte i forbindelse med innlemmingen i 2017, og den ble ytterligere økt i 2018 og 2019.

Det foreslås en økning på 12,8 mill. kr i 2020 til nyetablerte sentraler. Totalt fordeles 200,2 mill. kr. i 2020. Den kommunevise fordelingen går fram av tabell C-k i Grønt hefte for 2020. Fra 2021 vil midlene bli fordelt etter ordinære kriterier i inntektssystemet.

Se omtale i Prop. 1 S (2019- 2020) for Kultur departementet.

Overføring av skatteoppkrevingen

Skatteoppkrevingen foreslås overført fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2020. Formålet med overføringen er å styrke arbeidsgiverkontrollen og skjerpe kampen mot arbeidslivskriminalitet og svart økonomi. Selve skatteoppkrevingen vil bli utført på 40 steder der det allerede er skattekontorer. De resterende skattekontorene vil få veiledningsoppgaver.

Som følge av dette foreslås rammetilskuddet redusert med 644,4 mill. kr. i 2020, noe som tilsvarer 7/12-effekt av 1279 årsverk. Helårseffekten er 1 105 mill. kr.

Se nærmere omtale i Prop. 1 LS (2019-2020) Skatter, avgifter og toll 2020.

Eiendomsskatt

Som tidligere vedtatt reduseres maksimalsats for bolig- og fritidsboligeiendom fra 7 til 5 promille. Regjeringen foreslår at maksimalsatsen fra 2021 ytterligere reduseres fra 5 til 4 promille.

Obligatorisk reduksjonsfaktor i eiendomsskattetaksten økes fra 20 til 30 pst. for bolig- og fritidseiendom.

Se nærmere omtale i Prop. 1 LS (2019-2020) Skatter, avgifter og toll 2020.

2.4 Korreksjonssaker

Innlemming av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner styrker det kommunale selvstyret og fører til mindre byråkrati i både staten og kommunesektoren.

I 2020 innlemmes totalt 14 tilskudd, og over tid skal flere tilskudd avvikles og flere øremerkinger reduseres ytterligere. Det vises til nærmere omtale av de ulike tilskuddene som skal innlemmes i tabell 6.21, side 201, i KMDs budsjettproposisjon for 2020. Den foreslått realvekst for kommunesektoren på 1,3 mrd. i 2020 er korrigert for disse endringene.

Regjeringen har i statsbudsjettet for 2020 foreslått å avvikle og innlemme følgende tilskudd i rammetilskuddet til kommunene:

- Statlig og private skoler, endringer i elevtall, -171,1 mill.kr
- Ny gjennomføringsløsning for prøver og eksamener, besparelser, -1,3 mill. kr
- Innlemming av tilskudd til gang- og sykkelveier 48,6 mill. kr
- Overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten, -644,4 mill. kr

- Innlemming av tilskudd til rekruttering av psykologer i de kommunale helse og omsorgstjenestene, 211,6 mill.kr.
- Innlemming av tilskudd til dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens, 369,1 mill.kr
- Innlemming av tilskudd til habilitering og rehabilitering, 87 mill. kr.
- Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenesten, -33,2 mill. kr
- Innlemming av tilskudd til samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak, 6,3 mill. kr.
- Overføring av myndighet etter naturmangfoldloven (kommunereform), 2,5 mill. kr
- Overføring av myndighet etter forurensingsloven (kommunereform), 1,7 mill. kr
- Innlemming av tilskudd til tilpasning av egen bolig (kommunereform), 496,5 mill. kr
- Innlemming av tilskudd til tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats på 1.-10. trinn, 1 316,8 mill. kr
- Innlemming av tilskudd til leirskole opplæring, 56,1 mill. kr.
- Inntektsgradert foreldrebetaling SFO 1.-2- trinn, 58,2 mill. kr
- Gratis SFO til barn med særskilte behov 5.-7- trinn, 21,0 mill. kr.
- Gratis kjernetid i barnehage for 2-åringer med familier med lav inntekt, helårseffekt av endring i 2019, 57,8 mill. kr.
- Økt foreldrebetaling barnehage, helårseffekt av endring 2019, -82,9 mill. kr.
- Overføring av oppgaver fra landbruksområdet (kommunereform), 10,4 mill. kr.

Forslag om Tilskudd til klinisk veterinærvakt utenom ordinær arbeidstid ble varslet innlemmet i kommuneproposisjonen for 2019. Dette har regjeringen etter en helhetsvurdering snudd på, og tilskuddet videreføres på Landbruks- og matdepartementets budsjett.

4 Skjønnsmidler i 2020

Skjønnsrammen til Fylkesmannen i Troms og Finnmark ble samlet redusert i 2020 med 7,5 mill. kr. (5,7 %), til 124 mill. kr. Reduksjonen er begrunnet med at det fortsatte er store forskjeller i skjønnsstilskuddet mellom fylkesmannsembetene, og basisrammene justeres slik at forskjellene blir mindre. Reduksjon i basisrammen, som på landsbasis er 50 mill. kr., tilbakeføres til kommunene gjennom innbyggertilskuddet, som sikrer en fordeling etter faste kriterier og gir større forutsigbarhet.

Innenfor basisrammen i 2020 skal fylkesmannsembetene prioritere kommuner som slår seg sammen og som på grunn av sammenslåingen får utilsiktede virkninger i inntektssystemet, i sin fordeling av skjønnsstilskuddet. I tillegg legges det i 2020 opp til en kompensasjonsordning for kommuner som får en reduksjon i veksttilskuddet som følge av en sammenslåing. Det legges opp til at kommunene blir kompensert for 80 % av reduksjon fra 2020, 40 pst. i 2021 og at kompensasjon avvikes fra 2022. Denne ordningen finansieres innenfor departementets tilbakeholdte skjønnsstilskudd.

Det vises her til Fylkesmannen i Troms og Finnmark sitt brev til Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 16. september 2019, som er frigjort i forbindelse med offentliggjøring av statsbudsjettet. I brevet framgår fordelingskriterier og fordeling pr. kommune. Brevet er lagt ut på vår hjemmeside sammen med KMDs retningslinjer for skjønnsfordelingen i 2020.

5 Inntektssystemet

Regionalpolitiske tilskudd prisjusteres, med unntak av Regionsentertilskuddet.

Distriktstilskudd Nord- Norge

Nord-Norge og Namdalstilskudd prisjusteres, nye satser er som følger:

	Sats pr. innbygger 2020 (kroner)	Sats pr. innbygger 2019 (kroner)
Troms (utenfor tiltakssonen)	3 476	3 371
Tiltakssonen i Troms	4 095	3 972
Finnmark	8 487	8 232

Småkommunetillegg til kommuner under 3 200 innbyggere:

24 kommuner i Troms og Finnmark har et innbyggertall mindre enn 3200 og kvalifiserer til småkommunetillegg. Av disse har alle unntatt Båtsfjord en Distriktsindeks på 35 eller lavere, og får dermed småkommunetillegg etter høyeste sats. Oversikt over verdi på Distriktsindeksen finnes i grønt hefte tabell D-k.

Satser småkommunetillegg 2019 er prisjustert, nye satser for 2020 er som følger:

	Småkommunetillegg pr. kommune utenfor tiltakssonen (1000 kr.)	Småkommunetillegg pr. kommune, kommuner i tiltakssonen (1000 kr.)
Distriktsindeks 0-35	5 875	12 724
Distriktsindeks 36-38	5 289	11 451
Distriktsindeks 39-41	4 700	10 180
Distriktsindeks 42-44	4 114	8 907

Inntektsgarantiordningen (INGAR)

Inntektsgarantiordningen i inntektssystemet skal sikre at alle kommuner har en vekst i rammetilskuddet fra ett år til det neste, som er mer enn 400 kroner per innbygger under beregnet vekst på landsbasis. Det gjøres ingen endringer i denne ordningen i 2020.

Regionsentertilskudd

Tilskuddet går til kommunene der det er fattet et nasjonalt vedtak om sammenslåing i perioden for kommunereformen, og som etter sammenslåingen får over om lag 8 000 innbyggere. Tilskuddet tildeles med en sats pr. innbygger på kr. 68 og en sats pr. sammenslåing på 3,256 mill. kr. Satsene er satt slik at 40 % av tilskuddet fordeles med en sats pr. innbygger og 60 % med en sats pr. sammenslåing. Kommuner som mottar storbytilskudd kan ikke motta regionsentertilskudd. Tilskuddet er redusert med 3,1 mill. kr. fra 2019-2020 og bevilgningen for 2020 er på 196,9 mill. kr.

Midlene er fordelt pr. kommune i grønt hefte, tabell 1-k. I Troms og Finnmark gjelder dette Hammerfest og Senja. Midlene bør brukes til fellestiltak for den nye sammenslåtte kommunen.

Veksttilskudd

Veksttilskuddet gis til kommuner med særlig høy befolkningsvekst. For 2020 foreslås at

veksttilskuddet gis til kommuner som gjennom den siste treårsperioden har hatt en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst som er høyere enn 1,4 % (samme grense som 2019) og skatteinntekter under 140 % av landsgjennomsnittet. Satsen pr. innbygger utover vekstgrensen prisjusteres og settes til kr. 60.615.

I Troms og Finnmark er det bare Tromsø som mottar veksttilskudd i 2020, ref. tabell 1-k i grønt hefte.

Kompensasjon for økte utgifter til barnevernet

Barne- og likestillingsdepartementet satte i 2016 i verk et forsøk med økt kommunalt ansvar for barnevern. Rammetilskuddet ble økt for å kompensere for økte utgifter til barnevern. Forsøket videreføres i 2020 med en prisjustering.

For kommunene i Troms og Finnmark gjelder dette for Alta kommune, ref. tabell C-k i grønt hefte.

Kompensasjon for endringer i regelverk for eiendomsskatt

Tilskuddet skal kompensere kommuner som får reduserte inntekter som følge av at de ikke lenger kan kreve inn eiendomsskatt på produksjonsutstyr og -installasjoner. Kommunene som er berørt vil over en 7-årsperiode kompenseres for inntil 500 mill. kr. Det samlede tilskuddet i 2019 var på 71 mill. kr, som tilsvarer 1/7 av 500 mill. kr, og denne økes i 2020 til 143 mill. kr. som tilsvarer 2/7 av 500 mill. kr. Kommunene er kompensert fullt ut *utover* en gitt egenandel på 32 kr. per innbygger og egenandelen er likt for alle berørte kommuner. Denne kompensasjon var i 2019 en del av skjønntilskuddet, men er i 2020 flyttet over til innbyggertilskuddet. I Troms og Finnmark er det 12 kommuner som får denne kompensasjonen. For mer informasjon, se grønt hefte, tabell C-k.

6 Toppfinansieringsordning for ressurskrevende tjenester

Det har vært en svært sterk vekst i ordningen for ressurskrevende tjenester siden den ble innført i 2004. Da var utbetalingen 1,5 mrd. kr. og i budsjettet for 2020 foreslås det en bevilgning på 10,8 mrd. kr. På grunn av den sterke veksten i ordningen de siste årene, foreslås en innstramning ved å øke innslagspunktet med kr. 50 000 utover lønnsveksten.

Det nye innslagspunktet blir da kr. 1 361 000. Kompensasjonsgraden foreslås uendret på 80 %.

7 Kommunereformen

Ifølge regjeringen er det særlig to forhold som gjør det nødvendig å jobbe videre med kommunesammenslåinger:

- Små kommuner har for liten kapasitet og kompetanse
- Det er behov for en mer helhetlig og bærekraftig samfunns- og næringsutvikling

Kommunereformen vil derfor fortsette. Det blir gode og langsiktige økonomiske virkemidler for kommuner som ønsker å slå seg sammen. Fordi småkommuner vil oppleve størst utfordringer, er det også de som får de sterkeste insentivene til å slå seg sammen.

Inntektssystemet for kommunene er ikke fullt ut nøytralt med tanke på kommunestruktur. Fra og med 1. januar 2020 slår 119 kommuner seg sammen til 47 nye kommuner. Dette fører til at gradert basiskriterium i utgiftsutjevningen øker. Som varslet i kommuneproposisjonen for 2020 blir

vektingen av dette kriteriet justert ned fra 2020, slik at beløpet som blir utløst av dette kriteriet isolert sett blir holdt på samme nivå som før sammenslåingen. De andre kriteriene blir vektet opp tilsvarende nedvektig av gradert basiskriterium. Kriteriene er omtalt i tabell F-k i grønt hefte.

Regjeringen slår sammen tilskuddene til dekning av engangskostnader og reformstøtte. Det nye tilskuddet vil bli utbetalt allerede ved nasjonalt vedtak om sammenslåing. (tidligere ble reformstøtten først utbetalt når nye kommuner faktisk tredde i kraft).

I standardmodellen for engangstilskudd er minstesatsen for to kommuner under 15 000 innbyggere som slår seg sammen om lag 25 mill. kr. Deretter økes tilskuddsbeløpet med om lag 10 mill. kr. per ny kommune i sammenslåingen.

Tabell 6.23 Engangstilskudd ved kommunesammenslåing (1 000 kr)

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	Færre enn 15 000 innbyggere	15 000 - 29 999 innbyggere	30 000 - 49 999 innbyggere	50 000 innbyggere eller mer
2 kommuner	25 800	36 120	41 280	51 600
3 kommuner	36 120	46 440	51 600	61 920
4 kommuner	46 440	56 760	61 920	72 240
5 kommuner	56 760	67 080	72 240	82 560

Inndelingstilskuddet, som gir kompensasjon for tap av basistilskudd og nedgang i distriktstilskudd, videreføres. Full kompensasjon gis i 15 år, deretter trappes det ned over 5 år.

Kommuner som vurderer kommunesammenslåing, skal også få støtte til å informere og spørre innbyggerne om retningsvalget. Hver kommune vil kunne få kr. 100 000 til dette arbeidet. I tillegg gjeninnfører regjeringen støtten til kommunene som ønsker å ta opp igjen nabopraten. Det gis kr. 200 000 i støtte hvis to kommuner ønsker å utrede sammenslåing. Dersom flere enn to kommuner ønsker sammenslåing, gis det i tillegg kr. 50 000 per kommune.

Tillegg for sammenslåinger i 2020

- Kompensasjon for reduksjon i veksttilskuddet (finansieres innenfor departementets tilbakeholdte skjønntilskudd.
- Kompensasjon for reduksjon i utgiftsutjevningen eller andre særskilte forhold vurderes av Fylkesmannen i det enkelte tilfellet.

Regjeringen foreslår en ny overgangsordning i eiendomsskatteloven for eiendomsskatt ved kommunesammenslåing. Forslaget legger til rette for at sammenslåtte kommuner harmoniserer eiendomsskatten i den nye kommunen slik at kommunene ikke taper inntekt fra eiendomsskatten. Kommunene kan i en overgangsperiode på 3 år øke satsene med inntil 1 promilleenhet for bolig- og fritidseiendom, og 2 promilleenhet på næringseiendom.

Det er valgfritt om kommunen begynner samordningen første eller andre året etter sammenslåingen. Kommuner som slår seg sammen 1. januar 2020 kan dermed velge mellom oppstart i 2020 eller 2021. Dette gir kommunene mer tid til for eksempel å gjennomføre en taksering, samt harmonisering av eiendomsskatten.

Det settes ikke tidsfrister for vedtak om sammenslåinger nå. Departementet vil fortløpende følge opp vedtak fra kommuner om sammenslåing, og sørge for at disse vedtas av Kongen i statsråd.

3. Vekst i frie inntekter for kommunene i Troms og Finnmark

Tabellen på neste side viser anslag på frie inntekter i 2020 for kommunene i Troms og Finnmark, anslått nominell vekst og realvekst, målt fra anslag på oppgavekorrigert regnskap 2019. Realveksten tar hensyn til anslått lønns- og prisvekst i 2020 på 3,1 % (kommunal deflator).

Kommune	Anslag på frie inntekter 2020 (1000 kr.)	Anslag på oppgavekorrigert vekst 2019-2020 (1000 kr.)	Nominell vekst 2019-2020 (prosent)	Realvekst 2019-2020 (prosent) (kommunal deflator er 3,1 %)
Hasvik	100 770	5 319	5,6	2,5
Loppa	99 220	4 333	4,6	1,5
Balsfjord	382 737	12 529	3,4	0,3
Skjervøy	212 091	6 969	3,4	0,3
Nordreisa	323 410	9 571	3,0	-0,1
Måsøy	114 172	3 336	3,0	-0,1
Kvænangen	118 484	3 392	2,9	-0,2
Harstad	1 482 989	39 530	2,7	-0,4
Deatnu - Tana	229 103	5 925	2,7	-0,4
Karlsøy	177 802	4 011	2,3	-0,8
Bardu	260 173	5 499	2,2	-0,9
Salangen	152 579	3 244	2,2	-0,9
Tromsø	4 281 291	88 882	2,1	-1,0
Vadsø	388 826	8 117	2,1	-1,0
Målselv	425 358	8 751	2,1	-1,0
Lyngen	228 876	4 684	2,1	-1,0
Loabák - Lavangen	96 205	1 886	2,0	-1,1
Kárášjohka - Karasjok	205 324	4 008	2,0	-1,1
Alta	1 370 470	24 558	1,8	-1,3
Lebesby	128 494	2 246	1,8	-1,3
Senja	1 060 154	17 168	1,6	-1,5
Guovdageaidnu - Kautokeino	237 312	3 820	1,6	-1,5
Sør-Varanger	646 994	10 416	1,6	-1,5
Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	151 675	2 289	1,5	-1,6
Vardø	161 595	2 208	1,4	-1,7
Tjeldsund (nye)	312 327	4 203	1,4	-1,7
Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	163 047	2 233	1,4	-1,7
Kvæfjord	209 792	2 692	1,3	-1,8
Berlevåg	91 718	1 196	1,3	-1,8
Gratangen	92 368	1 105	1,2	-1,9
Porsanger - Porsángu - Porsanki	268 258	3 075	1,2	-1,9
Unjárga - Nesseby	96 896	1 163	1,2	-1,9
Sørreisa	217 684	2 338	1,1	-2,0
Nye Hammerfest	792 548	8 085	1,0	-2,1
Båtsfjord	166 036	1 722	1,0	-2,1
Nordkapp	222 505	1 894	0,9	-2,2
Gamvik	103 265	878	0,9	-2,2
Ibestad	112 533	793	0,7	-2,4
Dyrøy	99 791	484	0,5	-2,6
<i>Skjønnsmidler som fordeles gjennom året</i>	47 301			
Troms og Finnmark	16 032 173	330 320	2,1	-1,0
Hele landet	329 687 033	6 987 654	2,2	-0,9

Fra 2019 til 2020 er det på landsbasis anslått en nominell vekst på 2,2 % og en realnedgang på 0,9 % i kommunenes frie inntekter (fra anslag på oppgavekorrigert regnskap for 2019). Kommunene i Troms og Finnmark anslås samlet sett å få en nominell vekst i de frie inntektene på 2,1 % og en realnedgang på 1,0 %.

Vi gjør oppmerksom på at dette vekstanslaget inkluderer en oppjustering av skatteinntektene i kommunesektoren i 2019 på 4,9 mrd. kr. i Prop. 1 S for 2020.

I all hovedsak kan variasjonen i veksten mellom kommunene forklares med utvikling og endring i befolkningen, endringer i skjønnskuddet og andre endringer i inntektssystemet.

35 kommuner i Troms og Finnmark har realnedgang i frie inntekter, og kun Hasvik, Loppa, Balsfjord og Skjervøy har realvekst.

23 av 39 kommuner i fylket har større realnedgang enn landsgjennomsnittet på -1,0 %.

Vi minner om at kommunene i KMDs nettløsning [Frie inntekter](#) kan se fordelingen av rammetilskuddet og anslaget på skatteinntektene for 2020.

Fylkesmannen står til rådighet dersom det skulle være behov for ytterligere informasjon om det økonomiske opplegget for kommunene i 2020.

Marianne Winther Riise, 776 42042, fmtrmwr@fylkesmannen.no
Gøril Toresen, 776 42088, gotor@fylkesmannen.no

Med hilsen

Per Elvestad (e.f.)
assisterende justis- og kommunaldirektør

Marianne Winther Riise
seniorrådgiver kommuneøkonomi

Dokumentet er elektronisk godkjent

18/102

Politiråd og samarbeidsavtale Nesseby kommune og Finnmark politidistrikt

Inngått i Politiråd 28.10.2019

Innhold

Generell innledning.....	3
Formål	3
Politirådets hovedoppgaver.....	4
Organisering av samarbeidet og bidrag fra partene	4
Spesielle fokusområder i Nesseby kommune	6
Taushetsplikt	7
Vedlegg 1	8
Risiko-områder/ Handlingsplan	8
Vedlegg 2	10
Tjenestetilbudet fra politiet til innbyggerne i Nesseby kommune	10
Vedlegg 3	11
Politikontaktens rolle	11
Vedlegg 4.....	12
Roller og kontaktinformasjon i politiet.....	12
Roller og kontaktinformasjon i kommunen	12

Generell innledning

Forebyggende arbeid er det viktigste vi kan gjøre for å forhindre kriminalitet og for å legge til rette for et trygt samfunn. Gjennom nært og gjensidig forpliktende samarbeid skal kommune og politi ta et felles ansvar for god samhandling og videreutvikling av det forebyggende arbeidet.

Samarbeidet er nedfelt i denne avtalen mellom kommunen og politidistriktet om politirådet, politikontaktens rolle, politiets tjenestetilbud og samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT). Samarbeidsavtalen beskriver hva kommunen og politiet bidrar med, og regulerer arbeidet på både strategisk og operativt nivå. Avtalen tilpasses behovet i hver enkelt kommune (skreddersøm), men skal stort sett omhandle de samme temaene og hovedprioriteringene.

Samarbeidsavtalen skal beskrive beredskap, forebygging og risikoområder og hva man sammen anser for å være aktuelle og nødvendige tiltak.

Tjenestetilbudet skisserer politiets tilbud og hva innbyggerne kan forvente av politidistriktet og lokalt politi med hensyn til responstid, åpningstider, mm.

Politikontakt/politiråd er en av nærpolitireformens seks prioriterte funksjoner og skal implementeres fullt og helt i løpet av første halvdel av 2019. Politikontakt og politiråd skal samspille med etterretning, tjenesteplanlegging, politipatruljen, operasjonssentralen og felles straffesak i den nye kunnskapsbaserte modellen. Forebyggende tjeneste skal knyttes tett sammen med politiets øvrige oppgaver i en sammenhengende kjede av tiltak for trygghet og kriminalitetsbekjempelse.

Politi og kommune har et felles ansvar for at samarbeidet fungerer godt. Samarbeidet skal ikke frita politi eller kommune fra deres selvstendige ansvar, eller være godkjenning av den andres prioriteringer.

Formål

Samarbeidet mellom kommunen og politiet skal bidra til å utvikle et trygt lokalsamfunn, fange opp risikoer og igangsette virkningsfulle tiltak der det er nødvendig.

Politirådets hovedoppgaver

- Inngå avtale om politiråd for å forplikte deltakernes organisasjoner i politirådet til samhandling, og sikre at arbeidet som iverksettes, blir samordnet og gjennomført.
- Utvikle forpliktende samarbeidsavtale slik at befolkningen er sikret helhetlig, forebyggende tjeneste, i sitt lokalsamfunn.
- Bruke kommunens politivedtekter som et aktivt verktøy for å ivareta kriminalitetsforebygging og trygge lokalsamfunn.
- Jevnlig revisjon av kommunens politivedtekter.
- Sørge for helhetlig samhandling mellom politi, kommune, næringsliv og frivillige organisasjoner/interesseorganisasjoner.
- Sørge for felles forståelse av trender og utviklingstrekk i det lokale kriminalitetsbildet, felles forståelse av bakenforliggende og utløsende årsaker, og målrettede forebyggende tiltak knyttet til kriminalitet, utrygghet og sårbarhet.
- Samordne strategiske beslutninger for kriminalitetsforebyggende arbeid, beredskap og samfunnssikkerhet, samt utarbeide felles handlingsplaner innen disse temaene.

Organisering av samarbeidet og bidrag fra partene

Politirådet skal etablere et systematisk samarbeid om felles utfordringer for å få størst mulig kriminalitetsforebyggende effekt av politiets og kommunens arbeid. Politirådet ser på innsatsområder ut fra kartlegging av kriminalitetstrender og analyser av utfordringer knyttet til trygghet i nærmiljøet. Politirådet skal med utgangspunkt i risikoområder drøfte forebyggende tiltak, initiere samordnet innsats og tiltak, sette mål og følge opp resultat.

Samarbeidet forankres i politidistriktets overordnede prioriteringer, og skjer i tråd med kommunens helhetlige risiko- og sårbarhetsanalyse og aktuelle beredskapsplaner og politiske vedtak. Samarbeidet er gjensidig, og begge parter skal stille med dedikerte forebyggende ressurser.

Politirådet som organ skal håndtere strategiske problemstillinger. Kommunen og politiet forplikter seg til å følge opp beslutningene som politirådet fatter.

Politiråd og samarbeidsavtale mellom Nesseby kommune og Finnmark politidistrikt

Politirådet skal være et koordinerende organ for arbeidet til virksomheter og/eller undergrupper, men skal også selv kunne sette tema på dagsorden og initiere ytterligere tverrfaglig arbeid.

Overordnede saker bringes til politisk behandling, for eksempel politivedtekter, trafikale forhold og alkoholpolitisk handlingsplan. Politikontakten følger opp politirådets beslutninger internt i politidistriktet.

Politirådet ledes av ordfører.

Faste medlemmer i politirådet fra kommunen er

- Ordfører/varaordfører
- Rådmann/adm.sjef

Fra politiet er faste medlemmer

- Tjenesteenhetsleder Varanger politistasjonsdistrikt
- Politikontakt

Tilrettelegger og sekretær veksler hvert andre år mellom kommunen og politiet.

Både politiet og kommunene kan spille inn saker til politirådet. Til aktuelle saker kan partene ta med ekstra fagpersoner til saksfremlegg eller som observatør. Ved behov kan også representanter fra næringsliv, skoler, frivillige organisasjoner, øvrige offentlige etater og interesserorganisasjoner inviteres.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) inviteres til å delta i ett møte hvert år.

Det settes opp møteplan for ett år om gangen, og kalles inn til politiråd minst to ganger i året. Både kommunens og politiets lokaler kan benyttes til møtene.

Politirådets fokusområder på strategisk nivå med tilhørende operativt arbeid og dokumenter er beskrevet i vedlegg 1.

Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)

SLT er en innarbeidet samarbeidsform mellom politiet og kommunene. Hensikten med SLT er at lokale offentlige og frivillige ressurser arbeider etter en felles og vedtatt strategi mot felles mål. SLT-koordinatoren er drivkraften i dette arbeidet.

Det skal etableres et tett og formalisert samarbeid mellom lokalt politi, samarbeidspartnere, enheter i kommunen som barnevern, psykisk helse/rus, helsestasjon, utdanningsinstitusjoner og NAV. Disse skal igjennom et formelt samarbeidsforum, møtes tre ganger i året i samråd med Politikontakten.

Kommunens samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak SLT skjer gjennom denne samarbeidsavtale med Finnmark Politidistrikt, nærmere bestemt mellom politikontakt og enhetene i kommunen.

Spesielle fokusområder i Nesseby kommune

Politiet og kommunen skal fortsette samarbeidet for å forebygge kriminalitet. Spesielle fokus-områder vises i dokumentets vedlegg 1.

Kommunen jobber aktivt med å etablere SLT ordning.

Taushetsplikt

Taushetsbelagte opplysninger skal til enhver tid behandles etter gjeldende lover og regler om taushetsplikt. Nødvendige samtykker om fritak skal innhentes ved behov.

Møtene i politirådet er lukket for publikum og kan behandle saker som er unntatt offentlighet. Partene instruerer og autoriserer eget deltakende personell i forhold til aktuelle taushetsbestemmelser.

Varighet og evaluering

Avtalen revideres hvert fjerde år etter kommunevalget. Samarbeidsavtalen legges frem som en referatsak for kommunestyret.

Samarbeidet evalueres løpende, og med nødvendige tilpasninger underveis.

Signaturer

Avtalen signeres av ordfører og politiinspektør

Dato: ...28.10.19.....

Knut Store

Ordfører

Nesseby kommune

Unni Pedersen Stock

Tjenesteenhetsleder/
politiinspektør

Varanger politistasjonsdistrikt

Finnmark politidistrikt

Vedlegg 1

Risiko-områder/ Handlingsplan

Koding: **Grønn: ok** **Gult: krever oppmerksomhet** **Rødt: må tiltaksettes**

Strategisk nivå	Operativt arbeid/dokumenter
Nærpolitirole	Tilstedeværelse, ansvar, responstid og etterforskning følges – sentrale krav til lokale enheter evalueres.
Vold i nære relasjoner	Handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Påtalemyndigheten/politiets rolle gjennomgås med kommunen. Barnevern, legevakt, krisesenter. Tiltak ønskes i forebyggende øyemed med bakgrunn i mulige mørketall
Vold, overgrep og angrep mot barn	Forebygging og varsling Beredskapsplaner knyttet til oppvekst, skoler og barnehager
Kompetanseheving og deling av kunnskap	Lokalsamfunnsutvikling, endringer, risikoer og satsninger. Herunder også organisasjonsendringer, næringsutvikling, byggeprosjekter og regelendringer av betydning. Statuspunkt i politirådsmøter
Beredskap og samfunnssikkerhet, forebygging av ulykker og kriser, beredskapsprinsipper, kartlegging av samlede ressurser i totalforsvaret	Administrativ beredskapsplan Råd om egenberedskap. Roller og ansvar ved storulykker, evakuering, akutte og uønskede hendelser, ref. håndbok for redningstjeneste.
Radikalisering, utenforskap og ekstremisme. Herunder beredskap ved tilsiktede hendelser.	Kommunal virksomhetsplan Beredskapsplan ved tilsiktede hendelser på skoler. Motvirke ensomhet og fange opp enkeltmennesker i utenforskap

Politiråd og samarbeidsavtale mellom Nesseby kommune og Finnmark politidistrikt

Forebygging av rusmisbruk	Alkoholpolitisk handlingsplan og boligsosial handlingsplan. Narkotikakriminalitet spesielt rettet mot ungdom
Trygge sentrumsområder og distrikter Trygge boligområder	Trafikksikkerhet. Trafikk-kontroller Patruljering og annen tilstedeværelse Kommunal planstrategi, samfunnsplan og arealplan.
Miljø kriminalitet	
Innsats mot uønsket adferd på sosiale media og nye trender i forhold til mobbing, trakassering og utstøting av enkeltpersoner i lokalsamfunnet. Nettmobbing	Tiltak for å forebygge og motvirke uønsket adferd, tiltak for reaksjon og oppfølging når skade er skjedd
Arbeidslivskriminalitet	"Svart arbeid" og sosial dumping

Samarbeidsforumet/ressursteamet som består av politikontakten, enheter i kommunen og andre samarbeidspartnere, utarbeider tiltak på de prioriterte risiko-områdene.

Endringer i prioriteringene gjøres som følge av en årlig evaluering av Risiko-områdene i politirådet.

Vedlegg 2

Tjenestetilbudet fra politiet til innbyggerne i Nesseby kommune

- **Åpningstid:** Tjenestested Tana er betjent for henvendelser over skranke mandag til fredag kl 0900-1500. Kontaktinformasjon, åpningstider, veiledning og eventuelle avvik finnes på nettsidene *politiet.no/finnmark* under det enkelte kontor.
- **Telefontid:** Vi tar imot henvendelser for spørsmål og for å gjøre avtaler via tlf. 78972000 hver dag mellom kl. 1000 og kl. 1400.
- **Forebygging:** Ansvar for det forebyggende arbeidet ligger hos seksjonsleder for Seksjon for etterretning, forebyggende og etterforskning, med faglig støtte fra den forebyggende kontakten for Varanger politistasjonsdistrikt
- **Operativ tjeneste:** Vakt og beredskap i kommunen ivaretas med en kombinasjon av aktiv tjeneste og beredskapsvakt fra tjenestested Vadsø eller Tana. Håndtering av operative hendelser gjennom døgnet styres av politiets operasjonsentral i Kirkenes.
- **Straffesak:** Anmeldelser kan gis over skranke i åpningstiden, på internett (*politiet.no/Finmark*) og etter nærmere avtale på telefon.
- **Pass:** Det utstedes pass ved tjenestested Tana, med åpningstid fra mandag til fredag kl. 0900 – 1500.
- **Forvaltning:** Innbyggerne kan henvende seg om ordinære forvaltningsoppgaver som veiledning om våpensøknader, kjøreseddel, midlertidig kjøretillatelse og melding om dødsfall
- **Opphold og utlending:** Skranketjenester tilbys i Alta, Hammerfest, Kirkenes og Vadsø. Registrering av søknad og timebestilling skjer via søknadsportalen *udi.no*.
- **Spesialkompetanse:** Ved håndtering av konkrete hendelser eller saker i kommunen blir spesialkompetanse fra ulike fellesenheter involvert etter behov, herunder fagmiljøer innen etterretning, forebygging, etterforskning, operativ tjeneste, forvaltning, utlending og sivile gjøremål.

Vedlegg 3

Politikontaktens rolle

Hovedoppgaven til politikontakten er å:

- Oppfølging av kriminalitetsforebyggende strategi og nærpolitrollen
- Være pådriver for at politiråd og SLT-samarbeid fungerer i kommunen
- Være et av de viktigste kontaktpunktene mellom politiet, befolkningen og de ulike aktørene i kommunen
- Gi råd om, og følge opp bruk av kriminalitetsforebyggende metoder og tiltak
- Være et supplement til kriminalitetsforebyggende arbeid i kommunen
- Være en viktig innhenter av informasjon, og et bindeledd ut til kommunen, næringsliv og frivillige med hensyn til hva som rører seg i kommunen
- I forebyggende perspektiv bidra til tverrfaglig samarbeid med ulike kommunale fora

Politikontakten skal være en pådriver for at politiet:

- Sørger for kunnskapsdeling og erfaringsutveksling mellom politiet og kommunen
- Presenterer politiets etterretningsprodukter for kriminalitetsbildet (trendutvikling) i den enkelte kommune og sammenholde det med kommunenes egne analyser og funn
- Har god lokalkunnskap, nødvendige fullmakter og stor tillit i lokalsamfunnet
- Etablerer kontakt med andre offentlige myndigheter, næringsliv, interesseorganisasjoner, frivillige foreninger og andre sentrale aktører

Politikontakten er til stede i kommunen etter nærmere avtale med kommunen.

Det er nødvendig med et tett samarbeid mellom politikontakten og den ordinære tjenesten i politipatruljen. Politiet skal sørge for at relevant kunnskap og informasjon om kommunen blir lagt inn i politiets systemer og delt innad i politiet, slik at det inngår i grunnlaget for det kunnskapsbaserte politiarbeidet.

Vedlegg 4

Roller og kontaktinformasjon i politiet

- Sentralbord: tlf. 02 800 / 78 97 20 00
- Postmottak: post.finnmark@politiet.no
- Politikontakt: Britt Elin Hætta Isaksen , tlf 48865973
- Støttesenter for kriminalitetsutsatte: tlf: 800 40 008 / 815 20 077
- Internett:
 - Politiet.no/finnmark
 - [Twitter.com/politifinnmark](https://twitter.com/politifinnmark) (operative hendelser)
 - [Facebook.com/politietfinnmark](https://facebook.com/politietfinnmark)
 - [Instagram.com/politifinnmark](https://instagram.com/politifinnmark)

Roller og kontaktinformasjon i kommunen

- Sentralbord: 404 40 500
- Postmottak: post@nesseby.kommune.no
- Ordfører: Knut Store, tlf 404 40 501
- Kommunekontakt: Olaf Trosten, tlf 404 40 502
- Barnevernvakt/barnevernstjeneste:
 - Barnevernleder Line Løkken tlf 40440612
 - Barnevernvakt tlf 404 40 619
- Internett:
 - nesseby.kommune.no
 - facebook.com/Unjárgga-gieldaNesseby-kommune

Alle kommuner
KS
Hovedsammenslutningene i staten
Forhandlingssammenslutningene i kommunene
Forhandlingssammenslutningene i Oslo kommune

Vår ref
19/2886 -

Dato
07.10.2019

Informasjon om overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten

1. Innledning

I statsbudsjettet for 2020 foreslår Regjeringen å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten med virkning fra 1. juni 2020, jf. Prop. 1 LS 2019–2020 og Prop. 1 S 2019–2020 for Finansdepartementet. Formålet med tiltaket er å styrke kampen mot arbeidslivskriminalitet og svart økonomi, styrke rettssikkerheten og likebehandlingen, forenkling for skattytere og en mer effektiv ressursbruk. Overføringen innebærer at skatteinnkrevingen, føring av skatteregnskapet og arbeidsgiverkontrollen legges til Skatteetaten og koordineres med tilstøtende og til dels overlappende oppgaver i Skatteetaten.

Siden 2014 er oppgaver og medarbeidere fra Statens innkrevingsentral, Tolletaten og NAV Innkreving overført til Skatteetaten. Med overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene vil skatte- og avgiftsforvaltningen få en helhetlig og naturlig samling i én etat.

2. Om skatteoppkreverfunksjonen

Skatteoppkreving brukes som en fellesbetegnelse på de oppgavene som ligger under skatteoppkreverfunksjonen, herunder fellesinnkreving, arbeidsgiverkontroll og føring av skatteregnskapet.

- *Fellesinnkrevingen* innebærer at skatteoppkreveren krever inn inntekts- og formuesskatt, trygdeavgift og arbeidsgiveravgift og finansskatt på lønn på vegne av skattekreditorene (staten, fylkeskommunene og kommunene). Skatteoppkreverne står ved fellesinnkrevingen for innkreving av de fleste direkte skattene som Skatteetaten fastsetter.
- *Arbeidsgiverkontrollen* omfatter kontroll av lønnsområdet. Formålet med kontrollen er å påse at lønn rapporteres riktig og at forskuddstrekk, skattetrekk, og arbeidsgiveravgift blir beregnet, oppbevart, innberettet og innbetalt i samsvar med de bestemmelsene som gjelder. Siden fastsetting av skatt for lønnstakere baserer seg på innsendt lønns- og trekkoppgave fra arbeidsgiver, er kontrollen svært viktig for å oppnå korrekt skattegrunnlag.
- *Føring av skatteregnskapet* innebærer at skatteoppkreverne fører skatteregnskapet for den enkelte kommune i Skatteregnskapssystemet (Sofie), som driftes av Skatteetaten. Skatteregnskapet avlegges månedlig for å fordele skatteinntektene til skattekreditorene.

Det er i dag 227 kommunale skatteoppkreverkontor som bruker om lag 1 279 årsverk på skatteoppkrevingen¹. Skatteetaten bruker 68 årsverk på å følge opp skatteoppkreverne.

Skatteoppkrevernes oppgaver og plikter i forbindelse med skatteoppkrevingen følger av skattebetalingsloven² med tilhørende forskrifter og Instruks for skatteoppkreverne. Etter skattebetalingsloven § 2-1 skal den myndighet og de plikter som er lagt til skatteoppkreveren i skattebetalingsloven, utøves av den kommunale skatteoppkreveren. Loven setter ingen krav til hvordan funksjonen skal organiseres internt i kommunene. Kravet er ikke til hinder for at flere kommuner har felles skatteoppkrever, så lenge det føres ett skatteregnskap for hver kommune.

Det er delt faglig og administrativt ansvar for skatteoppkreverfunksjonen. Det administrative ansvaret ligger i den enkelte kommune, mens Skatteetaten har ansvaret for faglig styring og oppfølging.

3. Regjeringens forslag

Regjeringen foreslår å overføre skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten med virkning fra 1. juni 2020. Dette innebærer at skatteinnkrevingen, føring av skatteregnskapet og arbeidsgiverkontrollen legges til Skatteetaten og koordineres med tilstøtende og til dels overlappende oppgaver i Skatteetaten.

Skatteetaten vil med dette få et helhetlig ansvar for fastsetting, innkreving og kontroll av skatter og avgifter. Utviklingen de seneste årene, hvor ansvaret for skatte- og

¹ Skattedirektoratets rapport "Kontrollrapport for skatteoppkreverfunksjonen 2018"

² Lov av 17. juni 2005 nr. 67, Lov om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav

avgiftsforvaltningen har blitt samlet i Skatteetaten, har styrket de faglige begrunnelsene for en organisatorisk samling av oppgavene på området. Skatteetatens nye organisering fra 1.1.2019 med landsdekkende divisjoner, blant annet innkrevingsdivisjonen ledet fra Trondheim, legger godt til rette for at oppgaven integreres med etatens øvrige oppgaver.

Skattedirektoratet utredet høsten 2014, på oppdrag fra Finansdepartementet, hvordan skatteoppkrevingen kunne organiseres i Skatteetaten for å oppnå en bedre og mer effektiv skatteoppkreving. I forbindelse med dette arbeidet sendte Finansdepartementet på høring en rapport fra Skattedirektoratet om å flytte skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten. Finansdepartementet har i stor grad lagt høringsinnspillene fra 2015 til grunn, da organiseringen av skatteoppkrevingen i all hovedsak er uendret siden den gang. Vi viser til Prop. 1 LS (2015–2016) for en fullstendig gjennomgang av høringsinnspillene. I 2019 har Skattedirektoratet foretatt oppdaterte vurderinger av de anbefalinger som fremkom i 2014-rapporten. Dette ligger til grunn for regjeringens opplegg.

Regjeringen legger opp til at skatteoppkrevingen skal løses i Skatteetaten på til sammen 40 steder i hele landet. Dette er syv flere kontor enn regjeringen la opp til da saken ble behandlet i 2015. I tillegg vil regjeringen legge to årsverk til veiledning til alle øvrige skattekontor, slik at det blir utført skatteoppkreveroppgaver ved alle landets 56 skattekontor (unntatt Svalbard).

Det skal i utgangspunktet benyttes 918 årsverk til oppgaven i Skatteetaten, 429 færre enn med dagens organisering (1 279 årsverk i kommunene og 68 årsverk i Skatteetaten).

Føring av skatteregnskapet blir samlet i Oslo. Enheten bemannes med 35 årsverk og får et landsdekkende ansvar for oppgaven. I tillegg legges 10 årsverk til Skatteetatens regnskapsenhet i Grimstad, med ansvar for overordnet regnskapsoppfølging og analyse.

Arbeidsgiverkontrollen blir samlokalisert med de andre kontrollmiljøene i Skatteetaten og lokalisert på 28 steder. Oppgaven blir bemannet med 400 årsverk. Organiseringen av arbeidsgiverkontrollen, lokalisering og bemanning av kontorsteder, er vurdert ut fra hvor arbeidsgiverne holder til, hvor skatteoppkreverne har kompetansmiljø på oppgaven i dag og hvor Skatteetaten i dag har kontrollmiljøer.

Innkrevingsoppgaven blir lokalisert på totalt 20 steder i landet. Innkreving mot næringsdrivende er foreslått samlet på fire kontorsteder hvor Skatteetaten har sine innkrevingsmiljø for merverdiavgift. Innkreving mot personlige skattytere blir samlet ved 17 kontor, der et av disse (Bergen) også har innkreving mot næringsdrivende. Oppgaven blir bemannet med til sammen 401 årsverk.

Oppgaver knyttet til rettledning, informasjon og arkiv for skatteoppkrevingen blir inkludert i Skatteetatens enheter for brukerdiallog og fire av etatens dokumentsentre.

Oppgaven blir bemannet med til sammen 55 årsverk, fordelt med 15 på arkiv og 40 til veiledning. Veiledningsressursene fordeles på 19 kontorsteder.

Det avsettes totalt 17 årsverk til drift og forvaltning av administrative system og infrastruktur (IT) i Skatteetaten. Disse årsverkene er lagt til Oslo.

For nærmere oversikt over regjeringens opplegg for bemanning og lokalisering av skatteoppkrevingsoppgavene i Skatteetaten, vises det til Prop. 1 LS 2019–2020 og Prop. 1 S 2019–2020 for Finansdepartementet.

Oppgavene som skatteoppkreverkontorene gjør for kommunene, inkludert innkreving og regnskapsføring av kommunale krav og kommunal inkasso, skal ikke flyttes. Regjeringen foreslår at kommunene skal beholde særnamskompetansen og motregningsadgangen for de kommunale kravene som i dag kan kreves inn av skatteoppkreveren etter reglene for innkreving av skatt. Samtidig vil regjeringen legge til rette for at Skatteetaten også kan bistå kommuner som ønsker det med fakturering og innkreving av kommunale krav.

For å tilrettelegge for overføringen av skatteoppkrevingen fra den kommunale skatteoppkreveren til Skatteetaten, foreslår Finansdepartementet endringer i skattebetalingsloven kapittel 2, §§ 4-1, 4-8, 5-5, 5-12, 5-13, 5-14, 7-1, 7-3, 8-2, 8-4, 9-1, 10-20, 14-3, 14-4, 14-5, 14-6, 16-20 og 17-2.

Overføringen av skatteoppkrevingen, og det at kommunene skal beholde sin særnamsmyndighet for kommunale krav, gjør det også nødvendig med endringer i andre lover. Departementet foreslår derfor endringer i vegtrafikkloven § 38, eieendomsskattelova §§ 24, 25 og 27, brann- og eksplosjonsvernloven § 28, vass- og avløpsanleggslova § 6, folketrygdloven §§ 24-4 og 25-1, rettsgebyrloven § 14, fjellova § 7, lov om avgift av kull m.v. fra Svalbard § 6 og a-opplysningsloven § 8.

4. Arbeidsrettslige og personalmessige forhold

En overføring av skatteoppkrevingen fra kommunene til Skatteetaten vil få konsekvenser for de ansatte ved de kommunale skatteoppkreverkontorene. Overføringen vil også få konsekvenser for enkelte ansatte i Skatteetaten, i det etatens oppgaver med styring og kontroll av de kommunale skatteoppkreverne faller bort. I tråd med avtaler og praksis i staten legger departementet opp til at omstillingsarbeidet skal skje i nært samarbeid med de ansatte og deres organisasjoner bl.a. for å sikre gode personalprosesser i forbindelse med overføringen.

Virksomhetsoverdragelse

Finansdepartementet legger til grunn at overføringen skal anses som en virksomhetsoverdragelse iht. arbeidsmiljøloven kap. 16 for samtlige berørte kommuner. Fra overføringstidspunktet vil de tidligere kommunalt ansatte som er overført, være omfattet av statsansatteloven. Finansdepartementet vil invitere berørte

fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner til å inngå en samarbeidsavtale for å gi de ansattes medbestemmelse så tidlig som mulig.

Skatteoppkrevingen er ulikt organisert i kommunen og en avtale vil sikre at alle berørte ansatte behandles likt. I en avtale vil det også være mulig å angi hvilke kommunalt ansatte som er berørt i så stor grad at vedkommende omfattes av virksomhetsoverdragelsen.

Fra overføringstidspunktet vil de tidligere kommunalt ansatte som er overført, være omfattet av statsansatteloven. Finansdepartementet antar at det store flertall overførte ansatte vil kunne følge sine arbeidsoppgaver over til Skatteetaten.

I de tilfeller hvor arbeidsoppgaver har falt bort legges det til grunn at Skatteetaten løser dette ved å tilby annen passende stilling iht. statsansatteloven § 19. Det vises for øvrig til veiledningen "Personalpolitikk ved omstillingsprosesser", utarbeidet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Rettslig og tariffestet utgangspunkt for berørte ansatte

Arbeidsmiljølovens bestemmelser beskriver rettigheter og plikter. Etter overføring fra kommunen til staten vil statsansatteloven gjelde i tillegg. Reformen innebærer overføring av ansatte fra kommunalt tariffområde til statlig tariffområde. Staten som arbeidsgiver og hovedsammenslutningene i staten har i hovedtariffavtalene i staten punkt 5.5 avtalt regler som gjelder når staten overtar oppgaver og ansatte fra et annet tariffområde.

Informasjonsansvar

Finansdepartementet har ansvaret for reformen og derav et overordnet ansvar for at plikter knyttet til informasjon og medvirkning oppfylles. Det skal gis informasjon til berørte arbeidsgiverrepresentanter og til tillitsvalgte og arbeidstakerne. Vi viser til arbeidsmiljøloven §§ 16-5 og 16-6 som pålegger både tidligere og ny arbeidsgiver ansvar i den forbindelse. Informasjonen skal gis så tidlig som mulig og skal inneholde informasjon om begrunnelse, fastsatt dato for overføring m.m. Vi viser til ordlyden i bestemmelsene.

Informasjon til berørte vil bli vektlagt i prosessen. Finansdepartementet har etablert en egen temaside på regjeringen.no der det vil bli publisert dokumenter med relevans for prosessen. Nettsiden er tilgjengelig for alle, og kommunene kan benytte den i informasjonsarbeidet til berørte ansatte. Informasjonen til og dialog med berørte ansatte er en viktig oppgave for kommunene framover.

Prosess

Finansdepartementet understreker at det er viktig med et nært og godt samarbeid mellom partene i prosessen. Det er av avgjørende betydning for å lykkes at Skatteetaten, KS og Oslo kommune, sammen med tillitsvalgte, raskt kan enes om en dekkende samarbeidsavtale. En viktig oppgave fremover vil være å etablere en arena for samarbeid i gjennomføringen av reformen.

Departementet vil derfor, innenfor rammene av lov og avtaler, invitere hovedsammenslutningene, forhandlingssammenslutningene i kommunene og Oslo kommune, KS og Skatteetaten til å samarbeide om å gjennomføre overføringen av oppgavene fra kommune til stat. Oppfyllelse av informasjonsplikten vil være et sentralt element i samarbeidsavtalen, og i prosessen vil det legges vekt på å gi informasjon.

Finansdepartementet vil innkalle partene til møte hvor videre samarbeid i gjennomføringsfasen vil bli diskutert, herunder opprettelse av et samarbeidsutvalg tilsvarende det som ble etablert da vergemålsreformen ble gjennomført. Finansdepartementet tar sikte på at møtet avholdes i løpet av oktober.

Samarbeidsutvalget skal enes om rammene for overføringsprosessen. Dette omfatter utforming av nødvendig informasjonsmateriale for bruk i kommunene overfor berørte ansatte og tillitsvalgte, og utarbeidelse av en veileder som omtaler hvordan og når de ulike trinnene i personalløpet skal gjennomføres. Videre må partene gjennom samarbeidsutvalget blant annet avklare følgende forhold:

- Hvilke ansatte som er omfattet av virksomhetsoverdragelsen
- Kriterier for kartlegging av mulig berørte ansatte
- Fremgangsmåte ved kartlegging
- Informasjon om og opplæring i kartlegging

Med hilsen

Hans Henrik Scheel e.f.
finansråd

Øystein Schönberg-Grevbo
ekspedisjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vefik IKS

Alta

Kopi: Unjárgga gielda Nesseby kommune

PROSJEKTPLAN FORVALTNINGSREVISJON – OFFENTLIGE ANSKAFFELSER

Kontrollutvalget i Nesseby kommune har i sitt møte den 11. oktober, sak 16/19, behandlet prosjektskisse for forvaltningsrevisjon på offentlige anskaffelser. Følgende vedtak ble tatt:

Kontrollutvalget i Unjárga gielddá /Nesseby kommune vedtar problemstillingen i Utkast til prosjektplan forvaltningsrevisjon Offentlige anskaffelser av 11. september 2019.

1. Følger Nesseby kommune lov og forskrift om offentlige anskaffelser ved kjøp av varer og tjenester og ved tildeling av bygge- og anleggskontrakter?
 - a) Er det benyttet anskaffelsesprosedyrer i samsvar med regelverket?
 - b) Er konkurransen kunngjort i henhold til regelverk?
 - c) Inneholder konkurransegrunnlaget de opplysninger som forskrift krever?
 - d) Er bruken av kvalifikasjonskrav i henhold til regelverket?
 - e) Er bruken av tildelingskriterier i henhold til regelverket?
 - f) Er tidsfristene i henhold til regelverket?
 - g) Bli anbudskonkurransen avsluttet i henhold til regelverket?
 - h) Er protokollføringen i henhold til regelverket?
2. Kontrollutvalget overlater til revisjonen å utarbeide underproblemstillinger og eventuelle tilleggsproblemstillinger i den utstrekning revisjonen finner det nødvendig.
3. Kontrollutvalget ønsker tilbakemelding om antall saker som er valgt så snart dette foreligger fra revisjonen.

Kontrollutvalget ber i tillegg revisjonen se nærmere på bruk av unntaksbestemmelsene/utvidet egen regi i lov og forskrift om offentlige anskaffelser.

Med hilsen
Kåre Ballari(sign.)
leder kontrollutvalget

Kopi: Unjárgga gielda Nesseby kommune

PROSJEKTPLAN

FORVALTNINGSREVISJON

2019

Offentlige anskaffelser

GODKJENT 24.10.2019

NESSEBY KOMMUNE

1. FAGLIG INNHOLD

1.1 Prosjektets bakgrunn og formål

1.1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for dette prosjektet er *Plan for forvaltningsrevisjon 2017-2020*, vedtatt av kommunestyret i Nesseby den 20.06.2017 i sak 27/17. Det framgår av den vedtatte planen at det skal gjennomføres en forvaltningsrevisjon av om kommunen overholder regelverket omkring kommunale (offentlige) anskaffelser. Dette er det andre forvaltningsrevisjonsprosjektet i denne planperioden.

1.1.2 Formål

Formålet med forvaltningsrevisjonsprosjektet er å undersøke om Nesseby kommune følger lov og forskrift om offentlige anskaffelser ved innkjøp av varer og tjenester og ved tildeling av bygge- og anleggskontrakter. Området er vesentlig ut fra et økonomisk perspektiv og for kommunens omdømme.

Gjennom dette vil kommunen få belyst om rutiner og praksis ved kommunens anskaffelser er i samsvar med regelverket for offentlige anskaffelser. Det vil videre bli presentert områder hvor det eventuelt er behov for forbedringer.

1.1.3 Rammer

Prosjektet forventes gjennomført innenfor en ramme på 250 timer og ferdigstilles i løpet av 2. halvår 2019. Se også prosjektplanens pkt. 1.4.4.

1.2 Problemstilling

Undersøkelsen vil basere seg på følgende problemstilling vedtatt av kontrollutvalget 11. oktober 2019 i sak 16/19:

1. ***Følger Nesseby kommune lov og forskrift om offentlige anskaffelser ved kjøp av varer og tjenester og ved tildeling av bygge- og anleggskontrakter?***
 - a) *Er det benyttet anskaffelsesprosedyre i samsvar med regelverket?*
 - b) *Er konkurransen kunngjort i henhold til regelverket?*
 - c) *Inneholder konkurransegrunnlaget de opplysninger som forskriften krever?*
 - d) *Er bruken av kvalifikasjonskrav i henhold til regelverket?*
 - e) *Er bruken av tildelingskriterier i henhold til regelverket?*
 - f) *Er tidsfristene i henhold til regelverket?*
 - g) *Bli anbudskonkurransen avsluttet i henhold til regelverket?*
 - h) *Er protokollføringen i henhold til regelverket?*
2. ***Kontrollutvalget overlater til revisjonen å utarbeide underproblemstillinger og eventuelle tilleggsproblemstillinger i den utstrekning revisjonen finner det nødvendig.***
3. ***Kontrollutvalget ønsker tilbakemelding om antall saker som er valgt så snart dette foreligger fra revisjonen.***

«Kontrollutvalget ber i tillegg revisjonen se nærmere på bruk av unntaksbestemmelsene/utvidet egen regi i lov og forskrift om offentlige anskaffelser».

Type anskaffelse vil være avgjørende for besvarelse av den enkelte underproblemstilling. Revisjonen vil gi kontrollutvalget informasjon om antall saker som er valgt når utvalget av vare- og tjenestekontrakter er plukket ut for kontroll.

1.3 Revisjonskriterier

Revisjonskriterier er samlebetegnelsen på de krav og forventninger som brukes i den enkelte forvaltningsrevisjon for å vurdere revidert virksomhet. Faktagrunnlaget holdes opp mot kriteriene og danner grunnlag for de analyser og vurderinger som foretas og de konklusjoner som trekkes.

Kriteriene skal begrunnes i og utledes fra autorative kilder innenfor revidert område.

1.3.1 Utledning av kriterier

Lov og forskrift om offentlige anskaffelser stiller krav til Nesseby kommunes håndtering av innkjøp. Området er vesentlig ut fra et økonomisk perspektiv og for kommunens omdømme.

Revisjonskriteriene i denne undersøkelsen er utledet fra følgende kilder:

- Lov om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven) av 2016
- Forskrift om offentlige anskaffelser (anskaffelsesforskriften) av 2016

1.3.2 Om bestemmelser i lov om offentlige anskaffelser

Lovens formål

Lov om offentlige anskaffelser og tilhørende forskrift skal bidra til økt verdiskapning i samfunnet ved å sikre mest mulig effektiv ressursbruk ved offentlige anskaffelser. Videre skal regelverket sikre at det offentlige opptrer med integritet, slik at allmennheten har tillit til at offentlige anskaffelser skjer på en samfunnstjenlig måte.

Oppdragsgivere og anskaffelser som er omfattet

Bestemmelsene i lov og forskrift om offentlige anskaffelser gjelder alle oppdragsgivere for statlige, kommunale og fylkeskommunale myndigheter og offentligrettslige organer. Anskaffelsesloven gjelder når oppdragsgiver nevnt i LOA § 2 inngår, vare-, tjeneste- eller bygge- og anleggskontrakter med en anslått verdi som er lik eller overstiger 100 000 kroner ekskl. mva.

Grunnleggende prinsipper

Det framgår av LOA § 4 at oppdragsgiver skal opptre i samsvar med grunnleggende prinsipper om konkurranse, likebehandling, forutberegnelighet, etterprøvnbarhet og forholdsmessighet.

1.3.3 Om bestemmelser i forskrift om offentlig anskaffelser

Forskrift om offentlige anskaffelser er svært omfattende. Vi vil gi en redegjørelse for anvendelsesområdet for de bestemmelsene i forskriften som vil berøre vår undersøkelse.

Terskelverdier og anvendelsesområde for de ulike bestemmelsene¹

Regelverket regulerer alle offentlige anskaffelser, men det er ulike bestemmelser avhengig av type anskaffelse og kontraktsverdi (terskelverdi). Forskriften er delt opp i fem deler som regulerer ulike typer anskaffelser. De ulike terskelverdiene vil få betydning for hvilke deler av forskriften som gjelder.

Anskaffelser over terskelverdi er regulert av bestemmelsene i WTO-avtalen og EØS-direktivene for offentlige anskaffelser.² Terskelverdiene justeres av Nærings- og handelsdepartementet hvert annet år i forhold til EØS-direktiver fastsatt i myntenheten ECU.

¹ FOA §§ 1-1, 5-3. Veileder til regler om offentlige anskaffelser

² Gjennom EØS-avtalen og WTO-avtalen har Norge forpliktet seg internasjonalt til å følge bestemte fremgangsmåter ved offentlige anskaffelser over visse verdier.

Forskriftens del I gjelder alle typer anskaffelser som er omfattet av forskriften, mens det er ulike bestemmelser for anskaffelser der den anslåtte verdien på kontrakten er henholdsvis under terskelverdi (del II) og over terskelverdien (del III). Del IV gjelder anskaffelser av helse- og sosialtjenester og del V gjelder for plan- og delingskonkurranser.

Det er ikke tillatt å dele opp en planlagt anskaffelse med den hensikt å unngå bestemmelsene i regelverket, jfr FOA § 5-4, 4. ledd. Beregningen skal være forsvarlig på tidspunktet for kunngjøringen av konkurransen og for anskaffelser som ikke krever kunngjøring skal beregningen være forsvarlig ved innledning av anskaffelsesprosessen³.

Kunngjøring⁴

Oppdragsgiver må alltid følge de grunnleggende prinsipper i anskaffelsesloven § 4. Dette innebærer at oppdragsgiver må ha et bevisst forhold til hva prinsippene innebærer og foreta valg om eventuell kunngjøring med hensyn til dette. Kapittel 7 i forskriften gir veiledning til de grunnleggende prinsipper.

Det er like bestemmelser i forskriften del II og III. Forskriften §§ 8-1 og 12-1 regulerer forberedende undersøkelser og §§ 8-2 og 12-2 har bestemmelser om dialog med leverandører før konkurransen. For anskaffelser over EØS-terskelverdiene er det i tillegg krav om publisering i TED-databasen. TED-databasen er EUs offisielle kanal for kunngjøring av offentlige innkjøp i hele EØS-området.

Vi går ikke nærmere inn på bestemmelsene i forskrift del III, IV og V. Dersom disse skulle bli relevant for vår undersøkelse vil vi redegjøre nærmere for disse i vår rapport.

Anskaffelsesprosedyrer⁵

Kommunen kan følge flere ulike prosedyrer ved anskaffelser/innkjøp. I forskriftens del I foreligger det få eksplisitte krav til hvordan anskaffelsen skal foretas. Oppdragsgiver må imidlertid sørge for å overholde de grunnleggende prinsipper og bestemmelser i FOA kapittel 7.

Forskriftens del II og del III stiller krav til oppdragsgiver med hensyn til anskaffelsesprosedyrer⁶.

Forskriftens del II angir to ulike prosedyrer for offentlige anskaffelser (over terskelverdi)

- Åpen tilbudskonkurranse
- Begrenset tilbudskonkurranse

Dette er to nye prosedyrer som ble innført med ny forskrift om offentlige anskaffelser. Disse prosedyrene tillater at oppdragsgiveren har dialog med leverandørene etter tilbudsfristens utløp.

***Åpen tilbudskonkurranse** tillater alle interesserte leverandører å levere tilbud. Dette er en ett-trinns prosedyre som innebærer at oppdragsgiveren må vurdere og evaluere alle tilbudene som kommer inn.*

***Begrenset tilbudskonkurranse** er en to-trinns prosedyre som innebærer at oppdragsgiver skal foreta en prekvalifisering, hvor det på bakgrunn av de innkomne forespørslene om deltakelse vurderes om leverandørene oppfyller kvalifikasjonskravene. Det vil kun være de leverandørene som oppfyller kravene som blir invitert av oppdragsgiver til å delta i konkurransen som kan gi tilbud.*

³ FOA § 5-4

⁴ FOA §§ 8-17 – 8-20, 21-1 – 21-6

⁵ LOA § 4, FOA §§ 8-3, 13-1

⁶ FOA §§ 8-3, 13-1. For kontrakter om helse- og sosialtjenester for over 6,95 mill. kr ekskl. mva er det egne prosedyrebestemmelser

Valg om å gjennomføre dialog, kan etter de nye prosedyrereglene, utsettes til etter at tilbudsfristen har løpt ut, jf. § 9-2 tredje ledd. Det vil i mange tilfeller først være på dette tidspunktet oppdragsgiver har grunnlag for å vurdere hvilket behov det er for å ha dialog med leverandørene. Av hensyn til prinsipp om forutberegnelighet skal oppdragsgiver dersom det planlegges å ha dialog gi opplysninger i anskaffelsesdokumentene om dette, jf. FOA § 9-2.

Anskaffelsesprosedyrer etter forskriften del III er regulert i FOA § 13-1.

For kontrakter om helse- og sosialtjenester for over 6,95 mill. kroner ekskl. mva gjelder egne prosedyrebestemmelser.

Konkurransesgrunnlaget⁷

For anskaffelser som omfattes av FOA del II (anskaffelser under EØS-terskelverdiene og særlige tjenester) skal oppdragsgiver utarbeidet et konkurransegrunnlag, med mindre kunngjøringen allerede inneholder opplysningene beskrevet i FOA § 8-4, 2. ledd.

Konkurransesgrunnlaget skal inneholde opplysninger om hvilken ytelse som skal anskaffes og hvordan konkurransen skal gjennomføres.

Krav til leverandøren⁸

Kvalifikasjonskrav er minimumskrav som knytter seg til leverandørens egnethet til å levere den aktuelle anskaffelsen. Oppdragsgiver kan stille krav til leverandørens kvalifikasjoner, inkludert krav til økonomisk og finansiell kapasitet og tekniske og faglige kvalifikasjoner. Oppdragsgiver skal angi kvalifikasjonskravene sammen med de tilhørende dokumentasjonskravene i anskaffelsesdokumentene.

Krav til skatteattest følger av FOA § 7-2 og gjelder norske leverandører og anskaffelser som overstiger 500 000 kroner ekskl. mva.

Kriterier for valg av tilbud⁹

Tildelingskriterier er de kriterier leverandørens tilbud vurderes etter. Oppdragsgiver skal velge tilbud på grunnlag av objektive tildelingskriterier som skal angis i prioritert rekkefølge i anskaffelsesdokumentene.

Tidsfrister¹⁰

Forskriften inneholder flere bestemmelser som fastsetter tidsfrister.

Av fellesbestemmelsene i FOA kapittel 7 fremgår det av § 7-6 at alle frister skal beregnes i samsvar med forskrift om tidsfrister i EØS-avtalen.

For anskaffelser under terskelverdiene (forskriftens del II) er det ikke satt bestemte minimumsfrister for mottak av forespørsler om å delta i konkurransen eller mottak av tilbud. Her må fristen vurderes i hvert enkelt tilfelle, men må settes så rommelig at alle leverandører får tilstrekkelig tid til å innhente nødvendig dokumentasjon, og foreta de nødvendige undersøkelser og beregninger.

Avslutning av konkurransen¹¹

Forskriften har flere detaljerte bestemmelser om avslutning av konkurransen, herunder bestemmelser om avlysning av konkurransen, anskaffelsesprotokoll, meddelelse om valg av leverandør og begrunnelse.

Oppdragsgivers beslutning om hvem som skal tildeles kontrakt skal meddeles alle deltakerne før kontrakt inngås. Meddelelsen skal være skriftlig og gis samtidig til alle deltakere. Meddelelsen skal inneholde navnet på den valgte leverandøren og en redegjørelse for det

⁷ FOA §§ 8-4, 14-1 - 14-3

⁸ FOA §§ 8-7, 16-1

⁹ FOA §§ 8-11 og 18-1

¹⁰ FOA §§ 8-14, 8-16, 20-1 – 20-7

¹¹ FOA §§ 10-1 – 10-4, 25-1 – 25-4

valgte tilbudets egenskaper og relative fordeler i samsvar med tildelingskriteriene. Det skal videre angis en karenperiode i meddelelsen.

Protokollføring¹²

Oppdragsgiver skal føre protokoll fra alle anskaffelser som overstiger kr 100 000. Protokollen skal beskrive alle vesentlige forhold og viktige beslutninger gjennom anskaffelsesprosessen. Det stilles ikke krav til at protokollen skal ha en spesiell form og kravet til protokollføringen vil variere avhengig av kontraktens verdi, omfang, art og kompleksitet etter del I i forskriften. Forskriftens del II og III lister opp hvilke konkrete opplysninger som protokollen skal inneholde dersom de er relevante.

Ut fra dette kan følgende revisjonskriterier utledes:

- Det skal benyttes anskaffelsesprosedyre i samsvar med regelverket
- Konkurransen skal kunngjøres i samsvar med regelverket
- Innholdet i konkurransegrunnlaget skal være i samsvar med forskriftens krav
- Bruken av kvalifikasjonskrav skal være i henhold til regelverket
- Tildelingskriterier skal være i henhold til regelverket
- Tidsfrister skal være i henhold til regelverket
- Anbudskonkurransen skal avsluttes i henhold til regelverket
- Protokollføringen skal være i henhold til regelverket

1.3.4. Utledning av underproblemstillinger ut fra revisjonskriteriene

Tabell 1: Koblingskjema – Revisjonskriterier

Problemstilling	Revisjonskriterier	Kilder til revisjonskriterier	Databehov
<i>Følger Nesseby kommune lov og forskrift om offentlige anskaffelser ved kjøp av varer og tjenester, og ved tildeling av bygge- og anleggskontrakter?</i>	Det skal benyttes anskaffelsesprosedyre i samsvar med regelverk	LOA § 4 FOA 8-3, 13-1	
	Konkurransen skal kunngjøres i samsvar med regelverket	FOA §§ 8-17 – 8-20 FOA §§ 21-1 – 21-6	
	Konkurransegrunnlaget skal være i samsvar med forskriftens krav	FOA §§ 8-4, 14-1 – 14-3	Kommunens innkjøpsrutiner
	Bruken av kvalifikasjonskrav skal være i henhold til regelverket	FOA §§ 8-7, 16-1	Kommunens innkjøpsavtaler
	Tildelingskriterier skal være i henhold til regelverket	FOA §§ 8-11, 18-1	Et utvalg av kommunens vare- og tjenestekontrakter
	Tidsfrister skal være i henhold til regelverket	FOA §§ 8-14 – 8-16, 20-1 – 20-7	
	Anbudskonkurransen skal avsluttes i henhold til regelverket	FOA §§ 10-1 – 10-4, 25-1 – 25-4	
	Protokollføringen skal være i henhold til regelverket	FOA §§ 7,1, 10-5, 25-5	

¹² FOA §§ 7-1, 10-5, 25-5

1.4 Metode

1.4.1 Datainnsamling

Metode er samlebetegnelsen på de framgangsmåtene som benyttes for å samle inn og behandle data som kan gi svar på problemstillingen i en undersøkelse. Framgangsmåten i denne undersøkelsen vil i stor grad være dokumentanalyse. Oppdaterte rutiner for innkjøp og innkjøpsavtaler vil bli innhentet. Med utgangspunkt i undersøkelsesperioden vil revisjonen foreta utplukk fra Nesseby kommunes regnskap for anskaffelser over 100 000 kroner. Et utvalg av anskaffelsene vil bli kontrollert opp mot revisjonskriteriene.

Ved behov vil innhenting av data og dokumentanalysen suppleres med informasjon fra Nesseby kommune.

Dersom det skulle oppstå utfordringer knyttet til datainnsamlingen vil andre metoder kunne vurderes.

Det er vår vurdering at denne framgangsmåten vil belyse problemstillingene og fremskaffe et relevant og solid grunnlag for vurderingen av om Nesseby kommune følger lov og forskrift om offentlige anskaffelser ved kjøp av varer og tjenester og ved tildeling av bygge- og anleggskontrakter.

1.4.2 Avgrensing

Undersøkelsen vil være avgrenset til anskaffelser som er gjort i perioden januar 2017-2018. Vi vil ikke se på alle anskaffelsene som er gjort i det nevnte tidsrommet, men foreta et utvalg på 7 anskaffelser i datagrunnlaget. Vi vil undersøke utvalgte forhold knyttet opp mot revisjonskriteriene som vil være gjeldende for type anskaffelse og anskaffelsesverdi.

1.4.3 Dataenes gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes at det skal være samsvar mellom formålet for undersøkelsen og de data som er samlet inn. Med pålitelige data menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige.

Gyldigheten av data sikres ved at data samles inn med utgangspunkt i revisjonskriteriene. Dette gjelder både den dokumentasjon som innhentes og eventuell tilleggsinformasjon dersom revisor har behov for dette for å supplere innhentet dokumentasjon.

Dokumentasjonen som gjennomgås er kommunens interne dokumenter og må anses å inneholde pålitelige data. Regnskapsdata for valgt periode er avlagte og offisielle. Dersom det viser seg at det kan knyttes usikkerhet til data som vurderes i denne undersøkelsen vil det bli gjort rede for i rapporten.

For å sikre at data som samles inn er gyldige og pålitelige vil de kvalitetssikres. Rapporten vil kvalitetssikres av oppdragsansvarlig revisor og fakta i rapporten vil verifiseres av informantene.

1.4.4 Usikkerhet og risiko

Prosjektplanen bygger på forutsetningene som er kjent ved prosjektstart og vurderinger knyttet til disse. Ved gjennomføringen av prosjektet kan nye forhold kommet til og gjøre det nødvendig med justeringer i planen. Det må ut fra dette tas forbehold om justeringer eller endringer i alle deler av prosjektplanen.

Utover forhold beskrevet under 1.4.1 – 1.4.3 er det gjort følgende konkrete vurderinger omkring prosjektrisiko:

Gjennomføring av prosjektet

Vår gjennomgang viser ingen særlige forhold som tilsier at prosjektet ikke kan gjennomføres i henhold til kontrollutvalgets bestilling.

Tidsramme

Anslått timeforbruk er realistisk ut fra kjente forutsetninger og prosjektets kompleksitet. Etter vår vurdering er antatt leveringsdato for rapporten realistisk. Det må allikevel påregnes at det kreves tett oppfølging av frister særlig når det gjelder datainnsamlingen.

2. REVISORS UAVHENGIGHET

For hver forvaltningsrevisjon blir det foretatt en vurdering av prosjektdeltakernes uavhengighet. Uavhengigheten vurderes også løpende gjennom prosjektet. (RSK 001 pkt. 8)

Prosjektgruppa i dette prosjektet består av:

Prosjektleder: Ranveig Olaussen

Prosjektmedarbeider: Bjørn Christian Johansen

Oppdragsansvarlig revisor: Viggo Johannessen

Revisjonssjef: Aud S. Opgård

Prosjektdeltakerne blir vurdert i forhold til følgende:

- Om prosjektdeltakerne eller deres nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke prosjektgruppas uavhengighet og objektivitet.

Som nærstående regnes

- a) ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold
 - b) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og
 - c) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a.
- Om det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til prosjektgruppas uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene.
 - At de som deltar i prosjektgruppa ikke innehar andre stillinger hos kommunen eller i virksomhet som den kommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
 - At de som deltar i prosjektgruppa ikke er medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen deltar i.
 - At de som deltar i prosjektgruppa ikke deltar i, eller har funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgivere eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

Videre blir kontrollutvalgets bestilling også vurdert i forhold til prosjektgruppas og spesielt prosjektleders faglige uavhengighet (RSK pkt. 11).

Konklusjon:

Vi har foretatt en vurdering av prosjektdeltakerne med utgangspunkt i punktene overfor. Det er ikke funnet noe som er egnet til å svekke tilliten til prosjektdeltakernes uavhengighet og objektivitet med tanke på arbeidet som skal utføres

Hei. Viser til e-post fra Nesseby kommune. Vi viser til at fristen utløp 1. oktober 2019. Vi kan ikke gi utsettelse av høringsfristen. Nesseby kommune er velkommen til å sende inn sitt synspunkt i anledning saken på et senere tidspunkt, helst så raskt som mulig. Send da til postmottak@oed.dep.no

Med hilsen
Nina Helene von Hirsch
seniorrådgiver
Seksjon for konsesjoner
Energi- og vannressursavdelingen
Olje- og energidepartementet
Norwegian Ministry of Petroleum and Energy
E-post: nh@oed.dep.no
Tlf: +47 22 24 63 52/+47 922 68 977
regjeringen.no/oed

61

Fylkesmannen i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni
Tromssan ja Finmarkun maaherra

Vår dato:

12.09.2019

Vår ref:

2018/1848

Deres dato:

Deres ref:

Unjárgga gjelda / Nesseby kommune
Rådhus
9840 VARANGERBOTN

Saksbehandler, innvalgstelefon

Monica Dahlback, 78 95 04 08

Tilsyn med introduksjonsloven - Lukking av tilsyn

Fylkesmannen i Troms og Finnmark har i perioden fra 12.09.18 og fram til dags dato ført tilsyn med Nesseby kommune. Tilsynet var rettet mot kommunens oppfyllelse av introduksjonsloven. Tema for tilsynet har vært individuell plan.

Commented [JK1]: Skriv også at det har vært tilsyn med introduksjonsloven før tematikken

Vi viser til vår oversendelse av endelig tilsynsrapport 23.04.19. Det ble i endelig tilsynsrapport avdekket to lovbrudd. De to lovbruddene var som følger:

1. Nesseby kommune sørger ikke for at planen er individuelt tilpasset og utarbeidet i samråd med deltakeren. For å rette opp i dette må Nesseby kommune sørge for:
 - a) At deltakeren får veiledning om hva den individuelle planen er, og hva som er formålet med planen.
 - b) At deltakeren blir hørt på sine ønsker om hvilke mål den individuelle planen skal inneholde.
2. Nesseby kommune fastsetter ikke vesentlige endringer i individuell plan som enkeltvedtak. For å rette opp dette må Nesseby kommune sørge for:
 - a) At det fattes enkeltvedtak jf. introduksjonsloven §21 annet ledd bokstav b, dersom endringene i den individuelle planen er av en slik karakter at de må betegnes som vesentlige.

Fylkesmannen ga i endelig tilsynsrapport datert 23.04.19, kommunen frist til 30.05.19, for å lage en plan for rettingen av lovbruddene som ble avdekket i tilsynet, jf. Kommuneloven §60 d.

Kommunens tilbakemelding om retting av lovbruddene

Nesseby kommune har i brev av 05.09.19, mottatt hos Fylkesmannen den 10.09.19, kommet med erklæring om lukking av lovbruddene. Kommunen har oversendt utfylte skjema til bruk ved utarbeidelse av individuell plan. Disse skjemaene er utfylt av deltakerne. Dette i tillegg til

E-postadresse:
fmtpost@fylkesmannen.no
Sikker melding:
www.fylkesmannen.no/melding

Postadresse:
9815 Vadsø

Besøksadresse:
Strandvegen 13, Tromsø
Damsveien 1, Vadsø

Telefon: 78 95 03 00
www.fylkesmannen.no/uf

Org.nr. 967 311 014

dokumentasjon fra kommunen datert den 12.03.19, utgjør kommunens dokumentasjon på lukking av lovbruddene.

Fylkesmannens vurdering av Nesseby kommunes dokumentasjon.

Lovbrudd 1

Fylkesmannen vurderer at skjemaene tilsendt i oversendelsesbrevet av 05.09.19, sikrer at deltakerne får en individuell plan som er utarbeidet i samråd med deltakeren. De utfylte skjemaene sammen med de endrede rutinebeskrivelsene tilsendt 12.03.19, gjør at Fylkesmannen anser lovbruddet som lukket.

Lovbrudd 2

I dokumentasjonen fra Nesseby kommune tilsendt 12.03.19, er det vedlagt rutinebeskrivelser som tilsier at kommunen har endret praksis for å oppfylle lovkravet. Fylkesmannen ba i tilsynsrapporten kommunen å sende oss eksempler på at vedtak blir fattet ved vesentlige endringer i den individuelle planen. I kommunens tilbakemelding av 05.09.19, skriver Nesseby kommune at de hadde gjennomgang av de individuelle planene i april/ mai. Det var ifølge kommunen ingen deltakere som hadde vesentlige endringer i sin individuelle plan. Dette gjør at kommunen ikke har fått dokumentert at deres nye rutiner er i bruk.

Fylkesmannen finner at Nesseby kommune har dokumentert rutineendringen tilstrekkelig til at vi finner det sannsynlig at dette lovbruddet er lukket.

Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen tar etter dette kommunens erklæring og dokumentasjon til etterretning. Fylkesmannen avslutter med dette brevet tilsynet med Nesseby kommune.

Med hilsen

Katharine Jakola (e.f.)
Ass. direktør

Monica Dahlback
rådgiver oppvekst og barnevern

Dokumentet er elektronisk godkjent

Beaivi/Dato 18.09.2019
Čuj./Referanse 2019/246-0 /
144

Ulrikke Haakonsen
40440522
ulrikke.haakonsen@nesseby.ko
mmune.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššennr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	55/19	05.11.2019
Giælddastivra/Kommunestyret		

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø 2019- 2022

Administrasjonssjefens innstilling

Nesseby kommune vedtar kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø for Nesseby 2019-2022 slik den ble sendt ut på høring.

Saksopplysninger

Formannskapet vedtok i sitt møte av 21.03.19 å sende kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø ut på høring og offentlig ettersyn.

Kommunen har mottatt uttalelser fra Fiskeridirektoratet, Fylkesmannen i Troms og Finnmark, Kystverket i Troms og Finnmark, Statens vegvesen, Mari- Ann Nilssen og Nesseby bygdelag v/ Gunn- Britt Retter.

Planen er utarbeidet av Jorunn Jernsletten. Jernsletten har videre gjort en vurdering av høringsuttalelse som også kommunen har tatt utgangspunkt i.

Høringsuttalelser med vurderinger:

Fiskeridirektoratet – ingen merknader

Fylkesmannen i Troms og Finnmark – ingen statsetater fremmer innsigelser.

Kystverket Troms og Finnmark har ingen merknader til plandokumentene, men mener at planen bør inneholde opplysninger om gjeldende regelverk utover planbestemmelsene alene. Det bør blant annet opplyses om at alle tiltak/byggearbeider langs land og ut i sjøen må i tillegg til behandling etter plan- og bygningsloven behandles etter havne- og farvannsloven. *Kommentar:*

dette går utenfor rammene for denne planen. Den vedlagte historikken på molo-/stø-utbygging kan være av almann interesse.

Statens vegvesen – ser ingen konflikter med andre hensyn, men minner om at det må søkes tillatelse ved tiltak som påvirker trafikkavvikling.

Mari-Ann Nilssen – viser til punkt 6.4. Krigsminner, og mener at “Russeleiren” på veien til Seidafjellet bør registreres som krigsminne. Det bør også undersøkes om det er levninger/spor ved Nyborgmoen og på Vesterelvnes. Murblokkene i Gornitak bør med i planen. Det bør gjøres en kartlegging av førkrigshus og gjenreisningshus i Nesseby, og vurdere om noen bør vernes. *Kommentar:* registrering av fangeleirer er allerede oppført under punktet krigsminner. Ved en eventuell prioritering av krigsminner, så vil også dokumentasjon av levninger fra tyskerleire være naturlig å ta med. Murblokkene i Gornitak er allerede ivaretatt som en del av turistveistoppeplassen, med tilhørende skilting. Sametinget ved Mia de Coninck har foretatt en kartlegging av førkrigshus, men for etterkrigshus er det ikke gjort et systematisk arbeid. Dette vil være et ressurskrevende tiltak, som krever samarbeid med andre etater.

Nesseby bygdelag v/Gunn-Britt Retter:

- Bygdelaget ser ikke behov for prioriteringsliste over tiltak i pkt. 7.1, men foreslår roterende tema som ikke ekskluderer andre temaer. *Kommentar:* det er vanskelig å få gjennomført noen aktivitet i kommunens regi uten prioriteringer, hvis alle skal gjøre alt hele tiden blir ingenting gjort.
- Bygdelaget mener det er uheldig å skille etter tematiske aktiviteter i pkt. 7.1, da det kan være samme individer som har avsatt spor. *Kommentar:* planen følger ikke enkeltindividers yrkesutøvelse, men setter lys på kulturminner som er resultater av menneskers aktivitet på ulike områder.
- Bygdelaget etterlyser fokus på bygninger, og hvordan disse kan utvikles innenfor turisme. Ser behov for kompetanse på bygningsvern i kommunen, ved å styrke kontakten med Sametinget og VSM. *Kommentar:* dette er et pågående arbeid.
- Bygdelaget synes det bør være mer fokus på fiskerirelaterte kulturminner, spesielt stør. *Kommentar:* dette kommer naturlig med under en eventuell prioritering av dokumentasjon av fiskerirelaterte kulturminner, som nevnt under pkt 6.3.
- Bygdelaget synes ikke Mortensnes kulturminneområde bør være øverst på prioriteringslisten under pkt. 7.2., siden andre også har ansvaret for skjøtsel her, og at Aldon bør prioriteres høyere for sikring. *Kommentar:* i uke 33 kommer en komite fra ICOMOS for å vurdere søknaden om Unesco verdensarvstatus. Ett av kriteriene er at slike områder er høyt prioritert av lokalbefolkninga og kommunen. Det vil derfor være uklokt å signalisere at området ikke har topp prioritet for kommunen. Aldon er til en viss grad skjermet, men kan med fordel skiltes bedre for å gjøre folk oppmerksomme. Skiltet som står nede ved hovedveien er det få som får med seg.
- Bygdelaget forslår å skille på pkt. 7.3 når det gjelder formidling til skolebarn og til turister. *Kommentar:* Nesseby oppvekstsenter tar aktivt i bruk kulturminner i kommunen i sin undervisning, og planen kan virke stimulerende til dette arbeidet og høyne kunnskapen ytterligere. For turistene er det hensiktsmessig å styre trafikken dit det er mest tilrettelagt, og der utpeker Mortensnes seg.
- Bygdelaget mener formuleringen i pkt 8.0 “Folk i Nesseby har en viss verneskrekke, dvs. at man er skeptisk til verning generelt fordi man har erfart at det innskrenker mulighetene til fritt å gjøre som man vil” er nedlatende til egen befolknings evne til å forstå hva de gjør, og bør endres til noe mer nøytralt. *Kommentar:* setningen kan fjernes, uten at innholdet i avsnittet forringes.
- Bygdelaget ønsker seg at vedlegget “Oversikt over kulturminner i Nesseby kommune” bør videreutvikles til et oppslagsverk, som gjerne kan utgis som en praktbok.

Kommentar: dette vil være et eget prosjekt, med en atskillig større kostnadsramme enn de 100.000,- som var satt av til utarbeidelse av Kulturminneplanen.

- Bygdelaget mener det er viktig å bruke de samiske stedsnavnene. *Kommentar:* det er konsekvent brukt parallelle norsk/samiske stedsnavn der de har vært tilgjengelige. Når det gjelder gårdsnavn, så finnes disse bare på norsk.

I uke 33 var Riksantikvaren sammen med eksperter fra ICOMOS, UNESCOs rådgivende komite for kulturminner i Nesseby kommune og kartla Ceavccageadgi/Mortensnes. Dette med bakgrunn i et forsøk på å få kulturminneområde inn på UNESCOs verdensarvliste. Det skal videre utarbeides en sakkyndig rapport. Status etter befaringen er forøvrig ikke kjent for kommunen.

Alternativ innstilling:

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø for Nesseby 2019- 2022 vedtas ikke.
Innkomne høringsuttalelser må innarbeides i planen.

Adresseliste

KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER OG KULTURMILJØ I NESSEBY KOMMUNE SENDES PÅ HØRING/ OFFENTLIG ETTERSYN

Nesseby formannskap fattet følgende vedtak i sitt møte av 21.03.2019:

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i tråd med bestemmelsene i plan- og bygninglovens § 12-10.

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø er i tråd med kommunal planstrategi 2016-2019, vedtatt av kommunestyret 20.09.2016 sak 64/16.

Formålet med planen å gi en oversikt over hva som finnes av kulturminner og kulturmiljøer i kommunen, hvordan man på best mulig måte kan følge dem opp og drive sikring og skjøtsel, og hvordan man kan formidle kunnskap og holdninger om kulturminnene, samt hvordan de kan brukes i verdiskaping lokalt, særlig med tanke på reiseliv og næringsliv, og som en berikelse av friluftsliv og bolyst i kommunen. Planen bør rulleres med jevnlig i tråd med øvrige kommunale planer ettersom prioriteringer og fokus endres.

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø er ment å være et oppslagsverk og verktøy for «folkeopplysning». Kommunen ønsker at delplanen i senere tid skal kunne revideres og utfylles ytterligere ettersom at ny informasjon kommer frem.

Plandokumentene kunngjøres på kommunen nettsider:
www.nesseby.kommune.no

Høringsfristen er 6 mai 2019.

Høringsuttalelser sendes til Unjárgga gieldda/ Nesseby kommune, Rådhus v/ Teknisk, 9840 Varangerbotn, eller pr e-post til postmottak@nesseby.kommune.no, **innen 6. mai 2019.**

Med hilsen

Oddleif Nilsen
Virksomhetsleder teknisk

Ulrikke Haakonsen
Arealplanlegger

Postadresse	Besøksadresse	Bankkonto	Telefon	Telefaks
Unjárgga gieldda/Nesseby kommune Råddevisti/Rådhuset 9840 Vuonnaabahta/Varangerbotn	Nesseby rådhus E-postadresse postmottak@nesseby.kommune.no	4930.05.02910 Foretaksregisteret NO 839 953 062	4044 0500	4044 0599

Vedlegg

- 1 UTKAST: Kommunedelplan for Kulturminner og kulturmiljø - Unjárgga gielda / Nesseby kommune 2019 – 2022
- 2 Oversikt over kulturminner i Nesseby kommune (oppdatert)
- 3 Forslag til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø i Nesseby kommune
- 4 adresseliste kulturminneplan

Beaivi/Dato 13.03.2019
Čuj./Referanse 2019/246-1 /
144

Ulrikke Haakonsen
40440522
ulrikke.haakonsen@nesseby.ko
mmune.no

Lávdegoddi/Utvalg Čoahkkináššenr/Møtesaknr
Ovdagoddi/Formannskapet

Čoahkkinbeaivi/Møtedato
21.03.2019

Forslag til kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø i Nesseby kommune

Administrasjonssjefens innstilling

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø skal sendes på høring og legges ut til offentlig ettersyn i tråd med bestemmelsene i plan- og bygninglovens § 12-10. Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø er i tråd med *kommunal planstrategi 2016-2019*, vedtatt av kommunestyret 20.09.2016 sak 64/16.

Saksopplysninger

Kommunene har de senere år fått et økt ansvar for kulturminner og forvaltningen av disse. Det er en forventning fra Regjeringa – og her i Nesseby også fra Sametingets side – at kommunene lager oversikter og verdisetter kulturminner og –miljøer som har lokal verdi. Kommunen er hovedaktør i forvaltning av kulturminner og kulturmiljø gjennom plan- og bygningsloven.

Gjennom prosjektet «Kulturminner i kommunen» (KIK) ønsker Riksantikvaren og fylkeskommunen å øke kulturminnekompetansen i kommuner og bedre den lokale kulturminneforvaltninga. KIK er en del av «Kunnskapsløftet for kulturminneforvaltningen» som er Riksantikvarenes satsing for en kunnskapsbasert, målretta og effektiv kulturminneforvaltning. Som et ledd i dette skal 90% av alle kommuner i Norge ha laget egen kulturminneplan innen 2020.

Denne delplanen er knytta til kommunens deltakelse i KIK, som i Finnmark koordineres og følges opp av Fylkeskommunen. Planen er utarbeidet av Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum (VSM). VSM har videre ansvar for forvaltning (skjøtsel) av Mortensnes kulturminneområde for kommunen.

Formålet med planen å gi en oversikt over hva som finnes av kulturminner og kulturmiljøer i kommunen, hvordan man på best mulig måte kan følge dem opp og drive sikring og skjøtsel, og hvordan man kan formidle kunnskap og holdninger om kulturminnene, samt hvordan de kan brukes i verdiskaping lokalt, særlig med tanke på reiseliv og næringsliv, og som en berikelse av friluftsliv og bolyst i kommunen. Planen bør rulleres med jevnlig i tråd med øvrige kommunale planer ettersom prioriteringer og fokus endres.

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø er ment å være et oppslagsverk og verktøy for «folkeopplysning». Kommunen ønsker at delplanen i senere tid skal kunne revideres og utfylles ytterligere ettersom at ny informasjon kommer frem.

I kapittel 7. i kommunedelplanen er det en handlingsdel. Følgende er satt opp som forslag på prioriteringslisten:

Registrering og dokumentasjon av kulturminner

Forslag til prioriteringsliste

1. Krigsrelaterte kulturminner
2. Fiskerirelaterte kulturminner
3. Reindriftsrelaterte kulturminner
4. Utmarksrelaterte kulturminner
5. Andre

Sikring og skjøtsel av faste kulturminner

Forslag til prioriteringsliste

1. Mortensnes kulturminneområde
2. Aldon
3. Andre

Formidling av kulturminner

Forslag til prioriteringsliste

1. Ceavccageadge/Mortensnes kulturminneområde
2. Nesseby kirke
3. Sabagården på Reppen
4. Andre

(jf. kap7.1- 7.3. i kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø)

Plangrunnlaget

I kulturminneloven er kulturminne definert som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til (Kulturminneloven, § 2). Vi har alle et felles ansvar for å ta vare på kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap for kommende generasjoner. Det er en nasjonal målsetning å redusere tap av verneverdige kulturminner jf. Nasjonalt miljømål 2.1. fra Miljødirektoratet.

For å nå dette målet må kommunene ha en oversikt over kulturminnene slik at de kan innarbeides i ulike planer og styringsverktøy jf. St.meld. 35 (2012-2013) *Framtid med fotfeste*.

Kulturminneplanen er foreslått i *Kommunal planstrategi 2016-2019*, vedtatt av kommunestyret 20.09.2016 sak 64/16. Dette er hjemlet i plan- og bygningslovens § 10 -1.

«Plan for kulturminner og kulturmiljøer. Oppstart settes til 2017. Begrunnelse:

Kommunen har ansvar for å identifisere, verdsette og forvalte kulturminner i tråd med nasjonale mål. Nesseby har utrolig mange, varierte og nasjonalt og internasjonalt

betydningsfulle kulturminner. Det er allerede stor interesse for disse, og besøkstallene vil øke om Mortensnes kulturminneområde mv kommer på Unescos verdensarvliste. Dette bør vi være forberedt på og ta med i planen. En kulturminneplan vil være nyttig både med tanke på ivaretagelse av kulturminnene, utvikling av næringer, og samfunnet.»

Lovgrunnlag

Følgende lover er styrende for oppfølging av kulturminner:

- Lov 1978-06-09 nr. 50: Lov om kulturminner («kulturminneloven»)
- Lov 2007-06-29 nr. 89: Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturvirksomheter («kulturloven»)
- Lov 2008-06-27 nr. 71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling («plan- og bygningsloven»)
- St.meld.nr. 16 (2004-2005): Leve med kulturminner
- Riksantikvaren:
 - Veileder om Kulturminner i kommunen (Kulturminneplan)
 - Håndbok for lokal registrering
 - Kulturminnekompetanse i kommunene – KIK, i samråd med Finnmark fylkeskommune

Vurdering

Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø foreslått i *kommunal planstrategi 2016-2019*. Planen bør rulleres med jevnlig i tråd med øvrige kommunale planer ettersom prioriteringer og fokus endres.

Vedlegg

- 1 *UTKAST: Kommunedelplan for Kulturminner og kulturmiljø - Unjårgga gielda / Nesseby kommune 2019 – 2022*
- 2 *Oversikt over registrerte kulturminner i Nesseby kommune*

UTKAST: Kommunedelplan for
Kulturminner og kulturmiljø

Unjárgga gielda / Nesseby kommune
2019 – 2022

Vedtatt av kommunestyret [dato] sak [saksnr.]

Innhold

Forord.....	3
1. Innledning.....	4
2. Definisjoner og begrepsavklaringer.....	4
3. Planstrategi.....	6
4. Lovgrunnlag og føringer på kulturminneområdet.....	7
5. Indre Varanger som bruksområde fra steinalder til nyere tid.....	7
6. Ulike kulturminnetyper	8
6.1. Automatisk fredede kulturminner.....	8
6.2. Immaterielle kulturminner	8
6.3. Verneverdige kulturminner	9
6.4. Krigsminner	9
6.5. Spor etter Nasjonalstat, Konge og makt.....	9
6.6. Bygninger.....	10
7. Handlingsdel: Prioritering av tiltak	10
7.1. Registrering og dokumentasjon av kulturminner	10
7.2. Sikring og skjøtsel av faste kulturminner.....	10
7.3. Formidling av kulturminner	11
7.4. Ansvar og organisering	11
8.0. Hvordan forholde seg til et kulturminne	11
8.1. Hvem skal varsles hvis man finner et kulturminne?.....	11
8.2. Hva gjør man hvis man har et kulturminne på sin eiendom?.....	12
8.3. Kostnader knyttet til å ta vare på kulturminner og finansieringskilder.....	12
9. Ressurser	12
VEDLEGG	13
1. Oversikt over kulturminner i Nesseby kommune.....	13
2. Liste over registrerte kulturminner i Nesseby	14

Forord

Mennesker har til alle tider satt spor etter seg. Kulturminner og kulturmiljøer preger landskapet rundt oss. De representerer en ressurs som ikke er fornybar – og nettopp derfor er det viktig å ta vare på kulturminnene for kommende generasjoner og forvalte dem på en måte som sprer kunnskap om fortiden. Kulturminner og kulturmiljø er spor etter det som har skjedd og de som var her før oss. De forteller oss historien om hvordan det var å være menneske før og hvordan samfunn har vært organisert. Det gir oss grunnlag for å forstå vår egen tid og perspektiver når vi planlegger for de utfordringer som ligger fremfor oss.

Unjárgga gielda/Nesseby kommune er en av Norges mest kulturminnetette kommuner og har derved et stort ansvar for å forvalte disse i tråd med gjeldende lover. Nesseby er en samisk kommune og kulturminnene her inngår i den samiske kulturhistorien. Mange av kulturminnene er viktige i fortellingen om samenes utvikling og historie utover det lokale, de viser sentrale trekk ved utviklingen av samisk kulturhistorie på nasjonalt og internasjonalt plan. Ceavccageadže/Mortensnes kulturminneområde inngår i denne fortellingen, og svært mange av kulturminnene og -lokalitetene i kommunen er verdenskjente innen arkeologifaget, og har vært beskrevet i faglitteratur de siste hundre år. Kulturminnene i Unjárga/Nesseby og Varanger kan følges fra siste istid for 12 000 år siden frem til i dag. Ansvaret for forvaltningen av disse kulturminnene er derfor viktig også i nasjonal og internasjonal sammenheng. Kulturminneplanen skal være et middel for ansvarlig og framtidsrettet forvaltning av kulturarven i Unjárga/Nesseby.

Forsidebildet: labyrinten og offersteinen på Ceavccageadže/Mortensnes kulturminneområde. Foto: Jorunn Jernsletten

1. Innledning

I kulturminneloven er kulturminne definert som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til (Kulturminneloven, § 2). Vi har alle et felles ansvar for å ta vare på kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap for kommende generasjoner. Det er en nasjonal målsetning å redusere tap av verneverdige kulturminner jf. Nasjonalt miljømål 2.1. fra Miljødirektoratet (<http://www.miljostatus.no/nasjonale-mal/kulturminne-og-kulturmiljo/mal-2.1/>). For å nå dette målet må kommunene ha en oversikt over kulturminnene slik at de kan innarbeides i ulike planer og styringsverktøy jf. St.meld. 35 (2012-2013) *Framtid med fotfeste*.

Kommunene har de senere år fått et økt ansvar for kulturminner og forvaltningen av disse. Det er en forventning fra Regjeringa – og her i Nesseby også fra Sametingets side – at kommunene lager oversikter og verdsetter kulturminner og –miljøer som har lokal verdi. Kommunen er hovedaktør i forvaltning av kulturminner og kulturmiljø gjennom Plan- og bygningsloven.

Gjennom prosjektet «Kulturminner i kommunen» (KIK) ønsker Riksantikvaren og fylkeskommunen å øke kulturminnekompetansen i kommuner og bedre den lokale kulturminneforvaltninga. KIK er en del av «Kunnskapsløftet for kulturminneforvaltningen» som er Riksantikvarenes satsing for en kunnskapsbasert, målretta og effektiv kulturminneforvaltning. Som et ledd i dette skal 90% av alle kommuner i Norge ha laget egen kulturminneplan innen 2020 (<https://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Kulturminne-i-kommunen-KIK>).

Denne delplanen er knytta til kommunens deltakelse i KIK, som i Finnmark koordineres og følges opp av Fylkeskommunen. Lokalt er det Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum (VSM) som skriver herværende plan for Nesseby kommune, samt gjennomfører praktisk forvaltning (skjøtsel) av Mortensnes kulturminneområde for kommunen. Kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljø vil for enkelthets skyld i fortsettelsen omtales som *kulturminneplanen*. Planen er ment å gi en oversikt over hva som finnes av kulturminner og kulturmiljøer i kommunen, hvordan man på best mulig måte kan følge dem opp og drive sikring og skjøtsel, og hvordan man kan formidle kunnskap og holdninger om kulturminnene, samt hvordan de kan brukes i verdiskaping lokalt, særlig med tanke på reiseliv og næringsliv, og som en berikelse av friluftsliv og bolyst i kommunen. Planen bør rulleres med jevnlig i tråd med øvrige kommunale planer ettersom prioriteringer og fokus endres.

Medvirkning

Varanger Samiske Museum har bistått kommunen med både søknad av midler og gjennomføring av prosjektet. Finnmark fylke ved arkeolog Jan Ingolf Kleppe og Sametinget ved arkeolog Thor-Andreas Basso og arkitekt Mia De Coninck har deltatt i referansegruppe og kommet med innspill til planen. Det har vært gjennomført folkemøte for lokalbefolkninga.

2. Definisjoner og begrepsavklaringer

Arkeologiske kulturminner er fysiske spor og levninger etter tidligere tiders liv og virksomhet, der utgravning og dokumentasjon utgjør hovedkildene til vår kunnskap om og opplevelse av fortidens samfunn. Med andre ord kulturminner som er under eller i bakken, helt eller delvis.

Askeladden er Riksantikvarens offisielle database over kulturminner og kulturmiljøer i Norge; som er freda etter kulturminneloven, vernet etter plan- og bygningsloven eller kulturminnefaglig vurdert som verneverdige. Basen omfatter også kulturminner som krever videre undersøkelser før fredningsstatus kan fastsettes (uavklart vernestatus), nyere tids kulturminner som er fredet, midlertidig fredet, vernet etter plan- og bygningsloven eller ansett som verneverdige.

Automatisk freda kulturminner er freda direkte etter lov, uten særskilt vedtak. Dette er både faste, løse og immaterielle kulturminner som omfattes av Lov om kulturminner kjent som «kulturminneloven», (Lov av 9. juni 1978 nr. 50), som er eldre enn 1537 (Reformasjonen), samiske faste kulturminner fra før 1917 (inkluderer også bygninger), skipsfunn eldre enn 100 år, stående

byggverk med erklært opphav fra perioden 1537-1649 og faste og løse kulturminner på Svalbard fra før 1946. Eksempler er hus-/gammetufter, teltringer, graver, offersteiner, fangstgroper, murer og andre konstruksjoner, løsfunn som redskaper og utstyr, samt stående bygninger og bygningsrester. Disse vil i tillegg være omfattet av Lov om planlegging og byggesaksbehandling, kjent som «plan- og bygningsloven» (Lov av 27. juni 2008).

BARK programmet tilhører Riksantikvaren og er forkortelsen for «Bevaringsprogrammet for utvalgte arkeologiske kulturminner». Målet til bevaringsprogrammet er at et representativt utvalg arkeologiske kulturminner og kulturmiljø skal sikres gjennom skjøtsel og bli gjort tilgjengelige for publikum. Fylkene og Sametinget prioriterer blant innkomne forslag og fordeler sikringsmidler etter søknad.

Faste kulturminner er kulturminner som er jord- eller stedfestet. Arkeologiske funn (løsfunn/gjenstander) inngår som deler av et fast kulturminne så lenge det ligger i jorda eller under vann. Dette gjelder i hovedsak faste strukturer i bakken, som tufter, murer, groper, røyser, osv.

Immateriell kulturarv er praksis, framstillinger, uttrykk, kunnskap og ferdigheter, kort sagt «tradisjon». Disse er knyttet til det vi ikke kan ta på ved et kulturminne, men knytte forestillinger til, som tro, tradisjoner, sagn og hendelser. I et utvidet begrep finner man også musikk (joik) og håndverk (duodji), men disse er ikke omfattet av kulturminneplanen. Den norske stat har ratifisert UNESCOs konvensjon av 2003 om vern av den immaterielle kulturarven og Kulturrådet er Kulturdepartementets fagorgan i denne sammenhengen.

Kommunalt verneverdig er kulturminner som kommunen har identifisert som verneverdig, og som kommunen gjennom politisk vedtak har bestemt at skal søkes ivaretatt.

Kulturlandskap er alt landskap som er påvirket av mennesker. I forhold til begrepet landskap fokuserer begrepet kulturlandskap på menneskets påvirkning og bruk, det vil si landskap som er fysisk formet/manipulert/odlet av mennesker (jordbruk, bebyggelse) og inngår i menneskers forestillingsverden (hellige fjell, -vann, govetterhauger, ol).

Kulturmiljøer er områder hvor kulturminner inngår i en større helhet eller sammenheng, som for eksempel områder og bygningsmiljøer i byer og tettsteder og jord-, skog- og seterlandskap, utmarksslåtter, og kulturminneområder som Ceavccageađge/Mortensnes med mange og varierte kulturminner innafor et geografisk begrenset område.

«**Kulturminneloven**» - **Lov om kulturminner** fra 1978 verner om kulturminner og kulturmiljøer. Ifølge kulturminnelovens § 1 er lovens formål å verne «kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon [...] både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning. Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet. Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.»

Kulturminner er alle spor etter menneskers liv og virke i det fysiske miljøet. Begrepet immaterielle kulturminner omfatter også steder det er knyttet tro, tradisjoner og forestillinger til, samt historiske hendelser.

Kulturminnesøk er en tjeneste fra Riksantikvaren og er publikumsversjonen av Askeladden. Det kommer daglig nye kulturminner inn når fylkeskommuner, museer, kommuner, Sametinget og Riksantikvaren registrerer og oppdaterer innholdet i Askeladden. Oppdatert informasjon på Kulturminnesøk er avhengig av oppdateringer i Askeladden, og det er et stort etterslep på etterregistrering av eldre registreringer, særlig på arkeologiske kulturminner. Kommunene kan også ha gjort registreringer som ikke er lagt inn.

Kulturvernmyndigheter. Formelt har Finnmark Fylkeskommune og Sametinget delt forvaltningen av kulturminnene i Finnmark mellom seg etter periode: kulturminner som er eldre enn 4000 år (2000 f.Kr.), og dermed sorterer i kategorien steinalder, er fylkeskommunens ansvar; kulturminner som er yngre, dvs. fra perioden tidlig metalltid og framover, er Sametingets ansvar.

Løse kulturminner er kulturminner som kan flyttes, og som ofte refereres til som arkeologiske funn, løsfunn eller gjenstandsfunn og gjelder i hovedsak avslag (rester etter redskapstilvirking) og gjenstander, som redskaper, utstyr, smykker og annet «løst» som ikke er faste strukturer i bakken.

Nyere tids kulturminner viser til etter-reformatoriske (etter 1537) bygg, anlegg og kirker.

SEFRAK (SEkretariatet For Registrering Av faste Kulturminner) er et landsdekkende register over bygninger og andre kulturminner. Et omfattende registreringsarbeid ble utført i perioden 1975-1995, og i utgangspunktet skulle alle bygninger (og rester etter bygninger) som var eldre enn år 1900 registreres. I Finnmark ble grensa for registrering satt til år 1945, for å fange opp alt som hadde overlevd krigsødeleggelsene. SEFRAK-registrerte bygninger kan finnes på hjemmesiden til miljøstatus.no.

«Plan- og bygningsloven» - Lov om planlegging og byggesaksbehandling er sentral for all arealforvaltning og byggevirksomhet i Norge. Loven gjelder for hele landet og i sjøen til én nautisk mil utenfor grunnlinjene. Dagens plan- og bygningslov ble vedtatt 27. juni 2008 som erstatning for den tidligere loven fra 1985. Sentrale deler av loven trådte i kraft 1. juli 2010. Loven gjelder for planlegging av arealbruk og for byggesaksbehandling.

Vedtaksfreda kulturminner er kulturminner som ikke er automatisk freda, men freda gjennom enkeltvedtak etter Kulturminneloven. Vedtak fattes av Riksantikvaren.

Vernet etter plan- og bygningsloven er områder i kulturminneplanen som det er fattet et enkeltvedtak om i kommunen. Det kan både dreie seg om tidligere områder regulert til bevaring eller regulert til hensynsone etter gjeldende plan- og bygningslov.

Verneverdig kulturminne Et verneverdig eller bevaringsverdig kulturminne er et kulturminne som har gjennomgått en kulturhistorisk vurdering og er identifisert som verneverdig.

ØK – Økonomisk kartverk er kart i store målestokk, 1:5000 – 1:20 000, og skal tjene både tekniske, økonomiske og administrative formål. I Norge starta arbeidet med økonomisk kartverk i 1965, og store deler av Norge er i dag dekt av økonomisk kartverk i målestokk 1:5000 og 1:10 000. Disse utgjør grunnlaget for planlegging bl.a. i jordbruk og skogbruk. ØK-kart gir detaljerte opplysninger om hus, veier, gater, industriarealer, eiendomsgrenser og naturgeografiske forhold, som vegetasjonstype og kvalitet på skogsmark. Reguleringsplaner for større områder har oftest ØK som kartgrunnlag.

3. Planstrategi

Kulturminneplanen er foreslått i Nesseby kommunes *Kommunal planstrategi 2016-2019*, vedtatt av kommunestyret 20.09.2016 sak 64/16. Dette er hjemlet i plan- og bygningslovens § 10 -1.

«Plan for kulturminner og kulturmiljøer. Oppstart settes til 2017. Begrunnelse: Kommunen har ansvar for å identifisere, verdsette og forvalte kulturminner i tråd med nasjonale mål. Nesseby har utrolig mange, varierte og nasjonalt og internasjonalt betydningsfulle kulturminner. Det er allerede stor interesse for disse, og besøkstallene vil øke om Mortensnes kulturminneområde mv kommer på Unescos verdensarvliste. Dette bør vi være forberedt på og ta med i planen. En kulturminneplan vil være nyttig både med tanke på ivaretagelse av kulturminnene, utvikling av næringer, og samfunnet.»

Nesseby kommunes *Kommuneplan 2011-2021* med strategidel og arealdel er vedtatt 14.06.2011.

Det er ikke utarbeidet en helhetlig samfunnsdel, men Kommuneplanens strategidel med seks overordna mål for samfunnsutvikling: Befolkning, oppvekstvilkår, næringsutvikling, organisasjonen Nesseby kommune, språk og kultur samt miljø- og beredskap er godkjent som samfunnsdel.

Kommunal planstrategi nevner følgende sentrale planområder og prioriteringer for Nesseby i perioden 2016-2019, som kan komme i berøring med kulturminneplanen:

- Oppvekst og barn/unges trivsel
- Folkehelse og idrett
- Samfunns- og næringsutvikling
- Miljø og klima

Andre satsningsområder, som kanskje ikke er i berøring med kulturminneplanen, er språk, helse, sikkerhet og beredskap. I tillegg må kulturminneplanen vurderes i forhold til *arealplanen*, og områder hvor kulturminner skal tas hensyn til bør legges inn som *hensynssoner* i plankartet. Det bør også vurderes å lage en handlingsplan for kulturminner og –miljøer, som fastsetter hvilke prosesser og tiltak som eventuelt planlegges utført kommende år. Dette betyr også at kulturminneplanen innarbeides i *økonomiplanen* og *årsbudsjettet*. Andre områder som kan være relevante å tenke på i samband med kulturminnearbeid er omdømmebygging (reiseliv, attraktivitet) og boligbygging/samferdsel/infrastruktur.

Andre/eksterne prosjekter, satsninger, aktører og tiltak som kulturminneplanen bør ses opp mot

- UNESCO-satsningen *Várjjat siida*: Sametingets arbeid med å få Ceavccageadje/Mortensnes kulturminneområde og andre utvalgte punkter inn på UNESCOs tentative verdensarvliste
- *Nasjonal turistveg – Varangervegen*: stor og viktig reiselivs- og omdømmesatsning som er i direkte berøring med både kulturminneområdet og store deler av kommunen
- *Varanger Arctic Norway*: regionalpark for Varanger, en samarbeidsplattform for reise- og næringslivet i Varanger som favner vidt og bredt, og der både VSM og Nesseby kommune er partnere. I 2018 arbeides det med Varanger som bærekraftig destinasjon, hvor det er sentralt å tilrettelegge for økt tilreisning uten at viktige kulturverdier forringes
- *Varangerhalvøya nasjonalpark*: en stor aktør innen både vern og formidling av Varangers natur- og kulturarv; med mange viktige samiske kulturminner og –miljøer innenfor parkens areal

4. Lovgrunnlag og føringer på kulturminneområdet

Følgende lover er styrende for oppfølging av kulturminner:

- Lov 1978-06-09 nr. 50: Lov om kulturminner («kulturminneloven»)
- Lov 2007-06-29 nr. 89: Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturvirksomheter («kulturloven»)
- Lov 2008-06-27 nr. 71: Lov om planlegging og byggesaksbehandling («plan- og bygningsloven»)
- St.meld.nr. 16 (2004-2005): Leve med kulturminner
- Riksantikvaren:
 - Veileder om Kulturminner i kommunen (Kulturminneplan)
 - Håndbok for lokal registrering
 - Kulturminnekompetanse i kommunene – KIK, i samråd med Finnmark fylkeskommune

5. Indre Varanger som bruksområde fra steinalder til nyere tid

Varangerhalvøya er et mangfoldig naturlandskap med et særpreget plante- og dyreliv. Halvøya ligger i den subarktiske klimasonen. Naturen er sårbar og kan lett endres av menneskelig aktivitet. I dette landskapet finner vi spor etter menneskers aktivitet fra steinalderens jegerfolk kom da isen smeltet for 12 000 år siden og frem til i dag. Kulturminnene knyttes i hovedsak til bosetning, ressursutnyttelse og religionsutøvelse. De eldste sporene dateres tilbake til steinalder, det vil si perioden 12 000-2000 f.Kr., der boplasspor i form av tufter, teltringer og steinavslag dominerer. I perioden tidlig metalltid-jernalder, det vil si 2000 f.Kr.-1000 e.Kr. ser vi en utvikling og konsolidering av den samiske kulturen i Varanger. Kulturspor som telt- og gammeboplasser, fangstgroper, fangstgjerder, offerplasser, utmarksslåtter og ikke minst sagn og eventyr og tallrike stedsnavn, vitner om utstrakt aktivitet, kontinuitet, og nær relasjon mellom mennesker og natur. Varangersamenes bosetnings- og bruksområde omfatter store deler av Varangerhalvøya og omlandet innafor.

I det arkeologiske materialet ser vi også spor etter kulturutveksling og handel med andre folkegrupper siden steinalderen. Dette øker i jernalder og særlig i middelalderen, fra 1200-tallet og

utover, da norrøn/norsk befolkning tidvis bosatte seg i fiskevær langs ytterkysten. Etter hvert ekspanderte den norske bosetninga fra Varangers ytterkyst og innover i fjorden, særlig fra 1700-tallet av, da området også fikk innsig av finsk innvandring som toppet seg på 1850-tallet. Dette, sammen med fastsetting av kommunegrenser og økonomiske og samfunnsmessige endringer for øvrig, gjorde at sjøsamene som hadde sine vinterboplasser i indre del av fjorden ble tvunget til å oppgi sine sommerboplasser ytterst i fjorden, i det som utgjør Vardø og Vadsø kommuner i dag. Dermed var det til slutt bare i Nesseby kommune at den samiske befolkningen forble en majoritet. Men selv om boplassene ble oppgitt fortsatte man å bruke utmarka og Varangerhalvøyas innland - også de områdene som ble liggende i andre kommuner, fram til i dag. Varangerhalvøya har lenge vært sommerbeiteområde for villrein og senere tamrein, og et viktig ressursområde for høsting av torv/ved, utmarksslått, skohøy, bær, ferskvannsfisk mm.

6. Ulike kulturminnetyper

Kulturminneplanen skiller ikke på etnisitet og omfatter alle kulturminner som Nesseby kommune anser som viktige å ta vare på. Automatisk fredede kulturminner har allerede en viss sikring og ivaretagelse. Det er spesielt de kulturminnene som ikke er automatisk fredede, som kommunen må ta stilling til. Hva vil man ta vare på for ettertiden, og på hvilken måte? Alle oppgaver kan ikke løses på én gang, og i første omgang er det to typer prioriteringer kommunen står overfor:

- 1) beskrive hvilke temaer som vil bli vurdert for oppfølging
- 2) prioritering av hvilke objekter som skal sikres (skjøtsel).

Her fremstilles noen temaer som bør være sentrale for oppfølging i planen.

6.1. Automatisk fredede kulturminner

Kommunen er særdeles rik på kulturminner fra hele forhistorien, det vil si steinalder, tidlig metalltid og jernalder, og også middelalder/historisk tid. Alle samiske kulturminner fra før 1917 er automatisk fredet. Det er bosetningsspor i form av gammetufter og teltringer som dominerer, og etter hvert graver og fangstgropanlegg etter villreinfangsten. I Nesseby utgjør offerplasser, hellige steder og andre kulturminner knyttet til gravskikk og trosutøvelse en stor del av kulturminnene. Mye tidlig forskning på området er utført i Nesseby, og både nasjonalt og internasjonalt kjente funnsteder og enkeltfunn er beskrevet i arkeologisk, historisk og etnografisk litteratur. Variasjonen, kontinuiteten og tidsdybden i Nesseby gjør området svært spesielt, og kulturminneområdet Ceavccageađge/Mortensnes er helt unikt med sitt tverrsnitt av kulturminnetyper, tidsperioder og tidsspenn, og nettopp av den grunn områdefredet av myndighetene 24. juni 1988. Området framstår som et kjerneområde for utviklingen av samisk kultur og fremviser sentrale trekk ved denne utviklinga. Det betyr at Nesseby kommune har et særskilt ansvar for å ta vare på disse kulturminnene og mangfoldet. Varanger Samiske Museum fikk *BARK-midler* til skjøtsel og tilrettelegging av kulturminnene på Murggiidgahperaš/Klubbnasen i 2014/2015. I forbindelse med dette prosjektet ble det gjort funn av over 100 uregistrerte graver. Dette viser at det fortsatt er potensiale for nye funn, selv om området har vært i arkeologenes søkelys i 150 år. De automatisk freda kulturminnene er direkte vernet av norsk lov, og dermed noe som skal tas særlig hensyn til ved plan- og utviklingsarbeid i Nesseby kommune.

Basert på oversikten over alle SEFRAK-registrerte bygninger i Nesseby kommune så kan kirkestua, (stabburet ved Nesseby kirke), være det eldste bygget i Nesseby. Det skal være bygd mellom 1717-1747. Registeret inneholder 218 objekter fra Nesseby kommune. Av samiske bygninger bygd i 1917 eller eldre, finnes 49 bygninger. Disse er automatisk freda etter fastsetting av ny stabil tidsavgrensning vedtatt av Stortinget i 2018.

6.2. Immaterielle kulturminner

Dette omfatter steder og formasjoner i landskapet det er knyttet tradisjoner, tro og forestillinger til, som hellige fjell, godvetterhauger, hellige vann, steder det er knyttet historiske hendelser til, samt

stedsnavn. Nesseby har et rikt tilfang av slike immaterielle kulturminner, men de færreste er registrert av kulturvernmyndighetene og lagt i Askeladden. Flere kjente offersteder, hellige steder, govetterhauger, ol. er godt kjent blant lokalbefolkningen, har vært omtalt og nedtegnet i eldre og nyere litteratur, som J.A. Friis, J. Qvigstad, Vorren, m.fl., og har vært gjenstand for forskning. Dette gjelder også stedsnavn. Museet har i samarbeid med enkeltpersoner og lag/foreninger opp gjennom årene samlet inn opplysninger om ulike immaterielle kulturminner, som stedsnavn og steder i terrenget. Isak Saba senteret, Nesseby kommunes språksenter, har samlet og kartfestet over 3.000 stedsnavn gjennom et flerårig prosjekt. En måte å bevare de immaterielle kulturminnene er å dokumentere dem, og her er fortsatt et stort potensiale for dokumentasjon og fortsatt mange nessebyværing som kan fortelle og bør intervjues før de går bort.

6.3. Verneverdige kulturminner

Dette er kulturminner som i hovedsak er fra nyere tid, yngre enn 1917, og som derfor ikke er automatisk fredet. Det kan være kulturminner knytta til kulturlandskap, som husdyrhold, utmarksbruk, fjord, fiske og reindrift. Eksempler: fjøsgammer, utmarksgammer, gjerder, områder man har hentet/tatt ut ved, torv, trevirke, sennagress, og andre ressurser; fiskehjeller, båtstøer, naust og nausttuffer, båter, fiskebruk, kaier, o.l.; samlegjerder og slakteplasser for rein, gjeterhytter og -gammer, ferdselsårer knyttet til gjeting, m.m.

Det bør vurderes sikringstiltak av fiskehjeller og fiskerelaterte kulturminner. I tillegg bør flere av disse dokumenteres ved hjelp av foto og annen type registrering, før de forvirrer bort. Dokumentasjonen vil fortelle kommende generasjoner om fiske og fangst ved fjorden som ikke lenger bedrives, der det ikke er realistisk å sikre og ta vare på selve kulturminnet for fremtiden. Dokumentasjon kan både digitaliseres og distribueres vidt, og formidles gjennom utstillinger og publikasjoner.

I Varanger har reindrift og sjøsamisk levesett med kombinasjon av fiske og husdyrhold utviklet seg parallelt fra ca. 1600. I Askeladden er det lite som er registrert innen dette temaet, og registrering av reindriftsrelaterte kulturminner kunne vært en prioritering når det gjelder nyregistreringer av kulturminner man har lite kunnskap om/som mangler i kulturminnedatabasen. Dokumentasjon og registrering av reindriftsrelaterte kulturminner er en måte å bevare og videreføre kunnskap om reindrift på, også når selve kulturminnet er borte.

6.4. Krigsminner

Svært få krigsminner i Nesseby er så langt formelt registrert. Riksantikvaren har hatt prosjekter og planer for krigsminner, men ikke eget bevaringsprogram. Krigsminnene er en viktig del av den nære kulturhistorien i Varanger. Dette representerer nasjonale kulturminner, som ikke er automatisk fredet og lett forringes. Mange krigsminner langs Finnmarkskysten er utsatt for plyndring av krigsturister og samlere. Kunnskapen blant innbyggerne i Nesseby om krigsminner er fortsatt høy, og bør prioriteres med tanke på registrering, før de som har kunnskap om dem blir borte. Eksempler er bunkerser, driftsbygninger, fangeleirer, kanonstillinger, veier, flyplasser, våpen og rester etter disse.

6.5. Spor etter Nasjonalstat, Konge og makt

Spor etter bosetning og virke etter norske embets- og handelsfolk representerer tilstedeværelsen av den norske øvrigheten og majoritetsbefolkningen, men de som kom utenfra ble også en del av lokalsamfunnet og bidro med varer og tjenester. De er viktige elementer i det historiske bildet av Nesseby. Eksempler er kirker, kirkegårder, prestegårder, gammer brukt i offisiell sammenheng (fogd, fut, lensmann, prest), de såkalte «kongsgammene»; postruter og -varder, festningsverk og annen infrastruktur knyttet til forsvarsvirksomhet slik som Nyborgmoen. Flere kulturminner i denne kategorien er registrert i Askeladden. Andre er kjent gjennom eldre litteratur, men ikke gjenfunnet. Her er potensiale for å finne og registrere disse gjennom et registrerings- eller

dokumentasjonsprosjekt ved museet eller lag/foreninger, hvor samarbeid mellom museum, Forsvaret, Heimevernet eller andre være fruktbart.

6.6. Bygninger

Det finnes flere bygninger som ikke er automatisk freda, som likevel er verneverdige. Dette kan for eksempel være bygninger knyttet til krigen og til landbruket i etterkrigstida. Følgende bygg bør i tillegg vurderes tatt med i en sikringsplan:

- Nissenbrakka på sørsida på 4/35 sammen med et stabbur fra 1945
- Høysjø på 12/197 sannsynligvis bygd omkring 1930
- Skolebygning Fugleåsen på 14/37
- Bolig og fjærebue på 14/84 bygd omkring 1920
- Bu på 14/65 – gammel 3 kvartal 1800
- Bu på 14/63 – gammel 3 kvartal 1800
- Bolig på 14/77 – SEFRAK nevner at det er bygd i 1932

Denne lista kan vokse når innbyggerne har kommet med innspill, og bør ses til når kommunen reviderer eller lager nye planer som er i berøring med disse byggene.

7. Handlingsdel: Prioritering av tiltak

Alle kulturminnene har behov for en form for sikring, og kommunen må velge hvilke kulturminner som skal prioriteres ved framtidig planarbeid og på hvilken måte. Endring av klimaet krever økt bevissthet om at kulturminner lettere kan forvitte, oversvømmes, rammes av erosjon osv. Dette bør man ha et spesielt fokus på i tiden framover. Noen temaområder bør sikres ved hjelp av *registrering* av kulturminner det er gjort få registreringer av; andre igjen bør sikres gjennom annen form av *dokumentasjon*: foto, intervju, oppmålinger, ol. Her vil også være kulturminner som bør *sikres fysisk og det må lages plan for årlig skjøtsel*; og her er kulturminner som bør prioriteres for *formidling* til allmennheten og turister. Med tanke på den voksende reiselivsnæringa og fokuset som våre leveområder har ute i verden som spennende reisemål, bør utvalgte kulturminner og/eller kulturmiljøer brukes aktivt i *verdiskaping* både innafor nærings- og reiselivssatsing. Kulturminner og kunnskap om lokalhistorien er viktig for Nessebys innbyggere med tanke på bolyst, friluftsliv og aktiviteter for barn og unge. Det er imidlertid viktig å være bevisst på den slitasje enhver bruk av kulturminner vil medføre, og dermed gjøre et aktivt valg om hvilke kulturminner som skal markedsføres som turmål og hvilke områder man ikke bør oppfordre folk til å oppsøke.

7.1. Registrering og dokumentasjon av kulturminner

Forslag til prioriteringsliste

1. Krigsrelaterte kulturminner
2. Fiskerirelaterte kulturminner
3. Reindriftsrelaterte kulturminner
4. Utmarksrelaterte kulturminner
5. Andre

7.2. Sikring og skjøtsel av faste kulturminner

Forslag til prioriteringsliste

1. Mortensnes kulturminneområde
2. Aldon
3. Andre

7.3. Formidling av kulturminner

Forslag til prioriteringsliste

1. Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde
2. Nesseby kirke
3. Sabagården på Reppen
4. Andre

7.4. Ansvar og organisering

Hvem skal ha ansvaret for å søke midler, organisere og gjennomføre ulike tiltak; kommunen, Fylkeskommunen, Sametinget, lag og foreninger. Dette må spesifiseres for hvert punkt som er prioritert ovenfor.

Type kulturminne	Tiltak/Målsetning	Ansvarlig	Kostnader	Involverte parter
2. verdenskrig	Dokumentere			
Fiskeri	Dokumentere			
Reindrift	Dokumentere			
Utmarksbruk	Dokumentere			
Mortensnes	Sikring Skjøtsel Formidling	VSM VSM VSM		Sametinget Sametinget Sametinget
Aldon	Sikring Skjøtsel	Kommunen Kommunen		Tromsø museum
Nesseby kirke	Vedlikehold Formidling	Nesseby fellesråd Kommunen		Kommunen
Sabagården	Sikring Skjøtsel Formidling	Private eiere/VSM		Kommunen Sametinget

8.0. Hvordan forholde seg til et kulturminne

Det råder ofte stor usikkerhet blant befolkningen når det gjelder hvordan man skal forholde seg til kulturminner. Folk i Nesseby har en viss verneskrekk, dvs. at man er skeptisk til verner generelt fordi man har erfart at det innskrenker mulighetene til fritt å gjøre som man vil. Nedenfor har vi derfor besvart en del vanlige problemstillinger som kan dukke opp. Hvis det er noe man lurer på så er det bare å ta kontakt med Finnmark fylkeskommunes fagleder for Kulturminnevern og kulturarv, Arkeolog Jan Ingolf Kleppe tlf: 78 96 30 74 / e-post: jan.ingolf.kleppe@ffk.no.

8.1. Hvem skal varsles hvis man finner et kulturminne?

Det er Finnmark fylkeskommune og/eller Sametinget som skal varsles. Om det er snakk om strukturer som tufter, fangstgroper eller graver så vil de antakelig komme på befarings, med mindre det allerede er registrert. Dette vil forenkle seinere prosesser for grunneier, om man skulle ønske å bygge eller gjøre andre inngrep på eiendommen. Er det snakk om løsfunn bør man notere seg hvor funnet er gjort – gjerne med GPS posisjon om mulig – og ta bilder av funnstedet. Er det snakk om funn av metall er det viktig å kontakte fylkeskommunen/Sametinget raskt, slik at gjenstanden kan

sendes videre til Tromsø Museum for konservering. Metallfunn vil ellers om de har en viss alder kunne gå i oppløsning og verdifull kunnskap kan gå tapt om forhistorien.

8.2. Hva gjør man hvis man har et kulturminne på sin eiendom?

Man kan ha et automatisk fredet kulturminne (for eksempel gammetuft) på sin eiendom uten at man som eier påføres noen form for ekstra ansvar utover ikke å skade eller skjemme/dekke til kulturminnet. Man kan også få tilskudd, feks fra landbruksmyndighetene gjennom SMIL-midler til skjøtsel. Hvis man ønsker for eksempel å bygge på huset, bygge garasje eller grøfte jordet, så skal saken formelt gjennom kommunen til kulturminnemyndighetene (Finnmark fylkeskommune og Sametinget) på høring. Det kan være lurt å kontakte kulturminnevernavdelinga på fylkeskommunen i forkant. Skulle det vise seg at man kommer i konflikt med kulturminnet kan man søke om å få det frigitt. Det vil da bli arkeologisk undersøkt av Tromsø Museum. Tidligere innebar dette en kostnad som falt på tiltakshaver, dvs. den som ville bygge. Det er ikke lenger slik. Så lenge det er et mindre privat tiltak vil staten dekke utgiftene til utgravinga. Mer informasjon om dette her:

<https://www.riksantikvaren.no/Tema/Arkeologiske-kulturminner/Dispensasjon-for-inngrep-i-arkeologiske-kulturminner>

<https://www.riksantikvaren.no/Tema/Arkeologiske-kulturminner/Arkeologiske-utgravninger>

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/tilskotsordningar-for-2018/id2577758/#kult>

8.3. Kostnader knyttet til å ta vare på kulturminner og finansieringskilder

Når det gjelder bygg vil en fredning kunne få noe å si for hvordan man kan endre på bygg (vinduer for eksempel) eller hvordan man bygger om inne (dersom innredninga også er fredet). Men fredning betyr også at det vil finnes tilskuddsordninger for brannsikring og vedlikehold som man kan søke på, se lenker nedafor. Dette gjelder også til en viss grad verneverdige, men ikke freda bygg. Om man ønsker å ta vare på kulturminner på tomta, finnes det tilskuddsordninger fra Riksantikvaren, blant annet BARK <https://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Bevaringsprogramma/Bevaringsprogrammet-for-utvalde-arkeologiske-kulturminne>). BARK gjelder utvalgte kulturminner i hver kommune, i Nesseby er det Mortensnes (hele fredningsområdet). Men man kan kontakte fylkeskommunen og/eller Sametinget. Det er en rekke tilskuddsordninger som kan være aktuelle for verneverdige og freda bygg. For verneverdige bygg se spesielt Kulturminnefondets sider, inkluderer også eksempler fra Finnmark (Veidnes i Kongsfjord, og Vardø). Se ellers departementet og Riksantikvarens oversikter:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/tilskotsordningar-for-2018/id2577758/#kult>

<https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Tilskot>

<https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Raad-om-bygningsvern>

<https://kulturminnefondet.no/>

Det finnes også egne midler for tilrettelegging, skilting og skjøtsel av kulturminner:

<https://www.ffk.no/kulturminne/soke-tilskudd/>

Det finnes egne tilskuddsordninger for skjøtsel av kulturminner på landbrukseiendommer, som forvaltes av fylkesmannen/kommunene.

<https://www.fylkesmannen.no/Finnmark/Landbruk-og-mat/Miljotiltak/>

<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/miljo-og-okologisk/spesielle-miljotiltak/om-tilskudd-til-spesielle-miljotiltak-i-jordbruket>

9. Ressurser

Askeladden, Riksantikvarens kulturminnebase: <https://askeladden.ra.no/>

Karttjenester fra Riksantikvaren: <https://www.riksantikvaren.no/Veiledning/Data-og-tjenester/Karttjenester>

Kulturminnesøk, Riksantikvarens publikumsversjon av kulturminnebasen: <https://kulturminnesok.no/>

Kulturrådet. *Immateriell kulturarv i Norge. En utredning om UNESCOs konvensjon av 17. okt. 2003 om vern av den immaterielle kulturarven*: <http://www.kulturradet.no/documents/10157/a12b2499-0e89-4548-96f5-a63bacf843eb>

Lov om kulturminner (Lov av 9. juni 1978 nr. 50): https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1978-06-09-50#KAPITTEL_1

Lov om planlegging og byggesaksbehandling (Lov av 27. juni 2008): https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71/KAPITTEL_4-1#§20-2

<http://www.miljokommune.no/Temaoversikt/Kulturminner-og-kulturmiljo/>

Nasjonal miljømål 2.1. Miljødirektoratet: <http://www.miljostatus.no/nasjonale-mal/kulturminne-og-kulturmiljo/mal-2.1/>

Regional plan for kulturminner og kulturmiljø i Finnmark 2017-2027
<https://www.ffk.no/f/p10/i15544b08-2bae-4f9d-bb86-8986803a0a8c/regional-plan-for-kulturminner-og-kulturmiljo-2017-2027.PDF>

Riksantikvarens hjemmeside, Kulturminner i kommunen:
<https://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Kulturminne-i-kommunen-KIK>

Regjeringen:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/t-492-kulturminnevern/id107839/>
https://www.regjeringen.no/contentassets/32c1f48140d14c1a8b3526b8fb794290/veileder_kart_pla_nforskriften_juni2014.pdf
https://www.regjeringen.no/contentassets/0f066ff0c1b84446bc7a886402dca611/reguleringsplanveileder_15feb2017.pdf
https://www.regjeringen.no/contentassets/0f066ff0c1b84446bc7a886402dca611/veileder_reguleringsplan_delii_desember2017.pdf

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-for-innsigelse-i-plansaker-etter-plan--og-bygningsloven/id751295/>

St.meld. 35 (2012-2013) Framtid med fotfeste: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-35-20122013/id725021/>

UNESCOs konvensjon om immaterielle kulturarv, i *St.prp. nr. 73 (2005-2006). Om samtykke til ratifikasjon av UNESCOs konvensjon av 17. okt. 2003 om vern av den immaterielle kulturarven*:
<http://unesco.no/wp-content/uploads/2012/12/UNESCOs-konvensjon-av-2003-om-vern-av-den-immaterielle-kulturarven.pdf>

VEDLEGG

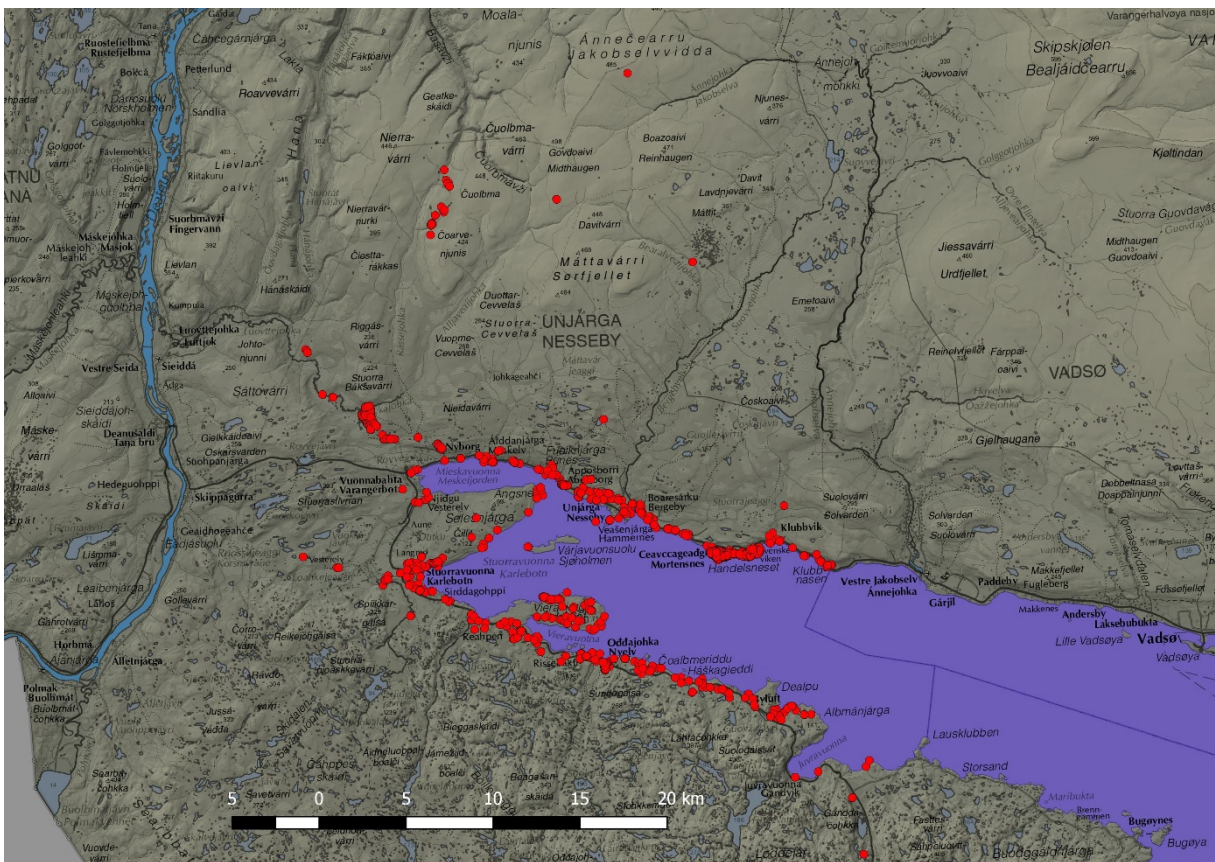
1. Oversikt over kulturminner i Nesseby kommune

Det er utarbeidet en framstillingen av registrerte kulturminner innenfor Nessebys kommunegrense, både materielle og immaterielle, dvs. både fysiske og ikke-fysiske spor etter mennesker. Det omfatter både fredede og ikke fredede kulturminner. I gjennomgangen og høringen til Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø (Kulturminneplanen) har enkeltpersoner og miljøer anledning til å

komme med innspill og tillegg som kan skrives inn. Som faginstans vil Varanger samiske museum ta hånd om nye forslag til lokaliteter som bør registreres, og kontrollere innspill opp mot Sametinget og Finnmark fylkeskommune, som er forvaltningsorganer for kulturminner. Dokumentet er på over 60 sider, og legges ved separat.

2. Liste over registrerte kulturminner i Nesseby

Ikke alle kulturminner i Nesseby er registrerte, og av de registrerte – både fra ØK (Økonomisk kartverk) og eldre registreringer, har ikke alle fått kartplassering/geometri, det vil si at de ses ikke på oversiktskart over kulturminner. Noen av disse har også vage eller usikre stedsangivelser. Under er et kartutsnitt som viser alle *automatisk fredede* lokaliteter (én lokalitet kan inneholde flere enkeltminner) som har fått kartmarkering i Askeladden pr. 12.01.2017 (Kart: Finnmark fylkeskommune/Kartverket).

Som kartet viser er det svært tett av kulturminnelokaliteter langs fjorden i hele kommunen. På kartene for øvrig i Askeladden, samt på ØK-kart, markerer rune-*arkeologiske* kulturminner (rødt = automatisk freda, grått = usikre, hvit = ikke freda).

I Askeladden er det registrert 2915 automatisk freda kulturminner i Nesseby kommune med og uten geometri. Dette inkluderer også *automatisk freda bygg*, som det er 49 av. Enkelte av registreringene skjuler erfaringsmessig en gruppe av eksempelvis tufter, fangstgroper eller urgraver. Det reelle tallet for registrerte kulturminner er dermed høyere. I tillegg er det store områder i kommunen som det ikke er gjort systematiske registreringer i. Det finnes muntlige opplysninger om kulturminner mange steder i kommunen.

I Nesseby kommune er det registrert 421 lokaliteter med *arkeologiske kulturminner*. Hver av disse kan inneholde ett eller flere enkeltminner. Fordi flere av dem mangler geometri er det en

utfordring å telle dem i Askeladden, fordi man må se på beskrivelsen av hvert enkelt. Men tuffefeltene på Mortensnes, Gressbakken/Nyelv og Gropbakkengen (Karlebotn) er blant dem med flest enkeltminner, i tillegg til rekkene med fangstgroper rundt Nyborg og innover Sukiområdet, samt bak Mortensnes mot Jakobselvdalen, og delen av Gollevarreanlegget som kommer inn i Nesseby kommune.

Det er registrert 36 lokaliteter med bebyggelse/infrastruktur; flere av disse stammer fra Sametingets bygningsvernprosjekt som har pågått de senere år.

Det er registrert 8 kirkesteder. Dette inkluderer den nåværende kirka og kapellet i Karlebotn, samt steder det har stått kirker (ikke Angsnes), og kirkegårder, både nye og gamle.

Ser man på *enkeltminner* er det registrert 263 fangstgroper i Nesseby kommune. Men det er grunn til å tro at tallet er høyere. 231 tufter er også registrert som enkeltminner, noe som definitivt er feil. På Mortensnes er for eksempel museets registreringer av hver enkelt tuft med (registrert i forbindelse med MD-prosjektets ekstraordinære skjøtselsmidler 2011-2014), mens det for eksempel for Gropbakkengen, Nyelv og Gressbakkens del er blandet hvor mange som er med. To av lokalitetene på Nyelv øst alene utgjør 50-60 tufter, mens det for Gropbakkengen utgjør 72 tufter. Enkelte av disse er registrert som «Boplass», som det i Nesseby er 54 av (det er snakk om *lokaliteter*, hver av disse kan ha flere enkeltminner). Dessuten er det fortsatt tufter som ikke er lagt inn i Askeladden. Dette gjelder for eksempel i flyfoto fra Veines, der det lengst i øst/nordøst er mulig å se mengder av tufter, hvor kun enkelte av disse er registrert i Askeladden. Likedan er det mot midten av Veines, på sørsida, registrert et felt med Gressbakkentufter, som ligger inne som geometriløst. Lidar-scanningprosjektet som Fylkeskommunen og Sametinget samarbeidet om (laserscanning fra fly) har også funnet enkelte tufter, både på Mortensnes (øst for det tilrettelagt området), i Per Larsenvik, på Hammernes/Hammernesdalen, i Nyborg øst, med flere. Enkelte av disse er allerede i Askeladden, andre på vei inn.

Det er registrert 84 enkeltminner som «Bosetningsspør». Dette er hovedsakelig eldre steinalder-lokaliteter, og de fleste ser ut til å være registrert i forbindelse med Sven Erik Grydelands kartlegging på sørsida av fjorden utført på begynnelsen av 2000-tallet. 6 enkeltminner er registrert som «Aktivitetssområde», også disse eldre steinalder. Alle på nordsida av fjorden ser ut til å være registrert i forbindelse med Jan Ingolf Kleppes ph.d.-prosjekt og museets kulturminneregistreringer på Mortensnes. Videre er 7 enkeltminner registrert som «Annet arkeologisk enkeltminne», også eldre steinalder, på sørsida av fjorden.

Periodeinndeling

Ser man på registreringene utfra *alder på kulturminnene* får man følgende tall:

«Eldre steinalder»: 87 enkeltminner (knyttet til lokaliteter med ett eller flere enkeltminner, dette gjelder de fleste punktene)

«Yngre steinalder»: 563 enkeltminner (her er flere store tuffefelt). Mesteparten er tufter.

«Steinalder»: 195 enkeltminner. Man ser særlig i en del ØK-registreringer bruken av generisk steinalder, dvs man har ikke skilt på eldre- og yngre-; og ved nærmere gjennomsyn av disse lokalitetene er både eldre og yngre steinalder representert, muligens også perioden «tidlig metalltid».

«Steinalder-bronsealder»: 1 enkeltminne registrert som boplass i Mahkagohppi.

«Tidlig metalltid»: 147 enkeltminner. Her er det både urgraver, tufter og til og med offerstein og løsfunn med. Det er grunn til å tro at ikke alle opplysninger kommer fram i disse tallene.

«Jernalder»: 1 lokalitet (ett enkeltminne) registrert som gravrøys på Nyelv.

«Bronsealder-jernalder»: 1 enkeltminne registrert som gravrøys, sørsida av Veidnes.

«Samisk jernalder»: 647 enkeltminner. Dette er fangstgroper, tufter, gammetufter, offersted, urgraver, med mer.

«Jernalder-middelalder»: 5 enkeltminner: gammetufter og graver på Mortensnes og Klubben.

«Yngre jernalder-middelalder»: 1 enkeltminne registrert som bautastein – Transteinen.

«Middelalder»: 35 enkeltminner. Mesteparten av dette gjelder Mortensnes, fredningsområdet; en blanding av gammetufter, graver, mødding, nausttuft, mm. Det er grunn til å tro at det er flere middelalderlokaliteter rundt i kommunen.

«Tidlig middelalder»: 1 enkeltminne

«Seinmiddelalder»: 4 enkeltminner, gjelder gammetufter og teltring på Angsnes og i Abelsborg.

«Førreformatorisk tid»: 416 enkeltminner. Mest fangstgroper og tufter, men også boplasser, graver, groper, røyser, mm, og minst ett registrert som «ukjent». Spredt gjennom kommunen.

«Etterreformatorisk tid»: 110 enkeltminner. Gammetufter, tufter, boplass, ristning, bjørnegrav, kulturlag, nausttuft, mm. Spredt gjennom hele kommunen.

«Eldre enn 100 år»: 630 enkeltminner. Urgraver, fangstgroper, gammetufter, steinkonstruksjoner, offersted, varder, mm.

«Uviss tid»: 122 enkeltminner. Løsfunn, boplass, hustuft, gammetuft, grav, grop, bogastelle, røys, varde/varderekke, steinkonstruksjon, fangstgrop, steinsetning, ristning, bautastein (mulig sammenrast bautastein øst i urgravfeltet under Fuglåsen, Mortensnes)

«1500 tallet, etterreformatorisk»: 1 enkeltminne. Bosetningsspor uten geometri. Dette er det gamle Karlebotnmarkedet fra 1500-tallet med referanse til N.A. Ytreberg, Den Norske Lods (1885).

«1700-tallet»: 1 enkeltminne. Dette er en bygning, Sabahuset på Reppen.

«1700-tallet, første kvartal»: 7 enkeltminner. Dette er 4 kirkegårder, et bur-stabbur-loft (kirkestua), og 2 fjerna kirkebygg (finnes ikke lenger).

«1700-tallet, andre kvartal»: 1 enkeltminne. Kirkegård (ved kirka).

«1700-tallet, tredje kvartal»: 1 enkeltminne. Bosetningsspor uten geometri. Dette er den gamle markedsplassen i Karlebotn, marked nr. 2, den som var i bruk fra ca. 1750 og framover. Registreringen viser til marinarkeologisk potensiale i sjøen utafør (dette er en vurdering gjort av Tromsø Museum). Lokaliteten ligger inne som ikke fredet.

«1800-tallet»: 10 enkeltminner. Bosetningsspor uten geometri. Det er handelsstedet Kløvnes, markert med marinarkeologisk potensiale i sjøen utafør, samt handels- og kirkestedet Nesseby, også her marinarkeologisk potensiale. Begge markert som ikke fredet. I tillegg kommer bur-stabbur-loft, boliger. Spredt på nordsida av fjorden.

«1800-tallet, første kvartal»: 4 enkeltminner. Bygg – bur-stabbur-loft, bolig. Begge sider av fjorden.

«1800-tallet, andre kvartal»: 8 enkeltminner. Boliger, bur-stabbur-loft, sjøhus. Begge sider av fjorden.

«1800-tallet, tredje kvartal»: 10 enkeltminner. Boliger, bur-stabbur-loft, annen bygningsart, fjøs-stall, bosetningsspor. Dette er handelsstedet Nyborg ca. 1850, med vurdering marinarkeologisk potensiale. Begge sider av fjorden.

«1800-tallet, fjerde kvartal»: 17 enkeltminner. Boliger, gammetufter, bur-stabbur-loft, fjøs-stall, hovedbygning, naust-båthus. Begge sider av fjorden.

«1900-tallet»: 2 enkeltminner. Bolig, hustuft, NV-delen av Veidnes og ved myrene vest for Karlebotn.

«1900-tallet, første kvartal»: 14 enkeltminner. Hustuft, kapell, forretningsbygg, fjøs-stall, bur-stabbur-loft, annen bygningsart, forsamlingslokale, brønn-vannpost. Begge sider av fjorden.

«1900-tallet, andre kvartal»: 2 enkeltminner. Fjøs-stall, låve. Innafor Abelsborg.

«1900-tallet, tredje kvartal»: 2 enkeltminner. Kirke, fjøs-stall. Karlebotn og Bergeby.

Oversikt over registrerte kulturminner i Nesseby kommune

Den følgende framstillingen tar sikte på å gi et bilde av registrerte kulturminner innenfor Nessebys kommunegrense, både materielle og immaterielle, dvs. både fysiske og ikke-fysiske spor etter mennesker. Det har vært et ønske å få med både fredede og ikke fredede kulturminner. I gjennomgangen og høringen til Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø (Kulturminneplanen) har enkeltpersoner og miljøer anledning til å komme med innspill og tillegg som kan skrives inn. Som faginstans vil Varanger samiske museum ta hånd om nye forslag til lokaliteter som bør registreres, og kontrollere innspill opp mot Sametinget og Finnmark fylkeskommune, som er forvaltningsorganer for kulturminner. Kommunestyrets vedtak om hvilke tiltak som prioriteres i forhold til de ulike kulturminnene vil fremgå av Handlingsdelen i Kulturminneplanen.

Topografisk er det stor forskjell mellom nordsida og sørsida, omtalt som Ravtbealde/Raftsida lokalt. Terrenget på nordsida består av yngre bergarter, for det meste sandstein, og er preget av frodiger slake ller og terrasser. På sørsida, Ravtbealde, er det grunnfjell og granitt som dominerer. Terrenget er preget av bratte knauser og knudrete fjellsider, med små vikar ved havet. Presentasjonen tar for seg de ulike områdenes kulturminner som en vandring fra Nesseby kommunes grense mot Vadsø i øst på nordsida, vestover til grensen mot Tana kommune og østover igjen rundt fjorden bygd for bygd helt til grensen mot Sør-Varanger kommune på sørsida. På denne måten blir det enklere for de som bor i de ulike delene av kommunen å se kulturminnene i sitt område samlet.

Tidsakse/datering

10.000 f.Kr.	4.500 f.Kr.	1.800 f.Kr.	år 0	1050 e.Kr.	1537
Eldre steinalder	Yngre steinalder	Tidlig metalltid	Samisk jernalder	Middelalder	Reformasjonen

Datering fra Askeladden/Kulturminnesøk-databasene følger disse tidsangivelsene. For SEFRAK-registeret er dateringer gruppert i kvartaler, og angis derfor som 0–24, 25-49, 50-74 eller 75-99 etter århundretall, hvis man ikke har nøyaktige opplysninger.

Fredningsgrense

I 2017 startet Klima- og miljødepartementet i samråd med Sametinget og Riksantikvaren arbeidet med å innføre en fast fredningsgrense for samiske kulturminner. Årstallet 1917 ble valgt fordi det representerer et politisk vendepunkt i samisk historie, med det første landsmøtet i Trondheim. Lov om endringer i kulturminneloven med fast fredningsgrense for samiske kulturminner trådte i kraft 22. juni 2018. Samiske kulturminner fra år 1917 eller eldre er dermed automatisk fredet.

Murgget/Klubben

Når det gjelder registrerte kulturminner i Nesseby kommune, så kan man begynne i nordøst, på kommunegrensa til Vadsø, hvor man finner kulturminneområdet Muorggenjárga, som dekker Gáhperaš, Sáivo, nasset og området rundt.

Selve Murggiid Gáhperaš er en karakteristisk klippe som stikker ut fra fjellmassivet ut mot havet, og har tiltrekk seg oppmerksomhet både fra lokalbefolkninga og tilreisende. Innenfor selve bergknausen,

er det også et spesielt vann, uten tilløp og avløp. Det passer fint inn i kategorien Sáivu-sjøer, som var mytiske dobbeltbunnede sjøer. Området er preget av løse ursteinsmasser, hvor det er identifisert 17 graver, men antallet er sannsynligvis høyere da man ikke har løftet hver en stein. På nedsiden av veien fortsetter urgravfeltet, som allerede er sterkt forringet av veibygging, rasteplass, uttak av stein osv. Hittil er det registrert 5 urgraver, sannsynligvis fins mange flere. Det er registrert 6 steinaldertufter og 2 tufter fra metalltid i området.

Ifølge Keilhaus reiseskildring fra 1831 er det en god plass for kveitefangst utenfor Klubben, og man ofret oppe på klippen for godt kveitefiske; det var masse kveitebein etter ofring oppe på klippen. På 1700-tallet ble det funnet gamle bein og horn av rein på berget Klubben. I steinura er det i nyere tid funnet bjørnebein, som kan tilhøre en bjørnegrav. Under klubben fant Nordvi midt på 1800-tallet en grav med menneskeskjelett og i en hule stykker av sydd never. Dette tyder på samisk urgravskikk. Det er en karakteristisk kløft i fjellknausen mot vest, som tidligere også kan ha hatt en rituell betydning som passasje til andre verdener. Beskrivelser fra 1700-tallet omtaler "Ziourres-lbmel" – čeavrris/oter guden. Det skal ha vært en stein som ble holdt hellig og ofret til. Ved Vorrens undersøkelser på 1960-tallet var det en stein i fjæra med et kors hugget inn. Men det skal ifølge tradisjonen være til minne om en mann som gikk utfor flåget og slo seg ihjel. I 1700-tallskildene omtales også en stein kalt "Gulli lbmel" – guolle ipmil – fiskeguden, som man ofret til for å få fiskelykke. Denne skal ha vært øst for Murgget/Klubbnasen. Vorren mener å ha lokalisert denne som en stor, svart, kubisk stein nede i fjæra.

Stallos dør

I Murgget/Klubbfjellet er Stallodøra. Her bodde sagnfiguren Stallo, en skummel skikkelse som likte spesielt godt å spise menneskebarn. Stallo var stor og sterk, men ganske dum og lettlurt. Det er mange fortellinger om hvordan små, smarte barn klarte å lure den store, sterke stallo. Hvis man utfordret stallo til kamp, var det viktig å ikke drepe han med hans egen kniv, for da ville den bli vendt mot en selv. Og man måtte alltid drepe stallos hund også, for hvis den fikk slikke stallos blod ble han levende igjen. Det er også fysiske merker i fjellet på sørsiden av Varangerfjorden, fra den gang Stallo kom over fjellet og hadde voldsomt hastverk. På vei ned fjellskråningen måtte han bremse med skistaven fordi det var så bratt. Derfor kan man fortsatt i dag se tre striper i fjellet på andre siden av fjorden fra der Stallodøra er. Kanskje hadde han noen etter seg, for han rømte inn i fjellet på nordsiden av fjorden. Man ser døra helt tydelig oppe i fjellveggen; og den står fortsatt på gløtt. Bak Stallodøra skjuler Stallos jaktstøt seg der han har samlet skatter av forskjellige slag.

Fjellet Stállu rager bakom området. Vest for Klubben, i området under Stállodøra, er det et gravfelt med 67 registrerte urgraver. I tillegg er der registrert 6 boligtufter fra steinalder og 2 fra metalltid. Lengre vest også ytterligere 7 urgraver og en offerplass.

Gohppi/Klubbvik

Boplassfunn datert 11.500-12.000 år gammel. Dvs den aller første perioden etter siste istid. På 81 m.o.h. er det funnet løsfunn og rester etter åpen boplass fra eldre steinalder.

Nordvi oppgir i 1858 en ringformet offerplass. Vorren identifiserte rester av en steinring der veien går langs fjæra. Det er registrert 34 boligtufter som er antatt fra yngre steinalder. Det er også en boligtuft fra nyere tid, som ligger nærmere sjøen og allerede er ødelagt av veibyggingen, som gikk rett igjennom møddingen. En krittpipe ble funnet i veikanten og levert inn til Tromsø museum. Det er også registrert en grav i området.

Stakkmyra, Klubbvikdalen. Bolighus 1925-50.

Indre Klubbvik. Bolighus 1900-1925.

Lillenes, Klubbvika. Bolighus 1950-74, med fjøs/høysjå 1925-50 og udatert naust.

Dalen. Nord for Klubbvik ligger et fangstgropfelt bestående av ca. 450 dyregraver som ligger i minst 9 NV-SØ gående rekker med avstand ca 2 m mellom hver rekke, og innbyrdes avstand mellom gropene ca 2 m. Gropene som har oval form er temmelig gjenrast. Vest for fjellet finnes minst 10 spredte dyregraver av samme form og størrelse, men også større.

Čoskooaivi (gammetuft); eier Nils Larsen Tolk, bruk årlig fra før 1900 til ca 1944, for næring.

Miennjagohppi/Per Larsavik

Nordvi omtaler en ringformet offerplass, som på midten av 1800-tallet var ødelagt fordi hellene ble brukt til bygningsarbeider.

Svenskeviken, bu/landbruksbygning 1850-75. Sammenbygd Bolighus/fjøs 1850-75. Naust 1875-99. Sommerhus 1875-1899.

Rolstadmoen, Per Larsavik. Sjå for lagring av stråfôr 1875-1899.

Bergheim. Bolighus 1900-25. Sjå for lagring av stråfôr/brensel 1875-1899.

Guovžžageađgi/Bjørnesteinen

På fjellpartiet Čiesti på sjøsiden av riksvegen, øst for kulturminneområdet, finnes en stor steinblokk som på folkemunne kalles Bjørnesteinen – Guovžžageađge. Steinen står skråstilt over en annen stein, og er på avstand til forveksling lik en bjørn som skuer ut over fjorden.

Et sagn knyttet til Bjørnesteinen forteller at folk på Mortensnes en gang tok til seg en bjørnunge. Bjørnen fikk melk av ei tise, var ungenes lekekamerat, og ble etter hvert helt tam. En ond noaide som bodde på sørsida av fjorden mislikte at bjørnen levde med mennesker. På denne tiden var det tøffe tider med hungersnød og sult, og offerplassen ble mye brukt. En gang da folk var samlet rundt offerringen, og bjørnen var sammen med dem, kom en ravn flygende over fra andre siden av fjorden. Den slo seg ned blant de som ofret like ved der bjørnen satt. Straks raven satte seg ned ble den omgjort til en noaide. Raven henvendte seg til bjørnen og sa at fordi den var blitt glad i mennesker skulle den bli til stein. Og slik gikk det. Bjørnesteinen står der den dag i dag og skuer ut over Varangerfjorden.

Čiesti/Fuglåsen

Lokaliteten dekker et steinalder-aktivitetsområde med funn av tufter, teltringer og ildsteder, samt minst en urgrav. Ringformede offerplasser er registrert flere plasser i området. Både oppe på selve Čiesti, og nedenfor i bukta. Denne er bygd ut av berghammeren. Diameter 8,5 m. Nordvi oppgir at han har restaurert ringen i 1858. Den ligger tett opptil urgravfeltet. Offerplassen oppå Čiesti ligger nært Guovžžageađgi/Bjørnesteinen. Diameter 8-10 m. Det er også en åpen grav i nærheten.

Offerringen ved bjørnesteinen

Marte Spangen diskuterer i sin arkeologiske doktorgradsavhandling fra 2016, om de sirkulære steinringene virkelig er samiske offerplasser. Hun viser til Isak Saba, som omtaler mangelen på lokal kunnskap om disse plassene, som gjør at folk henter stein som byggemateriale. En gutt skal også ha hentet beinmateriale fra gravene til guanafabrikken i Vadsø. Dette mente Saba viste at folk ikke var klar over at de ødela et gravfelt. Isteden foreslår hun at de stablede steinringene kan ha vært fundamentet i ulvefeller, slik man har historier om i koltesamisk område, Munkefjord og Neiden. Der ble ulvefellene bygd nesten som en lukket gamle av tre, med et stort hull i midten av taket hvor åtet ble sluppet ned, og så ventet man på at ulven skulle bli grådig og hoppe nedi for å spise åtet. Det er imidlertid så stor diameter på steinringene i Fugleberget/Čiesti og Fuglebergbukta at hvis disse var ulvefeller måtte de heller ha bestått av et tregjerde (Spangen 2016: 196).

Fuglåsen skole var den eneste skolen i kommunen som ikke ble brent oktober 1944, og undervisninga kom raskt i gang igjen. I mellomkrigstida gikk elevene på skole i perioder på 3–6 uker, såkalte «skoleturer». F.eks. kunne småskolen og storskolen gå vekselvis. Lærerne hadde ofte undervisning på to skoler og pendla mellom disse. Det var små- og storskole i Fuglåsen, småskole i Nesseby og internat i Karlebotn. Huset var bygd i sveitserstil i 1900. Første etasje inneholdt skolestue og lærerleilighet med separate innganger. Loftet var disponert til håndarbeids- og sløydrom. Ungene som bodde langt unna, på sørsida av Varangerfjorden, måtte ukependle over fjorden og bodde i skoleuka i bygda hjemme hos familier i nabolaget til skolen. Ved skolen ligger en bygning for vannforsyning, gammel pumpestasjon 1900-25.

Åsmo, Fuglåsen, Mortensnes. Bolighus 1925-50. På øversida av riksveien.

Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde

Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde består av levninger etter 12.000 år med bosetning siden siste istid. De elste sporene finner man øst for hovedveien 80 meter over dagens havnivå.

Neset er en randmorene etter siste istid, ca. 12.500 år gammel, med tydelige terrasser etter de ulike havnivåene. Ettersom det har tilkommet minimalt med vegetasjon så ligger fortsatt de fleste tufter og graver svært synlig og lett tilgjengelig. For å unngå erosjon pga. ferdsel er det anlagt en gruset sti gjennom kulturminnefeltet, med skilting ved utvalgte punkter. Hele området ble fredet 24.6.1988, fra PerLarsavik til Ceavccageadggohppi. Mortensnes/Fuglåsenområdet er blant de rikeste kulturminneområdene i Finnmark. Fredningsområdet omfatter blant annet åpne boplasser, møddinger, boligtufter, offerplasser, graver, gjerder, bauta omgitt av konsentriske ringer, og murene etter det gamle handelsstedet på Mortensnes. Verneverdien forsterkes ytterligere ved at landheving tydelig lar seg avlese i terrenget i form av markerte strandvoller samtidig som kulturminnene ligger som synlige strukturer i landskapet. Dette gjør det mulig å dokumentere sammenhengen mellom selve landskapsdannelsen og menneskenes bruk av landskapet og naturgrunnlaget over en sammenhengende periode på ca. 10 000 år.

Bilder/illustrasjoner er hentet fra Varanger samiske museums digitalguide for Mortensnes og nettutstillingene www.saivu.com og www.luondu.no.

Tufter fra eldre steinalder 12.000-4.500 f.Kr.

I alt 40 sirkelformede boligtufter fra eldre steinalder er registrert i et konsentrert område. Vises idag som steinringer. Sannsynligvis spor etter teltkonstruksjoner med diameter 3-5,5 m. Ligger langs det som har vært strandsona ved den tids havnivå fra 44 til 24 m høyere enn idag.

10.000 f.Kr. Orange tidslinje er trykkbar 4500 f.Kr. 1800 f.Kr. 0 1050 e.Kr

Eldre Steinalder Yngre Steinalder Tidlig Metalltid Jernalder M.A

Eldre Steinalder

1A De tidligste bosetningene på Ceavcca-geadgi/Mortensnes kulturminneområde er fra rundt 7000 f. Kr. I dag vises sporene etter disse bosetningene som små teltringer. På post 1 A kan du se en slik halvsirkelformet teltring.

I nærliggende områder er det funnet rester etter boliger som er rundt 12.000 år gamle. Disse funnene stammer fra mennesker som innvandret til Varanger rett etter at isen trakk seg tilbake.

Illustrasjon fra VSMs digitalguide for Mortensnes

Illustrasjon fra VSMs digitalguide for Mortensnes, rekonstruksjon av telt og kano av skinn 7.000 f.Kr.

10.000 f.Kr

Eldre Steinalder

4500 f.Kr

Yngre Steinalder

1800 f.Kr

Tidlig Metalltid

år 0

Jernalder

1050 f.Kr

M.A

Yngre Steinalder 2A

For 7000 år siden ble klimaet noe varmere. Dette førte til at havisen og siste rest av innlandsisen smeltet. Som en følge av dette steg havnivået. På grunn av at landet hevet seg like raskt som havet steg, ble det dannet en kraftig strandvoll som kalles *Tapesvollen* eller *Tapeslinjen*.

Strandvollen markerer skillet mellom yngre og eldre steinalder.

I denne vollen ligger en av Norges eldste avfallshauger, en mødding som er datert til 4500 f.Kr. Ut fra artene funnet i møddingen kan man si at den tilhørte en vår/sommerboplass.

Illustrasjon:
Tapeslinjen slik den kan ha sett ut for 6900 år siden.

Illustrasjon fra VSMs digitalguide for Mortensnes, Tapesvollen illustrert med havnivået 4.900 f.Kr.

Tufter fra yngre steinalder 4.500-1.800 f.Kr.

I yngre steinalder ble boligene mer solide og permanente, noe som tyder på at menneskene ble mer bofaste med tilhold på boplassene i lengre perioder av gangen. Gulvet ble gravd ned i bakken og veggene var tykke laget av tre, torv, jord og grus. Først var det relativt små, runde boliger, men nærmere vår tid ble boligene mer firkantede i formen. På denne tiden gikk man altså over til boliger med fire vegger. I alt 179 boligtufter fra denne perioden er registrert ved datidens havnivå 13-24 m.o.h.

I de sørlige delene av Skandinavia kjennetegnes overgangen til yngre steinalder ved at jordbruk og husdyrhold etableres. På Nordkalotten fortsatte befolkningen i hovedsak å livnære seg av jakt, fiske, fangst og sanking.

I denne perioden begynte folk å tilbringe mer tid på boplassene. Antakelig flyttet de mellom noen få, faste sesongboplasser. På Mortensnes kan rester etter boligkonstruksjonene fra yngre steinalder sees som relativt store tufter, delvis nedgravd i terrenget.

Steinteknologien endret seg i denne perioden, og i tillegg til å bruke slagteknikk for å forme stein til redskaper begynte man også å slippe pile- og spydspisser, økser og kniver. Fra yngre steinalder er det også funnet mange gjenstander av bein og horn.

Illustrasjon fra VSMs digitalguide for Mortensnes, rekonstruerte gamlebygg og havnivå 4.500 f.Kr.

På slutten av yngre steinalder, for rundt 4.000 år siden, var bolighusene store og rektangulære med et gulvplan på opptil 50 kvadratmeter. Disse såkalte gressbakkenhusene hadde to ildsteder langs husets lengdeakse og dessuten flere innganger. Foran inngangene på kortsidene har det ofte vært små tilbygg.

Illustrasjon fra VSMS digitalguide for Mortensnes, rekonstruksjon av gressbakkenhus 2.000 f.Kr.

Tufter fra tidlig metalltid år 1.800 f.Kr.-0

Fra 2000 f.Kr. ble det stadig kjøligere klima, noe som innebar at furuskogen trekte seg tilbake og rundt 1000 f.Kr. hadde man tilnærmet samme forhold som idag. Trolig er dette en av årsakene til at boligene igjen blir mindre. Man kunne ikke lenger basere seg på helårsbosetning, men måtte flytte etter ressursene mellom innland og kyst. Dermed oppstod sesongpregede flytninger, med boligstrukturer som var mindre både i diameter og dybde. I dag vises de som nedsenkte groper i terrenget.

Tufter fra jernalder år 0 til 1900 e.Kr.

Bealljegoahti/buesperregammen var den vanligste boligtypen fra jernalderen fram til 1800-tallet, og har etter den tid vært brukt som utmarksgamme. Fellesgammen, som rommet både mennesker og husdyr, var vanlig i sjøsamiske områder fra år 1800. I motsetning til den runde buesperregammen er fellesgammen konstruert med fire rette stolper i hjørnene og har et firkantet gulvplan. I området mellom labyrinten og dagens strandlinje er det funnet 47 gammetufter fra middelalder til 1900-tallet.

Litografi av en familie foran fellesgamme på Mortensnes. Friis 1871.

Byggeskikk fra jernalder til 1800

Den runde gammen er den eldste kjente formen for samisk hus. På samisk kalles den bealljegoahti, på norsk buesperregamme. Det er to varianter av denne gammetypen; en lett versjon som kan fraktes rundt og settes opp hvor som helst. Buekonstruksjonen dekkes da med lange tynne pinner og en duk. Den andre er den man ser på bildene, hvor buesperrekonstruksjonen kles med never og torv.

Illustrasjon fra VSMs digitalguide for Mortensnes

Fellesgamme

Labyrinten

Labyrinten ble undersøkt og restaurert av handelsmann Nordvi på 1850-tallet. Han foretok en utgravning mellom 3. og 5. steinring, hvor han fant en stor mengde bein av sel, samt rester av fugler, fisk og bevertenner, noen bearbeidede reinhorn, en metallring og kull. Nordvi avdekket 14 konsentriske steinkretser, som han "rekonstruerte" fordi han mente de var kommet i uorden. Vi vet derfor ikke om labyrinten var bygd slik den ligger idag. Vi vet heller ikke hvor gammel labyrinten er, men rundt år 0 lå havnivået over labyrinten, så den er maks 2.000 år gammel.

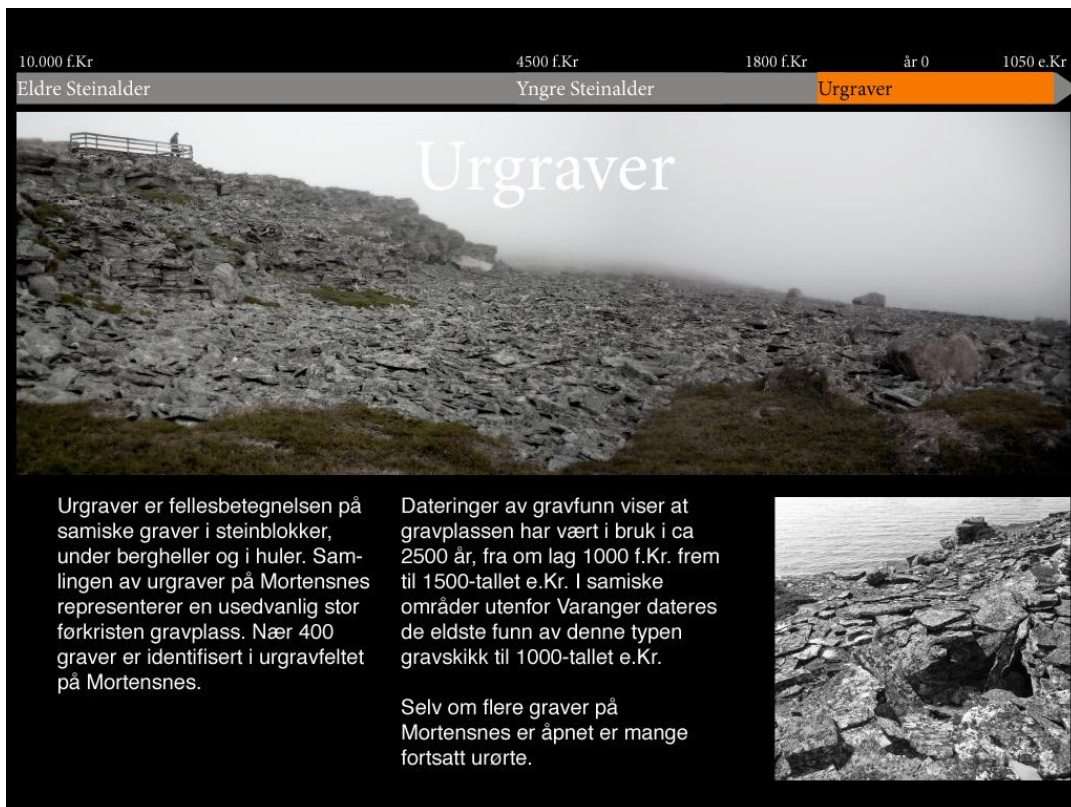
Ceavccageadgge - transteinen

Midt i labyrinten står offersteinen som har gitt navn til området. Hvor lenge steinen har stått som idag er uvisst. Skriftlige beretninger fra 1600-tallet beskriver området omtrent som idag. Fogd Knagh beskriver i 1690 labyrinten som en trøiburg, med en oppreist stein uten bokstaver på i midten. Ifølge Qvigstad (1926) ble den også kalt Ceggis (den oppstående stein). Ifølge tradisjonen ble den smurt inn med ceakcagat, grakse, som er bunnfallet av fiskelever når blanktranen er øst av. Dette for å få god fiskelykke. Tran var høyt verdsatt, spesielt tran fra torskelever som var sentral i kostholdet.

Graver i stein og ur år 1.000 f.Kr.-1500 e.Kr.

I helleura på Ceavccageadgge/Mortensnes er det registrert nærmere 400 graver. Dette er dermed Nord-Norges største ansamling av graver utenom kirkegårdene. I gravene ble det sammen med den døde lagt ned ulike bruksgjenstander som ski, våpen, kammer. Det ble også lagt ned deler av dyr som kan være brukt som amuletter slikt som bevertenner, bjørnetenner, samt smykker. Da Nordvi åpnet noen av gravene på 1850-tallet fant han bla. leirkar, jernredskaper, metallsmykker, tøyfragmenter, kvartsstykker, treverk og dyrebein. Nordvi solgte både gravfunn og skjeletter til interesserte i utlandet. Mange av likene var svøpt i never, som var dekorert med hull- eller svimønster. I flere av gravene var det bein av husdyr: hest, ku, sau, geit og katt. Smykker av finsk-ugrisk opprinnelse viser at det var kontakt østover. Et utvalg av funn fra graver kan sees i utstillingen på VSM.

Illustrasjon fra VSMs digitalguide for Mortensnes

Dyregraver

På Ceavccageađgi/Mortensnes er det funnet graver med reinsdyrbein, uten menneskeskjelett. Antakelig er dette reingraver. Ikke langt fra kulturminneområdet er det funnet en bjørnegrav i et urgravfelt. Bjørnen var et hellig dyr, men man drev likevel jakt og spiste kjøttet. Etter et rituell offermåltid skulle man gravlegge bjørnen og vise den samme respekt som man gjorde med mennesker. Det er funnet lite materiale fra bjørn rundt boligene, men enkelte tenner brukt som amuletter/troféer er funnet i graver.

Ringformede offerringer

Disse kan være samtidig med gravfeltene, og bruken har sannsynligvist strekt seg inn på 1600- kanskje 1700-tallet. Datering av 3 fragmenter av bjørkebark fra Fuglebergbukta AD 1290-1430 og 1660-1960 (Spangen 2016: 171).

Ruiner etter Mortensnes handelssted 1784-1877

Mortensnes handel ble grunnlagt i 1784, for å forsyne Varangersamene med nødvendigheter. Det ble drevet av en rekke ulike forpaktere frem til Christian A. Nordvi (1779-1839), opprinnelig fra Stange, kjøpte handelstedet i 1817 og bygde opp hovedhusene. Sønnen Andreas Georg Nordvi (1821-1892), studerte i København, hvor han måtte avbryte sin utdanning i arkeologi for å overta handelshuset bare 18 år gammel, fordi faren døde. Mens han bodde på Mortensnes foretok Andreas en rekke utgravninger bl.a. av urgravfelt og labyrinten, samtidig som han drev med salg av kranier og skjeletter til museer og samlere i Europa og USA. I gjestehuset hadde han et lite museum. Handelshuset ble drevet til 1877, da han gikk konkurs. Bygningene ble da tatt fra hverandre og fraktet med båt til Vadsø, hvor hovedhuset ble gjenoppbygd som Espensengården og står enda. Etter konkursen flyttet Nordvi til Kristiania og ble ansatt på Universitetets oldsaksamling.

Handelsstedet Mortensnes. Til høyre «hotell» og «museum». Husene revet etter 1877.
(Fotogr. hos søstrene Nordvi, Oslo.)

Borregaard. Innenfor det fredede området ligger det et eldre kombinasjonsbruk som inneholder et panelt plankelaftet bolighus i halvannen etasje fra 1922 og en gammel laftet fjøskasse der tak, høyloft og høystål er rast sammen. Selve fjøskassen, fra 1871, har tidligere vært bolighus for familien.

Også utenfor det fredede området på Mortensnes er det kulturminner, som er automatisk fredede.

Nord for Mortensnesbukta ligger et felt som består av 67 boligtuffer. Lengst NV på eiendom 14/12 er det 13 boligtuffer og på 14/54 54 boligtuffer. En tuft, nr. 10, er utgravd.

Lundli, ved Langvatnet nord for Mortensnes, (Høydal-huset). Udatert hus og vedsjå.

Solsletten, Mortensnes. Bolighus 1900-25. Tilhørende fjøs 1925-50.

Arnheim, Mortensnes (Skankegården). Bolighus med stabbur og fjøs 1875-99.

Bukten, Mortensnes (Helgestua). Bolighus 1825-50, senere brukt til landbruksbygg.

Nyslett Ytre, Mortensnes. Bolighus med stabbur på 1850-75. Fjøs fra 1950-75.

Storfjelljord, Mortensnes. Bolighus 1850-75. Sjø 1925-50.

Storfjellspissen, Mortensnes. Hus med stabbur, udatert.

Gurluovttgohppi/Godluktbukt

På øversiden av veien er det 10 registrerte boplasser, 3 av dem sannsynligvis fra steinalderen. På nedsiden av veien er det et felt som består av 28 boligtuffer.

Østre Godluktbukt. Lokaliteten inneholder bolig fra 1900-24 og sjøbu som begge hører til den opprinnelige gården. Sjøbuen er laftet og har torvtak. Veggplanken er uvanlig tynn og bred, fra 1800-tallet. Der er også to uthus. Etter tilrettelegging til feriebruk er det ført opp mindre buer og skjermgjerder. Stabbur fra 1925-49.

Vestre Godluktbukt, sjå fra 1900-24. Brukt til dyr/landbruk.

På området ligger to rekker av Mortensnestuffer, datert til tidlig metalltid (1800-0 f. Kr.).

Veašenjårga/Hammernes

På østsida av elva er det flere aktivitetsområder fra eldre steinalder langs gamle strandvoller oppe på fjellet, avslag og flekkefragmenter i kvartsitt, kvarts og dolomitt. Ei lav røys - mulig grav - på strandvoll. Vest for fjellhammeren er det et felt som består av en hellegrav av store, lange heller, velbevart. Lengst i SØ er det 2 gravanlegg, formodentlig også hellegraver, men mer omrotet og sikkert opprinnelig under røyser av runde, store steiner. I den midterste del av feltets østre parti og mot SØ er henholdsvis 2 og 3 tufter av yngre steinalderskarakter. Ellers er det ut over hele feltet spredt minst 11 runde senkninger (uvisst om graver eller ildsteder).

Smed Per Ellen stua: Liten 1800-talls toroms stue med tilbygd áiti, boligdelen kledd ute og inne, tuft etter torvfjøs og smie 1800-1824.

Stort felt med 8 Mortensnestufter tett inntil.

På vestsida av elva, nedenfor veien, minst 8 gammetufter fra middelalder til 1900-tallet.

Hammernes. Tømmerhus 1850-74. Stabbur 1875-99.

Bakkebø, Hammernes. Bolighus med stabbur 1900-24.

Vest for elva, på øversida av veien, flere gressbakkentufter, samt nyere gammetufter.

Rabben, Hammernes. Bolighus med uthus 1925-49.

Øvre Bakkejord. En tidligere drevet jordbrukseiendom. Tolk-huset, bolig med lafte kasse, 1850-75. Tradisjonell laftet áiti, satt opp av plank 1825-49.

Fjellspissjord. Eiendommen er en tidligere drevet jordbrukseiendom. Foruten bolighuset fra 1850-75 finnes en gammel laftet áiti med sjelden utforming fra ca. 1850, et fjøs fra gjenreisningstida og en bolig fra 1972.

Gálbmebákti/Noaiddek

Stedsnavnet indikerer at det har vært døde begravet her, eventuelt funnet likrester. Steinene oppå berget kalles Smavva-noaidek, og på vestsida av Hammarneselva stod det to steiner kalt Noaidek. Da veien skulle legges om var Noaidek midt i den nye traseen, og de ble delvis ødelagt før en lokal kulturminnevernmentusiast fikk stoppet raseringen. Isaac Olsen (1715) har oppført Noaidek som offerplasser. Senere kan de har vært brukt som méd for fiskegrunner. Er nå sprengt i stykker av vegvesenet.

Buorresárku/Bergeby

I skråningen på nordsiden av veien under Suovvejohbávttit er kontakten mellom den geologiske Nyborgformasjonen og Mortensnesformasjonen klart synlig, med rødbrun leirskifer i veksling med tynne lag av grå sandstein. Steinavsetningene viser at havet først har trukket seg tilbake, fulgt av en periode med erosjon før en klimaendring førte til isbredannelse og avsetning av morener. Langs Bergebyelva kan man tydelig se breelavsetninger som terrasser i ulike nivåer ettersom havnivået har sunket etter istiden.

Gammelkista Ytre, Bergeby. Bolighus 1900-25.

Buorresárku/Bergeby handelssted

Fra 1890 ble det drevet handelshus. Stedet og husene ble bygd opp av Heike-Heandrak, Henrik Henriksen. Han var sønn av Beahkka-Heaika som kom til Bergeby fra Tornedalen i 1835. Fiskemottak

og handel ble etablert av familien rundt 1890. Familien drev også jordbruk og utmarksnæring. Det var stor aktivitet på stedet. Lokalteteten har mange hus i et tun, med bolig, butikk, fjøs og áiti, dessuten et nyere fjøs. Riksveien går gjennom det opprinnelige tunet. Butikk/landhandel huset fra ca. 1916. Bolighuset fra 1880-90. Áiti fra 1800-tallet. Laftet fjøs fra 1920, til nedfalls, med vernebygg over satt opp i 1992.

[Gufihtarčohkka/Govetterhaugen i Suovvejohka/Bergebyelva](#)

Denne historien er fortalt av Henrik Henriksen i 1893:

Ovenfor gården våres er det ved kanten av ei myr en liten haug som heter Govetterhaugen, Gufihtarčohkka på samisk, og gamle folk sier at der har det før i tiden bodd govetter. En gang kom det ei jente opp på haugen for å plukke bær. Da kom en gammel mann ut og ville at hun skulle komme inn. Jenta ville nødig bli med, men gamlingen ba henne til hun ga etter, og de gikk inn. De bød jenta rømmekolle å spise, men hun ville ikke ha. De bød henne om og om igjen, men hun sa nei, for hun hadde hørt av gamle folk at hvis man spiser noe hos govetterne, får man ikke komme hjem mer. Så ville de ha henne til å legge seg, og den gamle hadde en vakker sønn som de bød henne til sengekamerat. Men jenta sa nei. Så ville de med makt ha henne til å legge seg, men jenta holdt fast ved sitt, og da hun så at de med makt ville holde på henne, begynte hun å gråte og ba til Gud, og de ble redde og førte henne ut av haugen.

Ved Bergebyelva ligger det i dag en haug som kalles Gufihtarčohkka, som sannsynligvis er den haugen som Henrik fortalte om.

Bildet viser en luovvi, stativ for tørrhøy, en type kulturminne som lett rives, flyttes og brukes på nytt andre steder. Det er derfor kun ut i fra slike bilder og folkeminnet at man kan dokumentere bruken av slike flyttbare konstruksjoner. Bildet er tatt i 1923. Foto: Karl Kleppe.

Øst for Suovvejohka/Bergebyelva

Ole Roska bua. Plankebu/redskapsnaust i fjæra. Har vært brukt av Ole Roska i tilknytning til gårdsdrift. Ett roms plankebu med dør i gavl. Planken er satt i stav, ikke laftet. 1875-99.

På øversida av veien:

Midtbø, Bergeby. Bolighus 1850-74. Sjå fra 1875-99.

Bergebybakken. Bolighus. Treroms panelt med oppbygd loft og tilbygg og fjøs fra 1800-24.

Et felt med minst 26 og et felt med minst 8 til dels veldig dype steinaldertufter. Lengre opp rester av bosetning fra eldre steinalder og flere løsfunn fra samme periode.

Heia, Bergeby. Bolighus og fjøs 1925-49.

Krampebakken, Bergeby. Boares áiti/Gammelt stabbur. En nedlagt gård der det finnes eldre oppgradert bolig, stabbur, vedskjå, høyskjå, rester etter fjøs og tuft etter gammefjøs. Laftet tradisjonell áiti med et lett tilbygg mot bakveggen 1875-99.

Svarthaugsletten, Bergebydalen. Nedlagt gårdsbruk som inneholder Eikjok-huset, som er under oppgradering, 1850-74. To roms panelt fjøs, fjøsdelen laftet, høydelen i stolpekonstruksjon 1875-99. Bu fra 1900-24.

Vest for Suovvejohka/Bergebyelva

Suovvejávri/Bergebyvann; her sto det tidligere en gamme. Brukt årlig som leirplass for bygdas befolkning i forbindelse med jakt, fiske og bærplukking de siste 21-50 år.

Ánnejohmohkki/Jakobselvkroken gammetuft; eier Henrik Mathisen (Hendá), brukt inntil 1960-tallet, årlig for næring og husholdning.

Bearleveajjotsuohpaš. Tuft etter teltboplass m/åttetallsildsted. Datering eldre enn 100 år/ynge enn 1530 e.Kr.

Bearalveadje

Ándde-Máre hadde gamme for sennagress-skjæring i Bearalveadje. Det var såpass langt unna Nesseby-bygda, at hun trengte et krypinn under sankinga av skohøyet. Det var ofte jenter og kvinner som skjærte sennagress. En gang hun kom som vanlig, ca. 4 uker etter st.Hans, så var allerede tre ungjenter på plass og hadde fyrt opp i gammen. Men da ble hun sint fordi de hadde kommet i forvei, og kastet dem ut. Så jentene måtte overnatte i vierkrattet. Neste dag angret hun, og inviterte dem inn. Men jentene avslo, og ville vise at de klarte seg selv. Elen Roska Eikjok og Brita Bomban bygde sin egen gamme ved Geatkegorsajohka, som ble kalt Nieiddaidgoahti (jentegammen). Dette skjedde på 1930-tallet.

Andre gammer i området (ifl. Finnmarkskommisjonen s. 139):

Bearalveadji (tuft); eier Henrik Mathisen (Hendá), brukt til ca. 1961, årlig for næring og husholdning.

Bearalveadji (Suohpáš) (tuft); eier Henrik Mathisen (Hendá), brukt til ca. 1970, årlig for næring og husholdning.

Bearalveadji (tuft); eier Henrik Mathisen (Máhte Heandarát), brukt årlig fra før 1900 og utover 1900-tallet, for næring.

Bearalveadji (tuft); eier Mathis Nils Noste, brukt årlig fra 1950-tallet til ca 1980, for næring.

Geatkegorsa (tuft); eier Jon Trane/Per Nils Trane, brukt årlig fra før 1900 til ca 1944, for næring.

Suoidnečuohppanjohka (tuft); brukt årlig fra 1930-tallet i forbindelse med utmarksslått, fram til ca 1970.

Davvejohka; gamme, brukt årlig for næring fra før 1900 til ca 1970.

Johkageahči: gamme/sommerboplass, brukt årlig for næring fra før 1900 til ca 1944. Det er 5 gammetufter i Johkageahči.

Geatkegorsa: gamme, brukt årlig til næring fra før 1900 til ca 1970.

Jeageloaiivi. Sirkulær ring av raste stein, ca 2 m i diameter ytre mål. Trolig et sammenrast kjøttgjemme.

Govdoaivi/Midthaugen. 2 kjøttgjemmer.

Torvheimen ved Lavdnjevárjohka

Gammel bolig/hytte i tømmer bygd sammen med ny hytte, privateid, kan være bygd før 1850.

Som navnet tilsier har dette vært en god plass å hente lavdnji/torv, som ble hugget i blokker, tørket i stabler og brukt til brensel. Dette gjorde man ofte om høsten, og så fraktet man torva ned til bygda på snøføre.

“Torv var viktig for oss. Det var en myr som vi kalte for Torvmyra, på samisk Lavdnjejeaggi. Den var tykk, i flere etasjer. Det var enda torvskjæring der da jeg dro til sjøs i 1957. Vi skar i stykker på 30 x 15 cm. De ble stablet mot hverandre til tørk. Det var mitt på sommeren, i den varmeste tida. Så fraktet vi ned med hest når snøen kom. Vi brukte ikke å ha torvsjåer. Det var mange som tok torv i samme myra, de hadde hvert sitt hull som de grov i. Det ble også grøftet for å lede bort vann. Det var et fellesprosjekt. Man skar årlig, man tok bare for den kommende vinteren” (Finnmarkskommisjonens utredning s. 127).

Boaltunsuovka (gammetuft); eier Tude Trane (og Mattis Per Trane), brukt inntil 1960-tallet for næring og husholdning.

Suoidneguolbba (gammetuft); eier Per Nils Trane (og Jon Trane) brukt årlig fra før 1900 til ca 1944, for næring.

Eahpárašjávri

Hytte i privat eie, som er et 1800-talls laftet ett roms bolighus som er flyttet fra fjæra. Til hytta hører ei bu med sinket plank og et utedo.

Biekka sitt hus: Laftet hytte, med tilbygd bislag og soverom, panelt inne og ute 1800-tallet. En gammel liten áiti, med en forenklet form for sinklaft 1900-24.

Guopparjohka. Prestegammen. Ovenfor tettstedet Nesseby, ca. 1 km sørøst for Eahpárašjávri. I oversikt over byggverk i utmark i Nesseby (Statsskog 2002) er det ført opp to gammer som står til nedfalls på nordsiden, en av dem i Guopparjohka; antatt eier Kåre Kvammen.

Myrvold (ved travbanen). Bolighus 1925-49.

Guopmeluhkká, ved elvebredden: Vannpumpehus, Nesseby 1925-49.

Jummoroaivi. Feltet består av 11 boligtufter. Førreformatorisk tid.

Mikkeljord. Feltet består av minst 29 graver, 2 bautasteiner, 13 boligtufter og 3 fangstgroper. Fangstgropene og boligtuftene antatt fra førreformatorisk tid, gravene antatt fra samisk jernalder.

Myrstad. Flyttbokkk, ca 1,30 m høg, ca 2 m i diameter. Stedet omkring steinen skal iflg. tradisjonen være hellig "man har ikke bygd hus her". Gammetuft 2 m V for steinen. Tuften er tydelig markert og godt synlig i terrenget.

Mellom foten av bergskrent, brinken ut mot elven og bebyggelsen på Bergeby finnes en hel rekke tydelige ovale og rektangulære gammetufter. Minst to S for riksveien. Sannsynligvis samisk jernalder.

Sandheim. Sauefjøs 1900-24.

Nordjord. Hytte 1900-24.

Ilarstien/Ilarbálggis

Bergebydalen har alltid vært et viktig område for lokalbefolkningen i Nesseby. Her har man høstet utmarksressurser som multebær, rype, fisk, trevirke, brensel, vinterfôr til husdyra og sennagress. Området er fortsatt viktig som beiteområde og for friluftsliv. Mange hytter er bygd der slektene tidligere hadde sine høstningsområder. Det er mange samiske stednavn som beskriver terreng, bruk og hendelser. For eksempel Suoidneguolban (Høysletta), hvor mange Nessebyfamilier har hatt utmarkslåtter. Langs stien er det satt opp skilt med stedsnavn på samisk.

I 2004 bygget idrettslaget ILAR en gamle like ved Tana-Varanger skiløypetrasé. Gammen er bygd som en tradisjonell bealljegoahti/buesperregamme. Bærekonstruksjonen er laget av buede bjørkestammer, bygd med innvendig reisverk av bjørk, kledd med bjørkenever, forsterket med stein

og kledd utvendig med torv. Tidligere har det stått mange gammer oppover Bergebydalen. Man kan enda se tuftene etter disse, bla. Tranefamiliens gamle 100 m fra den nyreiste llargammen.

På begge sider av Bergebyelva er det lange rekker med fangsgroper. Disse har vært brukt til villreinfangst, og ligger strategisk der reinen har trekt igjennom området. Idag vises fangstgropene som traktformede forsenkninger i landskapet.

Restene etter de omfattende fangsgropanleggene vises tydelig i terrenget.

Unjárga/Nesseby

Gammetufter. 2 rett nord for riksveien, 1 rett sør for veien til Nesseby kirke.

Simmonoaive

Steinalderboplass på toppen av haugen. Boplassen ble undersøkt sommeren 1959 av Knut Odner. Sannsynligvis 2.500 f.Kr. Funn av en rekke tilslåtte steiner, bla. særpreget knivtype av gråhvit skifer i ypperlig flekketeknikk.

Simmonoaivegiedde/Simonhovedjord. Gårdsbruk ute av bruk, med stående, brannskadet bolig. Toroms laftet bolig med lavt soveloft. Det ene rommet var brukt til inngang. Panelt utvendig og platekledd i boligrommet 1890. Tradisjonell laftet åiti av plank. Mønsåstak og tverrlagt golv 1875-99, nedfalt sauefjøs og gammetuft. Minst 2 gammetufter til rett sør i samme området.

Vold. Beboelseshus 1925-49.

Prestegård. Uthus/lagerhus 1925-49.

Nesseby. Bolighus 1925-49.

Guopmeluohkká - Bákteluohkká

Langs høyderyggen mellom 30 og 70 moh ligger minst 10 registrerte steinalderboplasser. Boplassene ble oppdaget i 1927 av Nummedal, og noen av dem er utgravd. Andre mindre utgravninger er foretatt av Knut Odner i 1959. Tilsammen er det registrert 61 boligtufter og 16 røysgraver i området. Skiferredskaper, skjevpiler o.l. er samlet inn. Stort sett er det bare finkornete steinsorter som er utnyttet. Disse har meget gode hugge egenskaper.

Gravkammer, rektangulært. I bunnen en stor steinblokk og flatsidede steinblokker i kantene. Sannsynligvis samisk jernalder.

Sørmyr. Gammetuft, rund, lite tydelig i terrenget. I midten liten forsenkning med overgrodd ildsted. Gressbevokst, med løvtrær.

Helvetluohkká

Et område med 16 tufter, samtlige stortsett urørte. 9 og 4 skiller seg ut fra de andre ved en tydelig oppbygget jordvoll og et kvadratisk ildsted bygget av tettlagte steiner i midten. Disse to synes å være av nyere dato. Resten er uten voll, men har nedsenket midtparti, sannsynlig yngre steinalder.

I dette området var det under 2. Verdenskrig tyske kasserner og en russefangeleir. Folk i Nesseby husker enda godt hvordan en av fangene ble skutt og lå i grustaket ned mot elva i et halvt år, til skrekk og advarsel.

Klemetjord. Eiendom med laftet hytte og forfallen stabbur 1875-99.

Áilekesgeađgi

Lå på Girkočorro/Kirkebakken ved Nesseby kirke. På 1700-tallet omtales "Ailekes gædge" av Biskop Gunnerus, som forteller at en gammel samekone i hemmelighet skal ha øst melk som offer hver morgen og kveld. Nordvi beskriver i 1883 en stor, gråhvit stein av kvarts 12,5 m i diameter og 2,5 m høy. Rundt steinen skal det ha vært 8-10 konsentriske ringer av stein med 1 m mellomrom. Samene kalte enda steinen Ailekes gædge (den hellige stein) og det var kjent at man hadde ofret i forbindelse med kveitefisket, da det ligger en kveitegrunne i nærheten, Alis-gæd'ge-njuorra. Steinen ligger på kirkestedet i Nesseby, 250 m fra dagens kirke. Steinen ble sprengt bort, og det skal ha vært

handelsmannen som ville ha fri utsikt over fjorden. Restene av steinen ligger i fjæra, 14 blokker i ulik størrelse av blågrå gneisgranitt.

Nesseby kirke

I 1746 ble Angsnes kapell revet, og det ble bygd en større kirke i Nesseby. Inventar ble hentet fra Kiberg, bla. Prekestolen og Altertavlen som fortsatt er i kirken, sannsynligvis begge laget i Bergen. Den ble innviet i 1747 og stod i 110 år. Så ble den revet og en større kirke med 250 sitteplasser ble innviet 17.8.1858, tegnet av Christian Heinrich Grosch, som stod for svært mange kirketegninger rundt om i Norge hvorav 70 fortsatt står idag. Kirken er i nygotisk stil, med høye, smale spissbuede vinduer. En karakteristisk hallkirke, med synlige stolperækker som bærer takkonstruksjonen. Kirken ble satt på samme tomt som 1747-kirka, og med samme retning nord-sør (vanligvis bygges kirker øst-vest). Dette skyldes nok plasseringen på eidet og at man fikk fronten nordover mot bygda. Listeført kirke jf. Kirkerundskrivet T-3/2000.

Kirkestua

Kirkestua, stabburet, som står bak kirka innenfor kirkegjerdet, er sannsynligvis Nesseby kommunes eldste bygning. Den gamle laftede tømmerstua er sannsynligvis fra omkring 1717 og ble flyttet fra Angsnes samtidig med at kapellet ble revet i 1746. Målene er identiske med våpenhuset til kirka som ble oppført i 1747, så det kan ha vært brukt til det. Døra er fra 1600-tallet, og fulgte sannsynligvis med på lasset med byggematerialer fra Vadsøya da kapellet skulle bygges i 1718. Tømmerstua ble restaurert på midten av 1980-tallet, døra i 2017.

Unjárgeahči/Nessebyneset

Dette området er idag fredet som naturreservat spesielt pga trekkfuglbestanden.

Under krigen ble et fly skutt ned og havarerte på neset.

Kirkegårder/gravkapell

Før 1747 ble de døde gravlagt på kirkegården ved Angsnes kapell, og før det igjen på Løkholmen og Sjøholmen (i den grad de fikk en kristen begravelse).

Ávehat/Løkholmen. Her ble det notert ved registrering 1971: Ingen tydelige graver, men ved vestenden av holmen endel enkeltstein og oppsamlinger av stein som kan være graver. Nils Klemetsen, Abelsborg forteller at det i 1939 ble funnet et skjelett på holmen. Skjelettet ble tatt vare på og sendt til Oslo av Viktor Olsen, Vardø. Registrering 2002: Kirkegård, nedlagt. Det hersker noe usikkerhet mht. navnet på denne kirkegården og om den er identisk med Kirkeholmen eller Morianholmen (1694) som nevnes i kildene. På tross av at holmen var svært overgrodd av kratt og andre vekster kunne en observere en rekke graver (forsenkninger) flere steder på holmen. Det syntes å være en konsentrasjon av graver på midten og langs den nordøstligste strandkanten. Det skal være tatt en rekke kranier fra disse gravene av "raseforskere" på begynnelsen av 1900-tallet. På østsida av holmen finnes det ei svakt markert rektangulær boligtuft på 7 x 4 m med en voll rundt. Tufta kan ha sammenheng med gravplassen og være et likhus e.l. Datering 1700.

Da kirka ble flyttet til Nesseby i 1747, ble kirkegården antakelig anlagt rundt kirka. Kirkegården er idag inngjerdet dels av stakittgjerde og dels av steinmur. Steinmuren er noe utrast i NV-hjørnet. Ingen bevarte trekors, men mange forsenkninger etter graver. Noen jernkors og steinstøtter står fortsatt.

Etter bygging av ny, større kirke i 1858, ble folk fortsatt gravlagt der, til man i 1905 anså at kirkegården var full. Det ble da anlagt ny kirkegården oppe i bygda, der den ligger idag. Gravkapellet

er fra 1908. Frem til 1960-tallet døde de fleste hjemme. Der ble de stelt, vasket og lagt i kiste på et loft eller i uthuset. Der kunne familie og venner gå og ta farvel. Frem til 1970-tallet var det vanlig at begravelsen ble holdt hjemme, og så ble kista kjørt til kirkegården etterpå for jordpåkastelse. Hvis presten var langt unna, kunne klokkeren forrette. Men han hadde ikke fullmakt til å foreta jordpåkastelsen, så det måtte presten gjøre ved neste anledning. Ofte tok man flere graver samtidig etter en søndagsgudstjeneste. Om vinteren når det var tele, fikk man ikke gravlagt folk. Da måtte de ligge i likhuset etter begravelsen til tela slapp taket.

Giškananjohka

Feltet består av 20 runde gammetufter, markert med fordypning i midten. Gressbevakst. Diameter varierer fra 2-5 m. På en av tuftene står enda rester etter en gamle. Etterreformatorisk tid.

Bolig av russetømmer ombygd til kufjøs fra 1830.

Bjørkly. Bolighus med bårstue og driftsbygning 1925-49.

Haugjord. Lokaliteten ligger nært fjæra og inneholder et gammelt bolighus med tilbygg og stabbur, i tillegg er det også nyere bebyggelse. Poalla viste/Pål sitt hus. Tre roms bolig, der et av rommene er panelt utvendig 1875-99, nåværende plassering siden 1910. Tradisjonell laftet áiti 1875-99.

Buvrenjárga

Burnæsbakken. Gården ligger på den flate jordbrukstomta til eiendommen og består av boligen, to stabbur og et fjøs. Nostehuset: Toromshus, panelt, bygd opp og utvidet. Fra slutten av 1800-tallet. Stuorra áite/stabbur: Laftet áiti med panel ute og plater innvendig. Står sammen med annen áiti som også kan være gammel 1875-99.

Sørmyra. Under Huvvavárre en gammetuft, rund, lite tydelig i terrenget. I midten liten forsenkning med overgrodd ildsted. Gressbevakst, med løvtrær. Tuften er påvist av Anders Noste. Samisk jernalder.

Rydningstein. Rund, delvis overtorvet steinansamling, klart markert med "fotkjede" av mellomstore stein. Lite tydelig i terrenget.

Makkirjohka/Klemetjord. Eiendom med laftet hytte og forfallen stabbur 1875-99.

Lamberget. Lokaliteten er et gårdsbruk der det tidligere har vært drevet med jordbruk og fiske, med snekring som tillegg. Bolighus. Toroms panelt med soveloft og tilbygd sjå 1900-24.

Kolpus áiti: Tradisjonell áiti med lafteplank i stav 1900-24.

Grønneli. Stabbur 1900-24.

Klemedienva/Klemetshaug. Småbruk med flere bygninger og kulturminnespor. To roms hus med tilbygd bislag, bygd opp med høyere loft og bratt tak, fra 1899 på dagens plassering. Kom fra Karlebotn, muligens bygd 2. kvartal 1800. To áiti tradisjonell laftet fra 1825-49. Ole áiti øst og Siri áiti vest. Ellers finnes fjøs/vedsjå og brønn.

Várjavuonsuolu/Sjøholmen

Det er registrert både urgraver og jordgraver. Også kjent som Skjåholmen i arkeologiske miljøer og da omtalt som en gravholme. Dette norske navnet er sannsynligvis hentet var neset på nordsida hvor man hadde skjåer, Skadjanjárga. Holmen ble brukt til utmarkslått og beite for sau, og man samlet egg og dun her.

Gravplass. Dette er ikke en kirkegård i tradisjonell forstand, men mer en gravplass. Det er også et spørsmål om den er kristen. Her er 7 små graver uten gravmerker, samt ei mulig større grav med støtte. Iflg. Bernhard Iversen (kirkeverge i Nesseby) skal støtta ikke stå over ei grav, slik han har fått fortalt fra sin far. Gravstein med innhugget innskrift: T. J. 24/8 1883. Ovenfor innskriften er hogget inn en krone og et kors. På andre siden av steinen er hogget inn bokstavene O.P., som skal stå for Otto Pleym. Stenen er en høyreist helle. Fornminne 2: Gravstein, rektangulær, liggende. Overgrodd av lyng, bortsett fra SØ-lig hjørne. Etterreformatorisk. Gravplassene på øya er i dårlig forfatning siden Andreas Nordvi og Even Saxlund foretok utgravninger i 1852. Kristian Schreiner foretok også utgravninger på 1920-tallet. Like vest for gravene og nærmere neset ligger det et felt med gammetufter. Datering 1700/1800.

Det ble henta torv på Sjøholmen. Det var bakketorv, som man måtte bruke øks og hakke på fordi den var så hard. Men Sjøholmentorva var best til fyring, fordi den ga mindre aske enn bunntorv. Den tørka fortore, og ble brukt til å fyre både inne og i fjøsen. Den ble hakket og tørket om høsten og hentet i båt om vinteren.

Sjåholmen; gamme, brukt av og til for næring fra før 1900 til ca 1944.

Det finnes også rester av mangeromstufter på Skadjanjárga, som ble opptegnet og beskrevet av Fritzner i 1846. Sjøen har gravd ut så mye masse at det meste av anlegget er erodert bort. Men det skal gjenstå rester av en voll, korridorer og to rom, som gjør at Jørn Henriksen (2017:126) anser det som rester av en mangeromstuft. Han har gjennom utgravninger av lignende konstruksjoner i Berlevåg ressonert at det kan være handelsstasjoner bygd opp av russisk/karleske østlige og/eller islandske/vestnorske miljøer. Mangeromstuftene dateres til mellom 1200 og 1500-tallet.

Luhkkárgohppi

Rundt 30 gammetufter beliggende i rekke langs strandlinja. Området ble utgravd i 2003, som et prosjekt under Forskningsdagene for elever i 5.-7. Klasse ved Karlebotn skole. Beifunn av klovdyr (rein eller sau) og Grønnlandssel. En jernpil. Trekull C14-datert til 1300-tallet (Krogh 2006). Tuftfeltet ligger tvers over sundet fra Skadjanjárga, og kanskje kan mangeromstuftene der knyttes sammen med tuftene i tid? Muligens har fangstgropanlegget oppover Bergebydalen vært brukt i samme periode, og produkter av villrein vært tilberedt i Luhkkárgohppi som en del av handelen østover via mangeromstuftene/handelsstasjonen?

Áppošborre/Abelsborg

Minst 12 boligtufter fra yngre steinalder.

Skuvlanjárga/Skoleneset. Her skal det ha vært skolebygg tidlig på 1700-tallet, mens Isaac Olsen underviste i Varanger mellom 1708 og 1714. Skolebygget skal ha blitt reparert samme år som Angsnes kapell ble bygd, 1719.

Abelsborg østre, Katriingiedde. Småbruk med gammel bolig og áiti, dessuten flere nyere, mindre uthus. Bolighus, to roms stue med tilbygg langs hele langsida 1887 (sefrak sier 1913). Kan være flyttet til stedet da byggherre giftet seg. Laftet tradisjonell áiti/stabbur, sannsynlig 1850-1874, dog bygd før 1914.

Arkeologisk utgraving 2016

I løpet av 3 uker sommeren 2016 ble det gjennomført en undersøkelse av to boligtufter antatt datert til yngre steinalder/tidlig metalltid. Prosjektet ble gjennomført med midler fra Riksantikvaren som et mindre privat tiltak, da det skulle anlegges ny, sikrere oppkjørsel for to av boligene i området. Lokaliteten id. nr. 178179-1-3 lå på nordsiden og inntil veibanen på E75 og var delvis skadet av

veigrøften langsmed denne. Det var registrert tre tufter, hvorav kun to ble berørt av tiltaket: tuft 1 og 2. Tuft 3 ble liggende intakt på stedet. Tuft 1 var sterkt skadet, men tolkes som ca. 6 x 4-5 m stor med noe nedgravd ovalt gulv (eller rektangulært med avrundede kanter) og et kantsatt rektangulært ildsted, trolig sentralt plassert. Tuftas orientering er noe usikker og ingen innganger ble observert. Ildstedet dateres til 2135-1889 f. Kr og forsenkningen i tufta har trolig vært gjenbrukt som et aktivitetsområde kort tid etter bruken av ildstedet. Tuft 2 har trolig også vært brukt i flere faser, bunnen av ildstedet dateres til perioden 2028-1772 f. Kr., med en mulig gjenbruk av området i perioden 1495-1300 f.Kr. Tuft 2 var avrundet rektangulær og 5,5 x 4 m stor, gulvet var noe nedgravd i bakkant, den hadde et asymmetrisk plassert ildstedsanlegg og en mulig inngang mot øst.

Tuft 2, ildsted etter graving av lag 2 i gulvområdet. Foto: Tromsø museum

I de to tuftene ble det funnet redskaper i stein, keramikk, kullprøver og brente bein. For steinredskapene sin del så er råstoffbruken variert med 8 ulike steinsorter, men det er kvarts og kvartsitt som dominerer, samt redskapsemner i skifer. Dette er typisk for perioden tidlig metalltid i Finnmark. Også redskapsmaterialet øvrig med lite redskaper men mange skrapere er typisk for perioden. Det har trolig hovedsakelig vært benyttet andre materialer enn stein til redskaper. Ett funn av en flateretusjert spiss ble funnet i mellom de to tuftene, dette er det eneste sporet av flateretusjering fra lokaliteten.

Keramikkskårene som ble funnet er alle asbestmagret og en del av skårene var dekorert med imitert tekstildekor. Denne typen keramikk er betegnende for første halvdel av tidlig metalltid og den «tekstileramiske fasen» som også omfatter keramikk uten dekor og med imitert tekstildekor. Keramikken kommer fra to eller tre kar, minst ett fra hver tuft, og de tolkes som kokekar.

Det ble funnet keramikk i begge tuftene, men tuft 2 utmerket seg med spesielt mange skår av imitert tekstileramikk. Dette er en type asbestmagret keramikk som gjerne dateres til tidlig metalltid i Nord-Norge (2000/1800 – 500 f. Kr). Den kjennetegnes ved det rombiske mønsteret godset er preget

med på utsiden. En god del av skårene funnet ved Abelsborg har denne dekoren samt matskorpe på innsiden av skårene. Disse er funnet rundt ildstedet i tuft 2 og kommer trolig fra ett kar, som har vært brukt til matlaging.

Asbestkeramikk med imitert tekstildekor fra tuft 2. Foto: Tromsø museum

Flateretusjert spiss i kvartsitt. Foto: Tromsø museum

Skrapere, fiskesøkker og skiferkniven kan vitne om en orientering mot fiske og fangst, og husene tolkes som en del av et delvis bofast flyttemønster der man flyttet sesongvis etter ressurser, men oppholdt seg på hver plass over lengre tid (Niemi 2018).

Midtjord. Gårdsbruk med bolig, fjøs og áiti. Gårdsdrift nedlagt. Bolighus 1900-24. Laftet tradisjonell áiti 1850-74. I fjæra et gam-naust fra 1875-99.

Áppošbornjunne

Gården omfatter bolighus og stabbur fra 1800-tallet. Bolighuset var opprinnelig et toroms hus med soveloft. Huset har vært påbygd og endret flere ganger. Fram til 1960 hadde huset årbåret torvtak. Taket er senere fornyet og huset har fått flere tilbygg. Fra før 1885.

Steingjerde, fungerer som grense til eiendommen mot vest. Består av ei steinrekke; 31 m langt og inntil 0,5 m høyt. Dobbel steinrekke nederst.

Mulig boligtuft fra førreformatorisk tid. Ligger i nerkant av jorde, like ovenfor veiskjæringa, mellom gårdsvei og grense mot nabotomta gnr 14/72, og 10 m nord for riksvegen. Tufta er uklart markert; 8 x 7 m, tilnærma firkanta med inngraving i bakkant. Det er gravd ned ei kabelgrøft på toppen av vollen i nord. 1 m vest for sentrum av tufta og 7 m øst for gårdsvegen ble det tatt et prøvestikk. Avslag av kvarts og skifer fra kulturlaget, samt en saksodde og trekull i torva. I kulturlaget var det tett med kokstein.

Litt lenger vest et felt av minst 28 boligtufter og 1 steinalderboplass. Tuftene er fordelt på to paralleltgående strandterrasser. De er kvadratiske, tydelig i terrenget og tegner seg som forsenkninger i bakken, hver omgitt av en voll som delvis flukter med terrenget. Tre av tuftene på den lavestliggende strandterrasse ligger i en trekant og vegg i vegg, dessuten forbundet med en 0,5 - 0,75 m bred "gang". Gjennomsnittlig sidelengde er 3 m. Steinalderboplassen ligger på høyestliggende strandterrasse, lengst i Ø. Boplassen undersøkt av Knut Odner. 8 av tuftene pluss steinalderboplassen finnes på statsgrunn, de andre på Bjørkli 12/258.

Abelsborgengen. Per Klemetsen, garasje 1925-49.

Trettehaug. Nils Klemetsen fant i 1948 en frisk daler fra 1590 ca 0,2 m under bakken. Avtrykk av mynten ble sendt til Tromsø Museum 10. august 1954. Mynten oppbevares av finneren som ikke ønsker å gi den fra seg, uten eventuelt med en større godtgjørelse. I 1949 fant Klemetsen en brukket steinkniv, som han leverte til lensmann Holm. I 1915 fant Klemetsen en kobbermynt, som han solgte til Lærer Isak Saba.

Šoaratiõhka/Sarajokjord. Der finnes i dag bolig, fjøs, stabbur med gang og pakkhus/låve fra ca. 1930. Boligen og fjøset er bygd i gjenreisingsarkitektur. Stabburet er opprinnelig en tradisjonell laftet áiti. Til stabburet står et inngangstilbygg som opprinnelig hørte til det gamle huset på gården, fra 1880-90.

Abelsborg Indre. Ruin etter bolighus fra 1700-tallet.

Fuoiknjárga/Bunes

Bunes bedehus ble satt opp i 1912. Fram til 1955 tilhørte det Fisker- og arbeiderforeningen. Driftes av lokal bedehusforening. Har tidligere fungert som bedehus og skole. Laftet og panelt bygning med forsamlingsal og kjøkken/toalettbygg.

Nord for bedehuset er det et felt som består av 1 oval og 5 runde gammetufter, som er tydelige i terrenget. Gjennomsnittlig diameter 3-4 m, oval tuft lengde 6 m, bredde 4 m. Ingen kan huske at det har bodd folk der de siste hundre år. Det er også en rektangulær gravplass, godt markert og tydelig i terrenget. Bygget av små og store kantede stein, som nå ligger i dagen og i flukt med bakken. Delvis oppgravd av Iver Persen, som fant et murt kammer, med "kobberkjel" og "ildsted" med kullrester. Graven er nå helt tildekket av stein og noe dekket av gress og mose. Sannsynligvis samisk jernalder.

På nedsiden av veien et felt av minst 8 runde tufter med nedsenket midtparti, tydelig i terrenget. Gjennomsnittlig diameter 3-4 m. Per Iversen forteller at det i 1935 ble funnet en hodeskalle og beinrester ca 30 m SV for feltets V kant. Da veien ned til Bunes ble anlagt, ble det funnet deler av kritt Piper, fiskekroker og kniver, alt av jern. Før veien kom og før eieren av Buneset pløyet opp marka var der synlig flere tufter enn de som nå kan sees. Sannsynlig samisk jernalder.

Bunæsjord. Småbruk med jordbruk og fiske. Drift nedlagt ca 1970. Bolig, tømret stue med to rom og gang, uten loft, panelt utvendig og platekledd innvendig, fra 1892.

Løgslet Vestre, Bunes. Gårdstun som inneholder bolig og uthus. To roms laftet hus med påbygd bislag og bad, panelt, fra 1881. To stabbur: et fra 1925-49 og et fra 1875-99.

Stenbakken, Bunes. Våningshus 1925-49.

Selešnjárga/Angsnes kirkested

Sommeren 1718 holdt misjonær Thomas von Westen og prost Paus visitas i Bergeby over to dager. Der ble det planlagt bygging av den første kirke i Nesseby (den nærmeste var hittil i Vadsø). Den skulle bygges i tømmer og tjærebres. Angsnes ble valgt som en høvelig sentral plass, hvor også samer fra Tana kunne nå. På høsten kom det en båt fra Vadsø med tømmeret, som ble kjørt opp fra fjæra på vinterføre (noen få hundre meter). Der ble tømmeret liggende til neste høst, da noen nordmenn skulle sette opp kirka, for samene kunne på den tiden bare bygge torvgammer, ikke tømmerhus. 11.11.1719 ble kirka innviet av prosten i Varanger, Paus. Det finnes ikke tegninger av Angsnes kirke, men den var trolig lik kapellet ved Gullholmen i Tana som ble ferdig på samme tid. Det Kapellet ble siden flyttet til Gamvik. Det hadde 10 sitteplasser. Kirken på Angsnes sto bare i 27 år, før den ble revet og materialet fraktet til Nesseby, på neset der kirka står i dag. Kirkegården er omgitt av et tilnærma kvadratisk steingjerde. Det er til dels svært overgrodd. Det samme gjelder kirkegården for øvrig. Den virker noe omrota. Vanskelig å observere graver. Datering 1719-1746.

På Angsnes er det gjort en mengde arkeologiske funn:

Paulanjárga/Pålnes

Ifølge Vorren en ringformet offerplass. Indre diameter 5,3 m. Trekull C14 datering AD 1425-1615. Tre knuste steiner kan ha vært sieidi-steinene som kan ha stått på forhøyningen midt i steinringen. Det er ikke kjent/neskrevet tradisjon rundt offerplassen. Men den dateres minst 100 år før byggingen av Angsnes kirke, som ble bygd 100 meter vest for offeringen. Hvis offerstedet hadde blitt ødelagt i forbindelse med byggingen, ville misjonærene sannsynligvis skrevet om det. Så offerstedet kan ha vært overlatt/ødelagt før 1715. Mulig 3 graver i området av stein som tegner seg som uregelmessige fordypninger og forhøyninger i gammel strandlinje. Steinrøys, rund med krater i midten hvor stein stikker opp i dagen. Resten er helt torvdekt. Diameter 5 m. Antatt førreformatorisk tid.

Datering av trekull fra Angsnes AD 1398-1647 (Spangen 2016: 171).

Geahčeváinjárga

Knut Odner registrerte i 1982 tilsammen 32 forminner på Geahčeváinjárga, mest boligtufter men også en grav og mulig offering. Ved utgravning av en gammetuft datert begynnelsen av 1400-tallet ble det påvist bein av sau, og muligens geit. Det var et lite antall dyr, som sannsynligvis ble holdt for ull og melk. Det ble funnet store mengder bein av rein, spesielt margbein, men lite horn. Det tyder på at de som bodde her kan ha tatt med seg de beste kjøttstykkene av villrein som ble jaktet i fangstanleggene. En tidlig 1400-tallsmynt fra Reval/Tallinn ble også funnet i tufta, og viser handelsforbindelsene mot sørøst.

Čudegoađat. Odner oppgir 19 funn, mest tufter, også mulige offerringer.

Goahkeávži 18 boligtufter.

Njárgageahči. Funn av bein av storfe i en boligtuft datert 1450-1600 e.Kr.

Pålsbukt. 13 boligtufter, en naustuft og 2 graver, antatt førreformatorisk tid. Fornminne 1: Grav, kvadratisk med nedsenkning i midten, delvis torvdekt med store kampstein og flate heller i dagen. I 1939 ble det fjernet et skjelett herfra av Victor Olsen (Vardø) som sendte det til undersøkelse i Oslo. Fornminne 2: Grav, kvadratisk med forhøyning i midten, tydelig i terrenget, oppbygd av store stein med antydning til oppmuring rundt, delvis dekket av torv. Synes urørt. Rett Ø for graven ligger en stenring av nyere dato, bygget av Nils og Per Klemetsen.

To rektangulære tufter, orientert N-S som ligger parallelt med en felles langvegg, forsenkning i midten med grue. Lengde 6 m og bredde 4 m. 9 m S for tuftene en rektangulær tuft av samme type, lengde 6 m og bredde 4 m. Ifølge Nils og Per Klemetsen skal det ha stått en skole her. Usikker datering.

Lille Angsnes. Feltet består av 5 runde gammetufter med forsenkning i midten. En har grue i midten. Gjennomsnittlig diameter 4 m. Etterreformatorisk tid.

Angsnes; gamle (sommerboplass) brukt årlig for egen husholdning fra før 1900 til ca 1944.

Gorgnehat/Gornitak

I området finnes det spor av gammel bosetning, bla. steinaldertufter. 13 sikre steinaldertufter og 2 mulige tufter. Boligtuftene er av gressbakken type og gressbakken lignende tufter. Tuftene ligger langs en rygg i terrenget. Ytre avgrensning vanskelig da mange av tuftene ser ut til å være gravd inn i "ryggen". De største tuftene har et indre rom på 8-9 m X 5-6 m og er mellom 70-130 cm dyp, med 2 siderom og en total lengde på 14-15 m, indre mål. Antall innganger varierer fra 2, 3 og 4 innganger på gressbakkentuftene. De mindre gressbakken lignende tuftene har kun et ovalt indre rom på 7-9m X 5 m og 60-70 cm dyp, men noen av disse har antydning til mulige siderom. Hovedsakelig er lokaliteten inntakt, men R1 lengst SØ er skadet ved at halve øst delen av tufta er brutt av nyere tids hus/fjøstuft, trolig fra før krigen. R2 og R3 ser ut til å ha noe sekundær bruk, muligens fra krigen. I både R3 og R12 er det gravd en nyere sjakt gjennom nordlig veggvoll. I tillegg ble det registrert 2 mulige boligtufter, som fortegner seg som ovale forsenkninger i terrenget med tilsvarende mål som de andre.

I området er det også 4 gammetufter fra samisk jernalder og 15 fra etterreformatorisk tid.

Dampskipanløp. På første halvdel av 1900-tallet ble det etablert butikk i Gornitak, og det var både post, fiskekjøp og dampskipsekspedisjon her. Lokalbåten hadde anløp fram til rundt 1950, og butikken ble drevet til 1963.

Ammunisjonslageret som tyskerne bygde under 2. Verdenskrig ses som rester av et steinhus. Drivstofftanken var fundamentert på de tre betongsøylene ved steinhuset. Kaia og moloen var under krigen viktig for ilandsetting av soldater og materiell.

Skolebygg. 1953-1963 var det skole i Gornitak.

Mellomjordet, Gornitak. Våningshus 1925-49.

Løggjord, Gornitak. Bolighus 1925-49. Kufjøs 1950-74. Stabbur 1800-24.

Brasnes Øvre. Våningshus og uthus 1875-99.

Lieng/Stenvollen, Gornitak. Våningshus 1900-tallet.

Lengre nord for Gornitak gammetufter:

Balldasvaðða; gamle, brukt årlig under slåttearbeid og multebærplukking fram til 1954.

Elijasjohka/Marrošlájut; gamle, brukt årlig i forbindelse med utmarksslåtte til ca 1944.

Vuollošládju; gammetufter fra 1700-tallet, har tilhørt Aikio familien, gammen var i bruk til ca 1955.

Álda/Aldon

Omtales allerede på 1600-tallet i skriftlige kilder som "Miesk warre Passe alda". Her skal det ha stått en høy sten, som det ble ofret til. En stor mengde horn og bein av rein var synlig på 1700-tallet. Anonymus 1694: samene ofret til en gud der: reiner, sauer, ost og smør. Lilienskiold (1698): berget tillater ikke noen kvinnelig tilgang, Qvigstad (1926, s. 324): enda i våre dager våger ikke samiske kvinner å bestige Alda-fjellet.

På det trigonometriske punktet, 30 cm lavere enn fjellets høyeste punkt, 171 m.o.h. ligger en stein noe hevet over bakken. Ca. 100 m nede i nordvest skråningen ligger det en stor stein, som kan ha kommet fra toppen av fjellet. Vorren antok at dette var sieidi-steinen som omtales i kildene. Det var Olav M. Dikkanen som påviste steinen og fremmet teorien om at det er sieidien som ble rullet utfor skrenten av Áldačohkka av misjonærene.

På sørvest siden vises noen små helleristninger i sandstein. 2 figurer med 2 m mellomrom hugget i fjellet. Den østre et hjortedyr, elg eller rein, den vestre noe stilisert ukjent motiv. Muligens hare.

På nordøst siden et helleristningsfelt av yngre dato. Den ene figuren er et menneske i kofte og lue som retter et spyd mot den andre figuren, et dyr, sannsynligvis ulv. Det er også en ristning som kan tolkes som en båt med seil, og en person bak seilet. Ristningen ble oppdaget av Matti Dikkanen sommeren 1971, og ble senere påvist av hans far, Olav M. Dikkanen. Ristningene er uten tvil fra nyere tid. Det er uvanlig at helleristningene ligger så høyt over havnivå. Datering er uvisst, men sannsynlig etterreformatorisk.

Det skal være spøkelseshistorier knyttet til Álda, på sjøsiden (Qvigstad 1926, s. 293).

Álddanjárga/Meskelv

Øst for elva: Felt med 7 Gressbakkentufter. Felt med 9 tufter fra yngre steinalder. Fangstgrop.

Vest for elva: steinalderboplass datert 2000 f.Kr. av Odner på bakgrunn av funnmaterialet, selv om den er over Tapesgrensen. 2 graver antatt fra middelalder. 2 nyere gammetufter. En rund, lite tydelig i terrenget. Tidligere fantes det flere gammetufter SV for den ovenfornevnte, men disse er nå pløyet opp. Ingen kan huske at der har bodd folk. En gressbakkentuft ca 15x8 m ytre mål. Tufta har 3 innganger, ligger rett nedfor hovedveien E75. 7 eldre gammetufter, førreformatorisk tid.

Østerflaten, Meskelv. Gårdsbruket inneholder et to roms laftet og panelt bolighus med soveloft fra 1825-1849, muligens flyttet til nåværende sted i 1920 og en laftet áiti fra omkring 1880, i tillegg til nyere bygg.

Ordengen Ytre, Meskelv. Lavdnjebuvri/Fjøs og utedo.

Solhaug ved Oardanjárga. Felt med to gressbakkentufter og en kvadratisk tuft.

Nieidavárre

Isaac Olsen omtaler i 1715 "Nieid varre Passe alda". Ifølge Olsen dyrket man her Juovlagázzi - Juledagsmennene, som fulgte med på at folk overholdt skikkene knyttet til helligdagsfreden.

Čuolbma/Čoarvenjunis vuopman

Det er registrert et vuopman, fangstgjerde i stein orientert NV-SØ, med innhengning i SØ og 2 ledearmar med åpning mot NV. Fangstgjerdet ligger i en skrånende fjellside, med innhengningen øverst og armene vendt nedover mot vannskillet mellom Rássejohka og Basávžžejohka. Nordligste ledearm strekker seg ca 360 m fra innhengningen og ned til enden av armen, mens den sørligste strekker seg ca 210 m. Den totale lengden av fangstgjerdet i luftlinje er ca 470 m. Endene på begge ledearmene går over i små varder med 1-2 m mellomrom (lengden på armene er derfor noe usikre). Innhengningen måler ca 100 m x 110 m. Hele området er fullt av små røyser som ser ut til å danne en slags gjerderekke i vifteform som leder inn mot fangstgjerdet. Forøvrig er hele området fullt av kjøttgjemmer og bogasteller. I tilknytning til gjerdeanlegget er det registrert en teltplass m/åttetallsildsted. Datering 1400-tallet.

Hans Lilienskiold, som var amtmann i Finnmark omkring år 1700, skriver at av villrein finnes på fjellene i stor overflod, som «finnerne ved deres rør eller pil kan skaffe seg til nytte». En måte var å bygge lange, høye gjerder, som var 1 mil bred i åpningen men smalnet inn, slik at flokken lett kunne fanges når den trengtes sammen. Gjerdeanlegget ligner denne beskrivelsen, med to konvergerende gjerder som danner en trakt. Vorren mener det kan være et stort antall steingroper knyttet til anlegget, som var brukt til fallgroper. Ifølge Leems ordbok (1768) er "Vuobman, det Gjærde, inden for hvilket Varangers-Fjords Lapper anstillede Jagt efter vilde Rensdyr".

Álljaveaijohka; gamle, brukt årlig til næring fram til ca 1970. Falt sammen i ca 1970 og ikke bygd opp igjen.

Rássejohka. I oversikt over byggverk i utmark i Nesseby (Statsskog 2002) er det ført opp gamle som står til nedfalls på nordsiden i Rasjokdalen; antatt eier Kåre Johnsen.

Rássejohka; gamle (tuft), brukt årlig til jakt og bærplukking fra 1925 til 1950.

Riggásgieddi ved Rássejohka: gamle, brukt årlig til husholdning fra før 1900 til ca 1970. (Her hadde Nils Betten og Nils Petter Paulsen hver sin gamle, tuftene vises fortsatt).

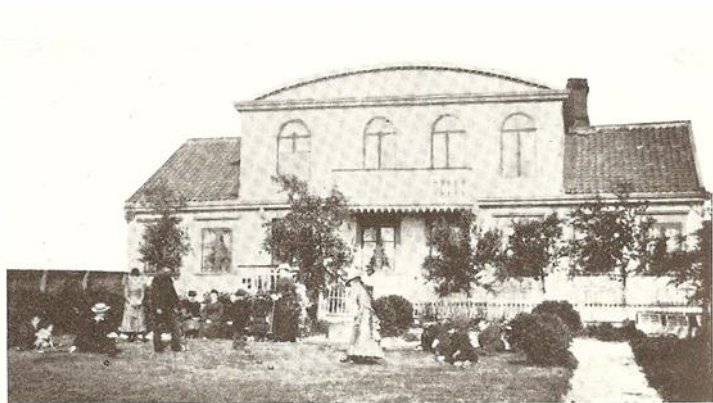
Stuorra Bákšavárri; gamle brukt årlig til ca 1944. Utmarksslåtte og høsting av utmark. Ble restaurert etter krigen.

Fangsgropanlegget Rovvejohka-Luovttejohka

Nordøst for Nyborgmoen begynner et fangstgroppsystem bestående av 33 fangstgroper. Systemet fortsetter NØ for nordligst registrerte fangstgrop. Vestmarka, vest for Nyborgmoen. Feltet består av 36 dyregroper fordelt på 2 rekker som går sammen i en spiss vinkel i S. Gropene er tydelige i terrenget. Enkelte har voll på en eller to sider. Alle er godt bevart. Gropen lengst i N er L-formet og i bunnen var synlig en tilspisset treplanke. Fangsgropanlegget strekker seg videre nordvestover helt over til Luftjokdalen i Tana kommune, og består av 15 enkeltanlegg med til sammen over 700 fangstgroper. Vorren (1996) har oppmålt tilsammen 3358 fangstgroper for villrein i Varanger. 2685 av gropene ligger på eidet mellom Varangerbotn og Tanaelva. 673 av gropene ligger i området Vestre Jakobselv-Meskelva, og på Gressbakken på sørsida.

Rovvejohka/Nyborg

Grunnleggeren av handelsstedet var kjøpmann Andreas E. Brodtkorb og hustru f. Leynick, Vadsø. Brodtkorb fikk handelsrett på Nyborg, med rett til brennevinsalg så lenge samme slags handel ble drevet på Mortensnes. Dessuten overtok han Nesseby, med rett til handel og skjenking fra 1. mars til 15. juni. Omkring 1850 ble handelsstedet bebygd. Det store våningshuset ble oppført av kirkebyggeren Sneve, som også har bygd Nesseby kirke og Vadsø kirke og rådhus. Brodtkorb drev stedet til 1865, da de flyttet til Arildsløkken ved Trondheim. Nyborg overlot de til datteren og svigersønnen, Jensine Fredrikke Johanne Brodtkorb gift med Otto Andreas Pleym. Han var sønn av kjøpmann i Vardø Henrik Andreas Pleym og hustru Marianne Esbensen. Ved folketellingen 1865 bodde Pleyms på Nyborg og hadde 12 mennesker i huset.

Gammelt bilde av Nyborg i Nesseby. Hageselskap med krockettspill.
(Fotogr. hos Pleym, Nyborg.)

Ytreberg skriver i 1942: Nyborg har vært tingsted. Både i den forbindelse og ellers har stedet hatt ry for enestående gjestfrihet og selskaperighet. I gamle dager kom det til påske og jul store selskaper fra Vardø, Vadsø, Kirkenes, Nesseby, Tana og Polmak, kjørende i slede eller pulk for å feire helgen på Nyborg. Man festet i dagevis, lekte, danset, spilte komedie og moret seg på alle måter. Nyborg var simpelthen et lite Finnmarksk ladeby! På Nyborg står fremdeles den gamle, staselige hovedbygningen som nu om sommeren nesten er dekket av tilgrodde trær og slyngende humle oppetter veggen. Det er et stort enetasjes laftet tømmerhus med liggende panel og rett avskårne empirevinduer. Men på hagefasaden reiser seg en svær, bred ark med en lav, buet gavl og fire høye, rundbuede vinduer. Alt i alt er huset ett av de mest stilfulle bygg i Finnmark, ifølge Ytreberg.

Haugsethsletta. Vedskjå 1900-24, Våningshus 1900-24, Fritidshus 1925-49, Stabbur 1925-49, Uthus/skjå 1925-49.

Nyheim. Våningshus 1925-49. Gammetuft, kvadratisk, tydelig i terrenget, markert med høye voller oppbygd av stein og jord. Etterreformatorisk tid.

Tuberkulosehjemmet

I 1916 kjøpte Nesseby tuberkuloseforening et stort tømmerhus i Skiippagurra, som de rev og kjørte med hest til Nyborg, hvor det ble gjenreist og tatt i bruk høsten 1917. Det ble drevet av Finnemisjonen og hadde plass til 12 pasienter. Det hadde eget fjøs med seks kyr, griser og høns. Melk, egg og kjøtt var viktig for en proteinrik diett til pasientene, som selv måtte hjelpe til med alt arbeid i den grad de var i form til det. Etter den sovjetiske bombingene av Vadsø 23.8.1944 ble mange pasienter fra Vadsø evakuert til Nyborg. Sykepleier Helga Mårdalen klarte å overtale tyskerne til å ikke brenne hjemmet, slik at pasientene slapp å bli utsatt for en evakuering som kunne være livstruende for dem. Barn fra hele Øst-Finnmark ble sent til tuberkulosehjemmet. Tuberkulose var

en ukjent sykdom i Varanger før 1890. Den kom med handelsmenn og fiskeriene, og bredte fort om seg. Siden befolkningen hadde liten immunitet ble dødstallene fort de høyeste på Nordkalotten. Etter en generasjon var halvparten av skolebarna bærere av smitte uten å bli syke, og bedre helsestell minsket dødeligheten.

Solheim. Gamlehjemmet (meldepliktig ved riving/ombygning)

Depot-tomten på sjøsiden av veien vest for bekken. Tyskerbunkers fra 2. Verdenskrig.

Nyborgmoen

Varanger kreds kompani og korporalskolen i Vadsø ble opprettet som et svar på alminnelig verneplikt som ble innført i 1897. Det var ettårig skoling som startet om sommeren med eksersis ved kreds kompaniets øvingsplass på Nyborgmoen. Årlig ble ca. 100 mann innkalt for å få sin soldatopplæring. Varanger bataljon ble mobilisert høsten 1939 og i januar 1940 til nøytralitetsvakt i Øst-Finnmark, og var fullt feltmessig oppsatt og klare til kamp da krigen brøt ut. Bataljonen ble dimmitert 8. juli 1940, og mens de norske styrkene forlot Nyborgmoen 23. juli overtok tyske tropper leiren (med bygninger, utskrevne hester, biler og proviant). Nyborgmoen var under krigen 1940–44 brukt av tysk befal og soldater sammen med massevis av hester. Leiren ble brent ned av tyskerne under tilbaketrekingen fra Finnmark 1944/45. Rett etter frigjøringen 8. mai 1945 ble 7 brakker fraktet fra det tyske kystfortet Kiberg og satt opp på Nyborgmoen. Allerede i juli 1945 ble det arrangert befalskurs på Nyborgmoen som den første organiserte befalsutdanningen i Norge etter krigen. Nyborgmoen skyte- og øvingsfelt har hatt ulike brukere gjennom tidene. Frem til 1995 har det vært hæravdelinger fra Varanger bataljon, Finnmark landforsvar og Garnisonen i Syd-Varanger. Siste gang Hæren benyttet feltet var i 1992, og etter 1995 har det kun vært brukt av HV17.

I forbindelse med forestående miljøsanering/ opprydding av dette øvingsområdet foreslår Forsvarsbygg at den gamle skytebanen med usedvanlig fint oppmurt anvisergrav er verdt å ta vare på. Antatte murer/tufter etter den opprinnelige leiren er fortsatt synlige rett ved det senere repetisjonscenteret og bør hvis mulig sikres og bevares som et «fotavtrykk» fra Forsvarets aktivitet på Nyborgmoen.

Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark IKS

Nyborgmoen. Første kull ved forlegningen i 1898.

Vuonnabahta/Varangerbotn

Solheim. Samlingen består av minst fire kvadratiske gammetufter, som er tydelig i terrenget. Gjennomsnittlig sidelengde er 5 m. Antatt samisk jernalder. Rett vest enda en gammetuft, antatt eldre enn 100 år.

Amtmannsgammen

Knivsmed Abraham Michelsen i Varangerbotn «gjenreiste» amtmannsgammen i 1964, fordi det var antatt at en av de opprinnelige gammene lå på hans eiendom. Gammen ble kalt Hearrágoahti, og ved Varangerbotn er det et nes kalt Hearránjárga, hvor embetsmennene brukte å gå i land når de kom inn Meskfjorden. Ifølge tradisjonen lå det en torvkirke/lavdnjegirku i nærheten.

Kongsgammene nevnes i skriftlige kilder på 1600- og 1700-tallet. Misjonær Thomas von Westen skriver i 1717 om 2 kongsgammer, en Vinter Kongs Gamme i Varangerbotn, og en Sommer Kongs Gamme i Vesterelvdalen. Fogd Niels Knag skriver i «Øst-Finnmarkens Beschrifuelse» fra 1694 også om kongsgammen på Finnes ved Vestre Jakobselv, hvor det ble holdt ting for Varangersamene i august. Sommergammen lå naturlig nok lengre ut i Varangerfjorden, ettersom sjøsamene søkte utover på sommeren for å fiske. Om vinteren bodde de lengre inn i fjorden, og da var vintergamme i Varangerbotn en naturlig plassering. Den andre kongsgammen, ved Vesterelvfossen, ble sannsynligvis bygd i tilknytning til Varangermarkedet, som ble holdt der 1688-1760. Knag skriver at kongsgammen brukes til Allehelgen (1. søndag i november) og Kyndelsmesse (2.2), for da kommer presten dit for å holde gudstjeneste. På hellige 3 kongers dag (1. søndag etter nyttår) kommer fogden og sorenskriveren for å holde Varangerting. Amtmannen var med presten i Vardø til indre Varanger om høsten. Da tok de også imot «gaver» i form av naturalia som ryper o.l., og fogden reiste videre helt til Kola-halvøya. Før 1696 ble hele Varangerfjorden betjent av presten i Vardø, men fra da av bosatte presten seg i Vadsø. Administrasjonen ble deretter sentrert i Vadsø, og dermed mye nærmere indre Varanger.

Frem til 1600-tallet hadde både svenske og russiske skatteoppkrevere reist til Varangerfjorden og innkrevd skatt, delvis med brutale metoder. Etter Kalmarkrigen i 1613 avsto Sverige sine krav på sjøsiden av Norge, og Lensherren på Vardøhus ble pålagt å skjerpe den norske administrasjonen og skatteinnkrevingen. Istedenfor svenske- og russe-skatt måtte samene nå betale leidang og tiende (kirkeskatt). I tillegg økte den norske bosetningen ytterst i Varangerfjorden, og samene ble presset bort fra sine sommerboplasser. Ved kirkebyggingen på Angsnes, og seinere Nesseby, falt mye av kongsgammenes funksjon bort.

Abraham Mikkelsens museum 1968. Foto: Asbjørn Nesheim, Norsk folkemuseum.

[Várjjat sámi musea/Varanger samiske museum](#)

På museumstunet står det 2 nybygde gammer: en fjøsgamme og en boliggamme med åpent ildsted. I tillegg det en nybygd luovvi (høytørkestativ) og rekker av boder laget av materiale fra tørrfiskhjeller og bygd etter samme prinsipp. Samlingen inneholder også 3 stabbur som er flyttet til museumsområdet.

1. fra venstre, Abraham Mikkelsen kjøpte buret av eierne. Det sto da sannsynligvis i Deatnu/Tana på gbnr 12/60 ved Lákšjohka, der det tilhørte Porsangerfamilien. Flyttet til VSM fra Amtmannsgammen museum i 2002. Tradisjonell laftet áiti med 8 omfar i langveggene, mønsås og tre stk holggat symmetrisk plassert rundt mønsåsen. Fra 1800-tallet.

2. Har stått på Amtmannsgammen museum. Flyttet over til VSM i 2002. Ifølge notat hos Finnmark fylkeskommune kan áiti være kommet fra Sabagården. Kilde for denne opplysningen var Egil Bæivve Holm Saba, født 1905, sønn av Isak Saba. Tradisjonell áiti i formen. Konstruksjonen er liggende plank med innvendige hjørnestolper. Planken er pløyd, med hhv not på begge sider og fjær på begge sider av planken. Kan tyde på gjenbruk etter et tidligere golv. Fra 1800-tallet.

3. Barsnesburet har stått på Baršnjárga, der det var nedfalt og delvis overgrodd da museet tok det inn og registrerte det. Datert 1823. Det ble brukt som mal for det stabburet som er nybygd og satt opp inne i museets utstilling. Alle delene av buret er såpass skadd at det ble bygd en kopi. Áiti satt opp som kulisse på utemuseet. Tradisjonell laftet áiti med 8 omfar i langvegger og opprinnelig tre holgat symmetrisk plassert. Svært råteskadd og forvitret virke i veggene, nytt golv og tak. Ikke aktuelt å reparere veggene da ca 95% av virket vil måtte skiftes ut, så det er kun støttet opp/avstivet.

Gammer, en kvinne står i døråpningen i en av dem. Varangsbotten antagelig 1930-årene. Foto: Elisabeth Meyer, Norsk folkemuseum.

Stuorrastivrran

Omtales i 1700-tallskildene (Olsen, Paus og Leem) som “Styren passe alda”, Styren hellige fjell. Omtalt av Qvigstad som Davve Stiw’ran. Skal ha vært brukt til å dyrke torden.

Njidgu/Vesterelv

På 1500-tallet var handelen dominert av omreisende profesjonelle kjøpmenn fra russisk og svensk/finsk side, som oppsøkte samene ved vinterboplassene, som ofte lå innerst i Varangerfjorden. Det var få organiserte markeder på denne tiden, men Varangermarkedet omtales i 1530 som et veletablert årlig møttested rett etter jul, hvor handelsreisende, russiske skatteoppkrevere og utsendinger fra kommandanten i Vardø deltok sammen med lokale produsenter. Det var spesielt skinnvarer kjøpmennene var ute etter, i tillegg til tørrfisk.

Ved Vesterelvfossen, skal det ha stått en såkalt “kongsgamme” som kan ha vært bygd i tilknytning til Varangermarkedet, som ble holdt der 1688-1760. Torneå-handelsmennene sluttet etter hvert å besøke markedet i Vesterelv, og det ble opphevet i 1760. Det ble gjenåpnet i Karlebotn først i 1831.

Ca. 400 m sør for Myrholdt et kirkested/kirkegårdlokalitet. Ifølge tradisjonen skal det ha vært et “kirkebygg” her før kirka ble bygd på Angsnes 1722. Det kan isåfall være en gamme som var brukt til kirkelige handlinger, slik det fortelles hos bla. Knag. Det skal være spor etter gravplass og en gammetuft i et område som idag er mest våtmyr.

Nuortalašnjárga/Skoltenes. Rektangulær forsenkning i lyngmark, markert med en oppreist stein i V-enden. På folkemunne kalt russegrav eller skoltegrav. Antatt samisk jernalder.

Skoltemyren. 8 boligtufter fra førreformatorisk tid og 2 fra etterreformatorisk tid.

Ravdnajorden. 4 Boligtufter, kvadratiske med høye voller som er oppbygd av jord og stein og som delvis er falt inn mot midten.

Beakka-Hánnogieddi/Vesterelven. 3 ovale gammetufter, antatt samisk jernalder.

Sandtejorden. 1 kvadratisk og 1 rund gammetuft. De tegner seg som svake nedsenkninger i bakken, og har lave voller. Antatt samisk jernalder.

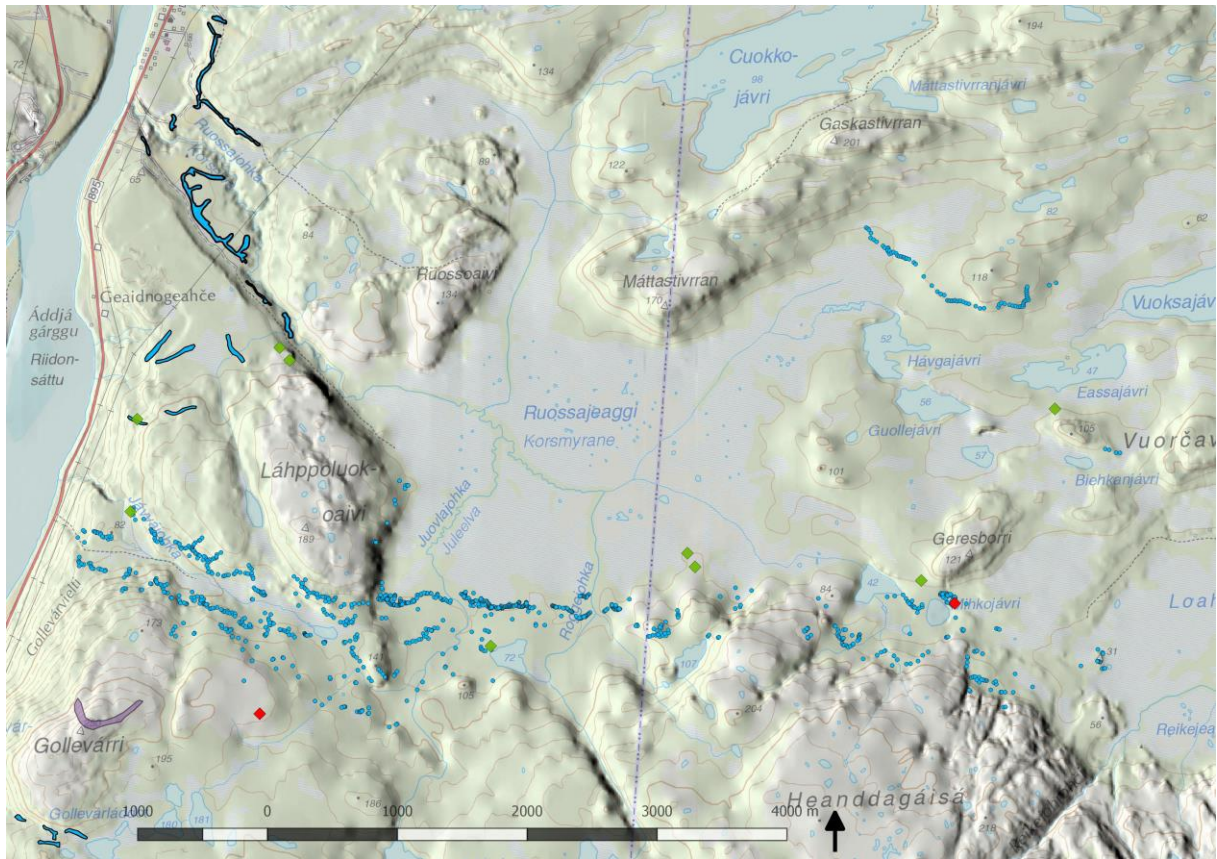
Vidjemo, Vesterelv. Uthus 1925-49. Stabbur 1800-24.

Bjørklund, Bjørneberget. Tidligere våningshus, nå lagerbygg, 1925-49.

Ruossajeaggi fangstgropanlegg

Hele området mellom Karlebotn og vestover til Tanaelva er perforert av groper som har vært til dels sammenhengende anlegg, brukt for å fange villrein i stort omfang. Ørnulv Vorren har redegjort for noen av fangstgropssystemene, og Jan Ingolf Kleppe har med moderne teknologi avdekket enda flere fra luften. Plasseringen av fangstgropene har vært nøye gjennomtenkt i forhold til villreinens trekkruter. Det har mest sannsynlig vært intensiv jakt på seinhøsten, når flokkene trekker fra sommerbeitet på Varangerhalvøya til innlandet og sørover eidet mellom Stuorruvuona/Karlebotn og Tanaelva. Det finnes mindre fangstgropssystemer også utover fjorden på nordsida, som i Bergeby. Men området ved Ruossajeaggi/Korsmyra – Gollevárre/Gullfjellet er størst i utstrekning og antall groper. Vorren og Manker (1953) registrerte 530 groper. Hvis man legger sammen lengden mellom de ulike kjedene av fangstgroper utgjør de over 8,5 km. Gropene er gravd ut i 1,5-2,5 m dybde og tilsvarende bredde, 2-4 m i diameter.

Ifølge tradisjonen så la man morkne trestokker over fangstgropene og dekket med lyng og mose. Når dyrene kom, villrein, bjørn eller ulv, så datt de igjennom og falt ned. Så kom folk til og drepte dem med stokker og stein (Erik Eriksen Erke i Vorren 1953:14). Det kunne også være spyd av jern eller tre oppreist i bunnen, som dyret ble spiddet av når det falt ned.

Blå prikker er fangstgroper, grønne og røde firkanter boligrufter.

I forbindelse med Gollevárre fangstgropanlegg er det registrert 16 boligrufter. Disse er datert å være fra 1200- til 1500-tallet. Funnene antyder at det har vært produsert store mengder hornskjeer, og at hele familier har holdt til her om høsten. Det er også funnet en stor mengde kjøttgjemmer, hvor man sannsynligvis har oppbevart overskuddet av kjøtt som skinnhandelen resulterte i. På 1500-tallet viser regnskap fra Vardøhus at det ble krevd avgift for fangstanleggene på Varangereidet. Ifølge Niels Knags beskrivelse over Finnmark anno 1694, så hadde Wehranger Finner ved Allehelgenstid gitt Amtmannen 9 levende reinsdyr årlig, som skatt for fangstanleggene som strekte seg som et gjerde som ledet mot groper. Men på hans tid (slutten av 1600-tallet) ble disse ikke lenger holdt ved like.

På 1680-tallet skriver Harøe at samene innerst i Varangerfjorden om vinteren var til fjells og livnærte seg av reinsdyrskytteri og rypefangst. Ifølge Thomas von Westen var offerplassen på Gollevárre i bruk i 1717, og da flyttet man med reinflokkene fra innlandet om vinteren til fjorden om sommeren. Der drev mennene fiske mens kvinnene passet reinen.

Biekkanoaivi

Ifølge Nordvi (1858) offerplassen ved "Lokkegedde". Påvist av Per Banne i 1955. Utgravd av Jens Munch ved Tromsø museum. Ringformet, oppmurt av stein, 7 m diameter med steinrøys i midten. Steingrav funnet i nærheten, mulig kjøttgjemme. Ingen funn. Vorren kobler offerplassen til anleggene for villreinfangst mot Ruossajæggi og Geresborri. Datering av hvalbein ved Biekkanoaivi AD 1310-1450 (Spangen 2016: 171). Spangen innhentet også informasjon om bruk av steinringen fra nyere tid, bla. som lager for høy fra myrslått:

"A tradition from Nesseby relates to the Biekkanoaivi site, where a local man (born c. 1945) told me he had been taught by his uncle to throw berries into the stone structure when returning from berry picking in the area. From the way his uncle had told him about it, he reckoned it was not only done

by the uncle, but also some other people, though he could not be sure if everyone at the time did this, or if this was only related to the Biekkanoaivi site or to other circular offering sites as well. In any case the practice was not labelled as an offering, as no one talked about offerings as such, it was just a tradition. In my informant's opinion this could perhaps be due to the conflicts that were aroused in relation to Christianisation. Interestingly, his uncle had also said that they had used the Biekkanoaivi site to store hay or grass from the surrounding bogs and wetlands. It was protected by the wall, and they could go to one place and collect it with a sledge in wintertime" (Spangen 2016, s. 176).

Loahkejeaggi. Automatisk fredet hytte. Det er også registrert 4 gammetufter i området. Eldre enn 100 år.

Ruovdečuolda. Ifølge kilder fra 1700-tallet (Olsen, Paus, Leem) et hellig fjell.

Selešnjáralaš

Geologisk er området en brerandmorene som ble avsatt ved enden av iskanten for ca. 12.000 år siden. Yngre leire som ligger oppå ryggen er C14 datert til 10.000 år gammel (8.000 f.Kr.).

Ráhpenjoaski. Tufter av Gressbakkentype som fordeler seg på 2 felt. Hhv. 6 og 2 stk. Avstand mellom feltene ca 45 m Ø-V. Yngre steinalder. Ifølge J.A. Friis etnografiske kart bodde det i 1860 3 familier her, 2 i tømmerhus og 1 i gamle.

Čillit. Feltet består av 1 bauta, 2 graver og 3 tufter. Bautastein kilet fast i en klippesprekk med mindre steiner. Intet spor av grav eller andre konstruksjoner. Hellegraver, omrotet og ødelagt, men opprinnelig liggende jevnstidst tett nedenfor en 70 cm høg berghammer, bygd av mellomstore og store bruddsteiner. Samisk jernalder. Yngre steinaldertufter, runde forsengkninger, omgitt av voll på den nedre halvdel.

Oaibáhčannjárga. Svær hellekiste, i nord fast berg, i de 3 andre sider oppstaplet svære heller. Nå en del nedfalt inne, ingen dekkheller. Sannsynlig samisk jernalder.

Njetijarg. Feltet består av 17 tufter som tegner seg som rektangulære og ovale forsengkninger i bakken. Enkelte av tuftene har synlig stein i kanten og i midten, andre ikke. Alder uviss. Ligger for lavt for steinalder, ca 1 1/2 - 7 m o.h. Det går veispor og steingjerde diagonalt over og det finnes flere rester av gamle fra nyere tid mellom de eldre tufter. N for feltet finnes en NNØ-SSV gående terrassekant av fast fjell, med stor steinblokker og steinheller. 3 steinaldertufter, kraftige, av Gressbakkentypen i hverandres forlengelse langsetter en strandlinje. De ligger tett på SV siden av traktorveien.

Oaibáhčannjárga-tillitten

Fredet forekomst av Bigganjárga-tillitten, svært kjent blant geologer som "Reusch's Morene". Den hviler på en lysegrå kvartsittisk sandstein, som har tydelige isskuringsstriper på overflaten. Tillitten er rester etter en istid for mer enn 600 millioner år siden. Den hviler på sandstein tilhørende Veidnesbotnformasjonen, og kontakten mellom disse to bergartene representerer geologisk et brudd i lagrekken, som viser et erosjonsgap på 2000 meter.

Bikkanjárga/Biggan

3 boligtufter. Antatt etterreformatorisk.

Gáicajeaggi. Artefakter og steinsetting. Boplass fra yngre steinalder.

Sæleneshøgda/Lagežiidbákti

Her var det på 1700-tallet en ringformet offerplass. Ifølge Nordvi hadde flere av steinene på midten av 1800-tallet allerede blitt brukt til bygningsarbeid. Det skal ha vært skrifttegn på steinene. Selv fant Nordvi en stein med det russiske ordet Doter (hund) innhugget, som ble sendt til Oldsamlingen i Christiania. Mulige gravplasser i nærheten. Spangen (2016:301) har følgende utredning:

«Vorren had information from superintendent Anton Hoëm (Karlebotn, b. 1931) that the hill N of Karlebotn had been called Alterhaugen, “the Altar Hill”, “hence there had been an offering site there” (Vorren 1955b). Hoëm had his information from Per Nilsen Balk (Nesseby, b. 1897). Vorren found the structure by help of local guide Per Banne. Banne had not known about or seen the site before, but he identified it as the offering site when they were searching the approximate location for the offering site as indicated of Hoëm (Vorren 1955b). The wife of Per Banne informed Vorren that Isak Saba had previously investigated the site and taken a photo of local person Mjenna Abrahamsen standing in the middle of the structure. Her descendants did however not know about the photo or the structure (Vorren 1955b). Among Isak Sabas preserved photos in the Norwegian Folk Memory Collection is a photo of the structure, but not featuring the mentioned Abrahamsen. Isaac Olsen mentions Altargiergie Passe also in his list of offering sites in Varanger (Olsen 1934) and Vorren quotes this when discussing the stone structure in Karlebotn, but without further comment (Vorren and Eriksen 1993:69). Presumably he relates the listing to the place name Alterhaugen. Vorren suggests that Isak Saba knew about the site from local sources and investigated the site to verify local traditions. What traditions this refers to is not stated (Vorren and Eriksen 1993: 71).»

Boplassfunn fra ca. 11.500 år siden.

Tre utgravde tufter, mindre i størrelse enn Gropbakkengen. Nedenfor alle 3 tufter var det møddinger. Ikke noe organisk materiale bevart, rikt på funn, 50-70 oldsaker pr. m². Slipte redskaper. Yngre steinalder.

Larajeaggi. Steinalderartefakter registrert på markoverflaten. Et par kjerner og redskaper, noen avslag i kvartsitt, litt chert og kvarts. Ingen synlige strukturer.

Stuorravuonna/Karlebotn

Markedet i Karlebotn ble etablert i 1831, og skulle bedre forsynings situasjonen i Varanger. Det har kanskje vært et marked her, eller i Reppen, allerede på 1500-tallet. På markedet deltok også etablerte handelsmenn, som Nordvi fra Mortensnes.

Den gamle markedsplassen i Storravuonna/Karlebotn 1920. Noen av bygningene ble brukt under Karlebotn-markedet, som ble avsluttet i 1899. Foto: Eliel Lagercrantz/Museiverket, Helsinki.

Ovenfor det gamle skoleinternatet en offerplass som er fjernet, der den sto står nå en høyspenttransformator. På skrenten ovenfor offerplassen, nå oppløyd, fant skolebestyrer E. Hoem en del gjenstander, som han i 1948 og -51 ga til Tromsø Museum. Senere ble det gravd der, men uten resultat.

Beaivvášmielli. Tilsammen 62 boligtufter fra yngre steinalder registrert i området. Rett nedenfor enda flere tufter fra litt yngre tid.

Et av Norges eldste metallfunn er en kopperdolk funnet i Karlebotn, datert til 2.000 f.Kr. Den er antakelig fra Sibir, og viser at man har hatt kontakt østover. I samme boligduft ble også to menneskefigurer i horn funnet. Kan ses i VSMs basisutstilling.

Ankarbealoaivi: 3 Geađgebearpmet árran/ildsted med steinarmer. Ligger på en liten kolle på N-siden av Ankarbealoaivi, og ca 70 m S for veien ned til Stuorravuonna/Karlebotn. Trolig reindriftsrelaterte kulturminner.

Karlebotn kapell

Karlebotn kapell ble bygd som bedehus i 1955, og utvidet til kapell med påbygning av kor, sakristi, våpenhus og tårn. Langkirke med 70 sitteplasser. Vigslet av biskop Alf Wiig i 1960. Karlebotn kapellforening drifter bygget.

Gamme på Per Bannes eiendom. Karlebotn. 1968. I denne gammen ble 28 eldre innkvartert da gamlehjemmet brant i 1944. Foto: Asbjørn Nesheim, Norsk folkemuseum.

Gård med bolig og uthus, en bil står utenfor, Karlebotn 1968. Foto: Asbjørn Nesheim, Norsk folkemuseum.

Bildet viser et tidstypisk inntrykk av bebyggelsen i etterkrigstida, med gradvis overgang fra gammer til trehus.

Gård med bygninger, Karlebotn 1968. Foto: Asbjørn Nesheim, Norsk folkemuseum.

Hánoaivi

En bjørnegrav ble oppdaget under et feltkurs i arkeologi sommeren 1985. Tilnærmet helt bjørneskjelett funnet under en steinlegging på vestsiden av større steinblokk. Området var besatt av tyske skytestillinger under 2. Verdenskrig, og kan være skadet av det. Rett nord for Hánoaivi og vest for Lagežiid bákti ligger forøvrig Guovžabákti/Bjørnberget.

En boplass fra eldre steinalder oppe på toppen, fra tiden da toppen var en holme.

Vest for toppen 4 boplatser fra eldre steinalder. Store mengder funn av steinartefakter, flere konsentrerte "verkstedplasser".

Sletta vest for riksveien: Åpen boplass, avslag i div. kvartsitter, kvarts, chert. En veldig svak forsenkning - ei mulig tuft - omtrent midt på flaten. Eldre steinalder.

Stuorragorži/Storfossen

Geađgebearpmet árran/ildsted med steinarmer (åttetallsildsted), 2.3 x 1.1 m. Bevekst med lyng og noe gress. Ligger på NØ-siden av toppen på en liten kolle, og ca 170 m NV for Vesterelva. Trolig reindriftsrelatert kulturminne. I samme området er det registrert en del steinalder-artefakter på markoverflaten: Avslag i kvarts og kvartsitt.

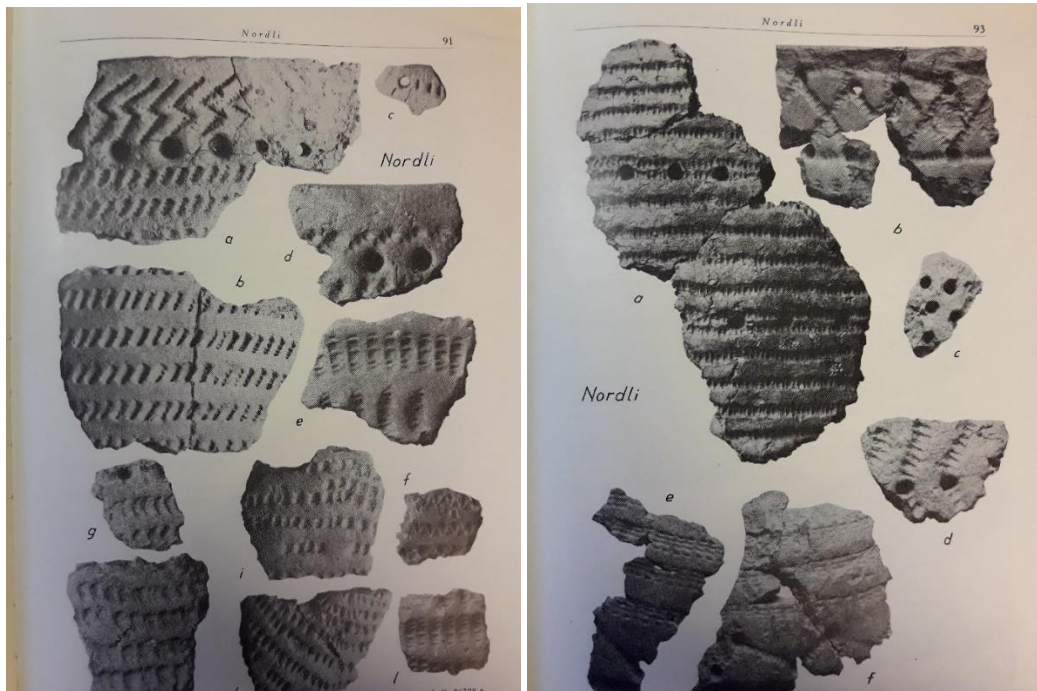
Vesterelven campingplass: 7 Gammetufter og 2 utendørs ildsteder.

Boinis. Boplass fra yngre steinalder.

Ruovdenjunlokta/Nordli

Boplass fra yngre steinalder. Nummedal fant her i årene 1935-37 en stor mengde skår av leirkar, både større og mindre, med ulike typer inntrykte mønstre: zikkzakk, hull og tau. Totalt samlet han inn 1.906 gjenstander (uten avfall) bare fra dette området, deriblant hvalbein og 267 skår av kamkeramikk. Datering 5.300-5.000 f.Kr. Dette representerer overgangen til yngre steinalder, hvor

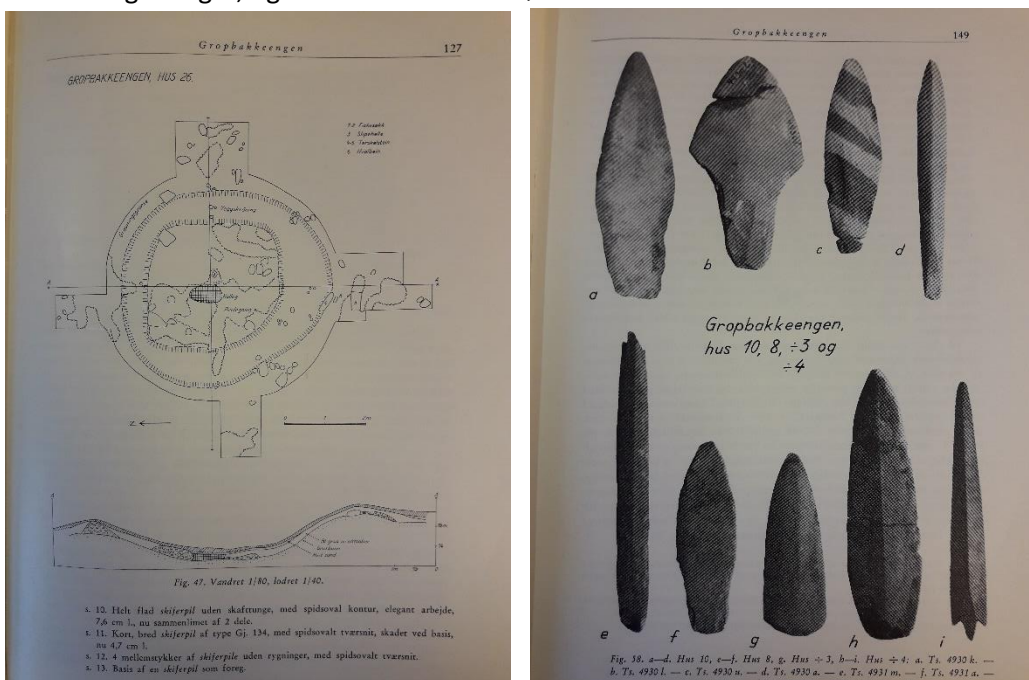
sliping av steinredskaper og mer solide boligkonstruksjoner etter hvert blir vanlig. Dette skjer i Varanger mer enn 1.000 år tidligere enn i Sør-Norge.

Eksempler på kjeramikkfunn fra Nordli. Povl Simonsen: *Varanger-Funnene II*, 1961, s. 91-93.

Roggeluovttgieddi/Gropbakkengen

Her er det registrert 89 boligtufter datert mellom 4000 og 3000 f.Kr., samt 3 graver. Funnmengden viser at jakten var dominert av sel og småhval, og beliggenheten var ved den tidens havnivå. Når havnivået sank ytterligere ble området forlatt. Boplassen først registrert av Nummedal i 1935, som foretok utgravninger, og i neste runde Tromsø museum fra 1952.

Eksempler på skisse av utgraving og steinalderfunn fra Simonsen bok *Varangerfunnene II*.

Gohpilluohkká. Ovenfor Gropbakkengen boplass fra eldre steinalder. Fra boplassen er det samlet inn 4.270 steingjenstander, 3.984 av dem avfallstykker, resten ulike redskapstyper.

Sirddagohpe

Flere tufter, ikke detaljregistrert. Kan være Gressbakkentype, fra yngre steinalder. Flere tufter synlige i flyfoto. Ved besøk rett etter at høyet var slått kunne Simonsen konstatere at 2 tufter er rester etter gammer, som ble ødelagt av de tyske okkupasjonstropper i 1944. Andre tufter er noe eldre, men likevel fra nyere tid. 3 tufter øyensynlig fra steinalder. Flere tufter sannsynligvis ødelagt under husbyggingen.

Når Simonsen var på utgravning i 1952, fikk han nyss om at Aslak Trane i Sirddagohpe hadde funnet en dolk av stein i potetlandet, vest for morens hus. Simonsen fikk overtalt Trane til å selge denne til museet, og beskriver den som "den smukkeste og heleste og mest virtuost utførte dyrehodedolk av skifer, som er funnet i Norge. Slank og fin, av dyprød skifer med en enkel knallgrønn plett på klingene, og med den øverste ende av skaftet utskåret som et lite elghode med to ører" (Ottar nr.1/1954).

Reatkaguolbba. Det er registrert 2 Geaðgebearpmet árran/ildsted med steinarmer. Bevokst med lyng, noe mose og reinlav, samt svært små og lave bjørkeris langs bakken. Ligger på en liten forhøyet terrasse på en større slette. Trolig reindriftsrelatert kulturminne.

Heargeluokta. Flere tufter, ikke detaljregistrert. Noen av tuftene er av Gressbakkentype, yngre steinalder.

Dierggejávri

I eldre tid har det vært mange gammer og små hytter brukt i forbindelse med fiske, jakt, sennegress-sanking og bærplukking.

Reahpen/Reppen

Flere steinalderboplasser registrert av Nummedal. Ved veianlegget vest for broen ble det i 1935 funnet og sendt inn til Tromsø museum 2 steinredskaper av Johan Aslak Store. Nummedal samlet også endel løsmateriale før krigen, fra steinalder, både øst og vest for broa.

Fjøsgamme i Reppen, august 1968. Foto: Asbjørn Nesheim, Norsk folkemuseum.

Saba gården

Lokaliteten inneholder det restaurerte Sabahuset. Hus av lafteplank og torvtak, to hovedrom og to birom, med tillegg av to lettere bislagstilbygg. Panelt utvendig på nordveggen.

Isak Mikal Saba (født 15.11.1875 i Reppen, død 1.6.1921 i Vardø) var samisk lærer, kirketolk, folkeminnegransker og politiker for Arbeiderpartiet. Han ble i 1906 den første samiske Stortingsrepresentant og satt som Finnmarks representant for Arbeiderpartiet fram til 1912. Han skrev diktet Sami soga lávlla/Samefolkets sang, som i 1986 ble vedtatt som tekst til felles samisk nasjonalsang. Han samlet samiske eventyr (utgitt av Just Qvigstad) og folkemelodier og skrev om samiske stedsnavn.

Čeavrrēsjoĥka. Inga Karen Andersen Store og Kåre Bigga Eriksen Maja fra Rissebávttē/Gressbakken hadde egen gamme, som de brukte når de skulle skjære sennagress (skohøy).

Stuorrasiidá. 1 steinaldertuft. Etter utgravning fremstår lokaliteten som en teltring.

Sefrak har registrert 55 gammetufter i et konsentrert område nord mot strandsonen. Disse er ikke oppført i databasene hos verken Kulturminnesøk eller Askeladden.

Vieranjárga/Veidnes

Fálesnjárga/Kvalnes. Knut Odner "The Varanger Sami", s. 106: «Archaeologically Falesnjárga is famous for a grave in wich was found a pre-Roman iron knife - presumably of south Scandinavian origin (Gjessing 1942:364; Johansen Kleppe 1974:129). We tried to find the grave during the survey,

but did not succeed. This does not mean that I consider that the information is not correct. There are other known graves on Vieranjarga, which on account of finds of asbestos ceramics must be dated between BC 600 and AD 200-300 (Solberg 1909:111).»

Registrering 01.06.1981 av Knut Odner: 8 ettroms boligtufter, 5 toroms boligtufter, 4 treromsboligtufter (en av dem muligens fellesgamme, med fjøsdel), 1 femroms boligtuft, 2 møddinger. 4 boligtufter fra tidlig metalltid.

Tilført av Povl Simonsen: 2 boligtufter, førreformatorisk tid.

Et felt med 10 tufter fra førreformatorisk tid. Feltet følger hovedsakelig høydedraget. 6 av tuftene er konsentrert Ø i feltet. Disse er ganske klart markert, jevne kanter og bunn og er orientert i feltets lengderetning. 5 av tuftene er rektangulære, 1 er kvadratisk. De øvrige 4 tuftene ligger i V. Disse er uklart markerte, og svært ujevn i bunnen. En av tuftene har enforlenging i NV, som et "tilbygg". Alle tuftene er dekket av torv og bevokst av lyng. Det er tydelig tegn til torvtaking flere steder i området.

Et felt med 13 tufter og 2 røyser, antatt førreformatorisk, mulig 1 steinalder. 3 av tuftene ligger øverst på sletten. Tegner seg som grunne forsenkninger i terrenget, uklart markerte. Tuftene ligger vegg i vegg på en rekke, orientert ØNØ-VSV. Stein langs kantene. Bevokst med lyng. Røysene ligger ØNØ og VNV for de øverste tuftene. Tilnærmet ovale ansamlinger av større og mindre rundkamp. Klart markerte. Begge røysene er opprotet i midten. NV for disse tuftene, spredt langs 4 NØ-SV gående strandvoller, ligger 3 runde, 2 ovale, 4 rektangulære og 1 kvadratisk tuft. Tuftene tegner seg tydelig som dype forsenkninger i terrenget, men uklart markerte.

Isak Saba foretok en utgraving i 1910, av en grav. Skjelettet var ikke bevart, men han fant 5 fragmenter av en skiferplate med innrisset strekmønstre, leirkarskår av asbestkeramikk og en halvmåneformet rakekniv av jern. Simonsen daterer funnet til 100 e.Kr.

Et felt med 16 boligtufter, identifisert på flyfoto ikke i terrenget.

Ifølge J.A. Friis etnografiske kart over Finnmark, håndtegnet i 1861, så var det da 8 samiske familier som bodde i 6 tømrede stuer på Falesnjárga/Kvalnes.

Šákkošnjárga. 1 registrert gammetuft, undersøkt av Odner, etter 1600-tallet, mer enn 100 år.

Sefrak har registrert 32 gammetufter og 1 husfundament.

Ulloaivi. En teltring fra steinalder og bosetningsspor i form av steinartefakter på markoverflata.

Bakutjávri. Område med minst 20 boligtufter og 4 groper, antatt førreformatoriske. 12 av tuftene ligger oppe i skråningen. 4 nede på terrassekanten. 2 steinaldertufter og artefakter registrert på markoverflaten: En del flekker og avslag i chert, kvartsitt og kvarts.

Viernjálálaš. Minst en steinaldertuft, steinrøyser, artefakter registrert på markoverflaten: en del avslag i kvarts, dolomitt samt litt kvartsitt og bergkrystall. Teltring, steinrøys, avslag på markoverflata. Et felt som består av minst 7 tufter og 4 mindre groper. Antatt førreformatorisk. Flere urgravfelt, antatt samisk jernalder.

Badjegieddjávri. 3 boligtufter, steinalder. Artefakter registrert på markoverflaten.

Juggejæggi. Steinalderboplass med 4 boligtufter, 4 teltringer, 3 steinsettinger. Artefakter registrert på markoverflata: En del redskaper og mye avslag i kvarts, kvartsitt samt litt chert og bergkrystall.

Ruoššoavi. 1 steinalder boligtuft, pluss noen få avslag i kvarts registrert på markoverflata.

På innsiden av Veines, nesten innerst i Veinesbukta, ca 10 m o.h. ligger et felt med minst 14 førreformatoriske tufter, de fleste uklart markert, men klart synlig i terrenget.

Báršnjárga

Øvre Barsnes. Áite/Stabbur. Småbruk med gjenreisingshus, provisorisk bolig, fjøs fra 1960-tallet og áiti. Tradisjonell laftet áiti med ti stokkomfar i langveggene 1800-24. Hus og sauefjøs fra 1925-49.

Nedre Barsnes. Redskapsbu/Sjøbu, som ligger for seg sjøl. Boligen på eiendommen er bygd på 1960-tallet. Enkel bu med stolpekonstruksjon, bordvegger og oljefat til takteking. Datering 1825-1849 i følge usikker opplysning fra sefrak, antageligvis over 100 år og automatisk fredet.

To reiste hvalbein m spor i toppen. 2m høy m 6m mellom benene. Del av en konstruksjon? Bruk ukjent.

Det er også registrert 3 urgraver på oversiden av riksveien, sannsynlig samisk jernalder. Da Isak Saba åpnet dem i 1910 fant han bl.a. jernfragmenter av en enegget kniv, muslinger, leirkarskår av asbestkeramikk, skiferkniv og brynestein. Liksvøp av bjørkebark og en hodeskalle. Simonsen daterer på bakgrunn av jernredskapene graven til yngre enn 500 f.Kr.

En steinalderboplass registrert. I møddingen ble det funnet et rektangulært hengesmykke av rav.

Bánkogohppi/Advik

På eiendommen Advik fant eieren Anders Oksehode 2 skiferkniver og et skiferspyd, som han leverte inn til Tromsø museum i 1958. Den ene kniven har dyrehode, mens den andre er formet som en fuglefigur med buken tilslipt som en egg. Simonsen vurderer kniven som unik, kanskje importert fra svensk side. Simonsen beskriver 20 steinaldertufter, 14 Gressbakkentype og 6 Karlebotntype. Utgravningene hadde et variert materiale av redskaper til fiske og skinnberedning, våpen og smykker. Ornamentering med doble zikkzakk-linjer. Et av funnene var en Janus-figur, et menneske utskåret i bein med ansikt både foran og bak. I en av Gressbakkentuftene som ble utgravd, ble det funnet et helt, velbevart skjelett av et årsgammelt spedbarn, liggende i fosterstilling tett inntil boligens sydvegg, ved en av de bærende stolpene. Barnet må være bevisst gravlagt der, mens huset var bebodd. Simonsen gravde også ut flere gravrøysler, en av dem hadde rester av bjørkebark.

Duvdegieddjávri. Heller, ca 6 m bredt hulrom under berget. Gamle bålrester inntil en kroppsstor stein som gir ly for bålet. Kan være brukt over tid, men det har ikke vært undersøkt om det er noen tradisjon på bruk av denne. Ligger ca 60 m Ø for vannet Duvdegieddjávri.

Rissebákti/Gressbakken

Grasbakken, fjøsgamme. Nesseby 1968. Foto: Asbjørn Nesheim, Norsk folkemuseum.

Arkeologisk er Rissebákti/Gressbakken best kjent for steinalderboligfunnene, som kjennetegnes av store, ovale nedsenkinger i bakken. Disse er så karakteristiske at de omtales som Gressbakkentufter. De har kraftige veggvoller og nedgravd gulvplan. Innvendig kan lengden være 6-9 m og bredden 3-5 m. Det vil si at de største har vært inntil 45 m². Utgravninger av tuftene viser at de har hatt et rektangulært gulvplan, og to ildsted langs husets lengdeakse. Ofte finnes det store mengder skjell og bein bevart i veggvollene, antagelig fordi man har lagt rester etter måltider og annet avfall oppover husets yttervegger. Det som særlig skiller gressbakkentuftene fra andre steinaldertufter er spor etter flere innganger, ofte en i hver vegg. Foran inngangene på kortsidene kan det ha vært små tilbygg. Den solide konstruksjonen har vært tolket som permanent bosetning, noe restene fra møddingene (søppeldyngene) også viser. Disse boligene ble brukt i yngre steinalder i en periode da klimaet var inntil 2 grader varmere enn idag. Da fantes det både furuskog og bjørkeskog i området. Dateringen på tuftene er rundt 2000 f.Kr. I Varanger ligger de fleste gressbakkentuftene fra 17 til 20 meter over havet, men da de var bebodd lå de like ved fjærekanten. Dateringer viser også at flere boliger kan ha vært bebodd samtidig, slik at det har vært bygdesamfunn også i steinalderen.

10.000 f.Kr

Eldre Steinialder

4500 f.Kr

Yngre Steinialder

1800 f.Kr

Tidlig Metalltid

år 0

1050 e.Kr

Jernalder M.A

Yngre steinalder GRESSBAKKEN

<< Sveip i bilderamme

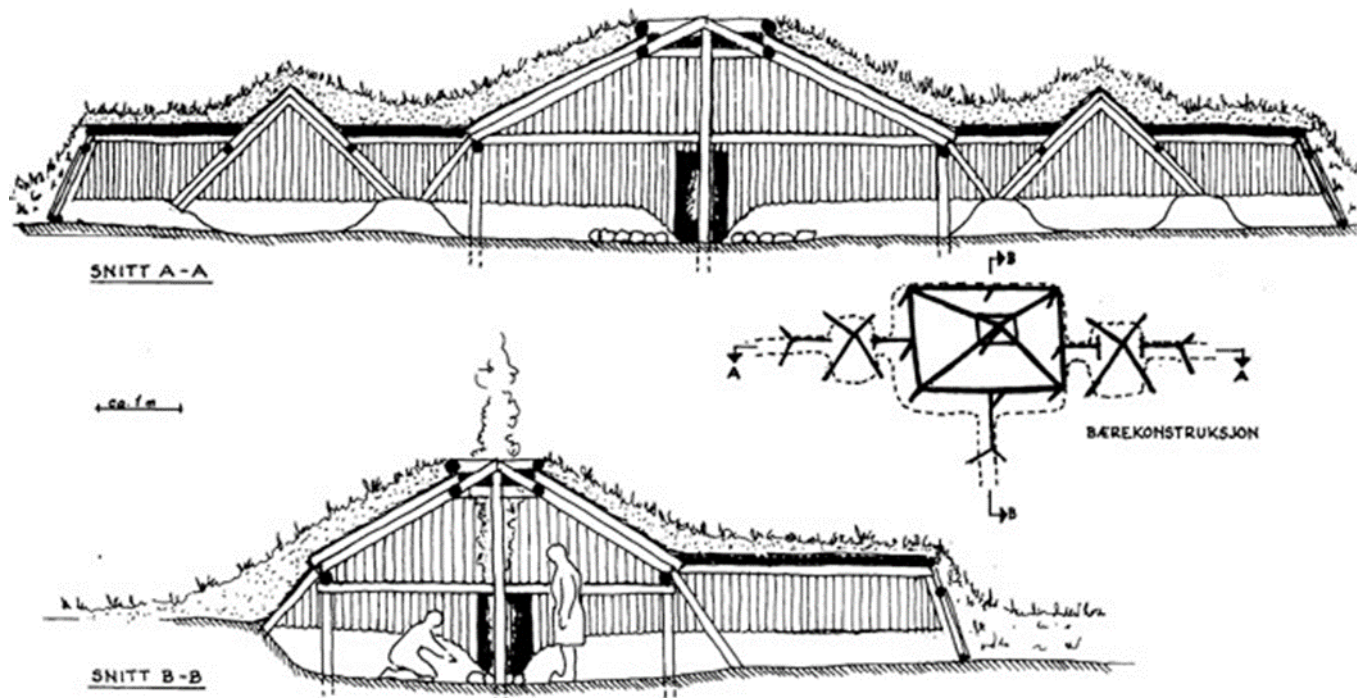

Mot slutten av yngre steinalder får man en ny type boliger som arkeologene har kalt gressbakkenhus etter Rissebåkti / Gressbakken, hvor de først ble utgravd.

Funn av store tuftesfelt indikerer at gressbakkenhusene kan ha utgjort små landsbyer som var bebodd året gjennom.

Boligtuftene er karakterisert av at de er større enn tufter fra andre perioder. Gressbakkenhusene hadde opp til fire innganger og var gravd ned i bakken.

Utsnitt fra VSMs digitalguide

Slik kan gressbakkenhusene ha vært konstruert

Simonsen lister opp en omfattende mengde funn av gjenstander, mange med ulike typer ornamentikk og formet som dyr eller fugler. Det er i all hovedsak redskaper til fiske og jakt, men også mange kammer og smykker, bla av skjell. Han detaljregistrerte 29 boligtufter i området. Ved utgraving av en mødding, ble det også funnet en hodeskalle av et 10-årig barn, samt lår/legg-bein av en voksen. I flere av de andre møddingene ble det også funnet menneskeknokler og skjelettdeler, sammen med dyreknokler. I tillegg til selve boligtuftene, ble det utgravd utendørs ildsteder, hvor det ble funnet rester av keramikk. Det ble utgravd flere mulige gravrøyser, men uten funn av skjelett.

Det er også registrert gammetufter fra nyere tid i området: 1 rektangulær gammetuft, eldre enn 100 år. 1 rektangulær gammetuft, samisk jernalder og 3 ovale gammetufter, eldre enn 100 år. Simonsen foretok prøvegravning av runde gammetufter i 1957 for å se om det var steinaldertufter, men han fant da samisk gjenstander fra 1500-1600-tallet.

Čohkki. 2 teltringer og artefakter registrert på markoverflata: Redskaper, kjerner og avslag, mest kvartsitt, ellers kvarts, chert og bergkrystall.

Hansjordet. Eiendommen ble etablert 24.10.1866 i følge matrikkelen. De fleste strukturene er også trolig fra andre halvdel av 1800-tallet, og muligens tidlig 1900-tall. 3 gammetufter, 1 boliguft, 1 fellesgamme, 2 tufter og 1 mulig gammetuft. Like vest for fellesgamma ligger det strukturer etter en stall som skal ha brent ned på 1960-tallet.

Nyelvdalen. Flere gammetufter fra 1600-tallet.

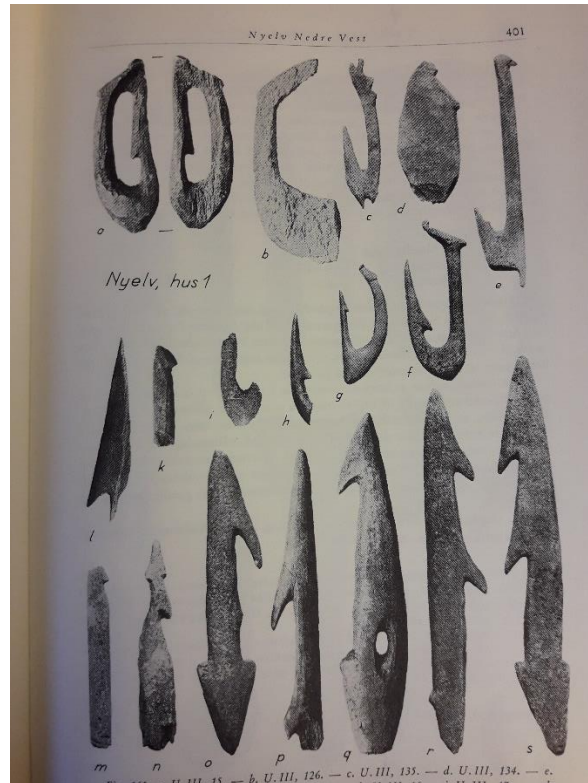
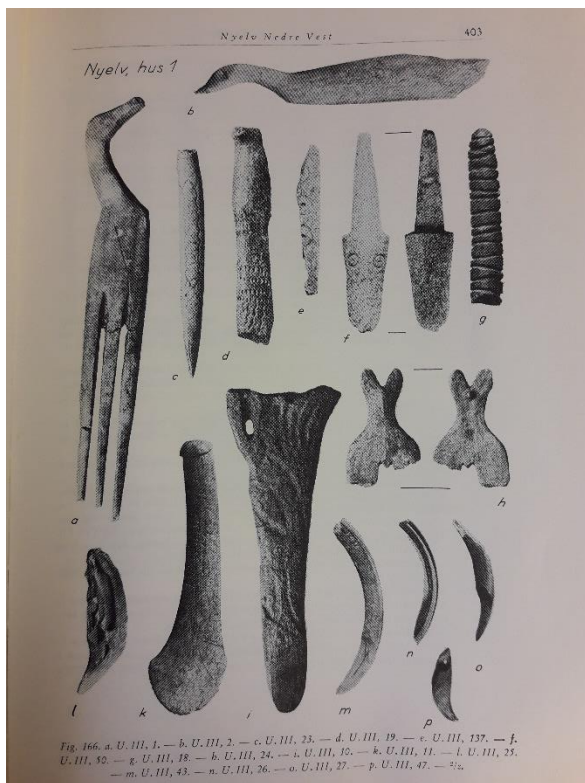
Oaggunjárga. 2 gammetufter. Eldre enn 100 år.

Ođđajohka/Nyelv

Langs de gamle strandlinjene er det funnet tufter fra yngre steinalder datert mellom 4500 og 1800 f.Kr. Under veivesenets arbeid med Nyelv bru i 1937 ble det funnet mange oldsaker. Det var disse funnene som ga støtet til oppdagelsen av alle boplassene i Gressbakken-Nyelv området. I møddingene fant man store mengder av fiskekroker og harpuner av bein, koma, perler, fiskesøkke, skiferøks og andre redskaper av bein og skifer. I en mødding datert mellom 3350-2820 f.Kr. fant Anders J. Nummedal ved utgraving i 1937 også en amulett av reinhorn formet som et andehode. Ved en annen utgraving i 1978 ble det funnet en lignende andehodeformet amulett. Slike funn er svært sjeldne, og kan være knyttet til religiøs magi. Det var en stor variasjon av dekorerte funn av bein og horn. Flere kammer formet som fuglehoder, dolker, harpuner med mothaker, fiskekroker, kniv av bevertann, perler av tenner til hund/ulv og bjørn, nåler, osv.

Eksempler på kammer av horn dekorert med fuglehoder og ornamentikk.

Eksempler på funn av gjenstander med ornamenter og jakt/fiskeredskaper, Simonsen 1961, s. 403.

Hellemaleri

Funnet på oversida av E6. Steinhella var opprinnelig over en gravrøys og ble oppdaget av Gjessing i 1937, men ble liggende til etter krigen og mye ødelagt. Den malte steinhella i Nyelv målte opprinnelig 170x50 cm. Den er malt med rødlig oker på en side. Fargen er sannsynligvis fra det røde pigmentet i jernoksid. Hella ble skadet før transport til Tromsø museum i 1951, og måler nå 64x44 cm. Ca. 6 cm tykkelse. Motivet er et geometrisk mønster, av 1 cm brede linjer. Datering yngre steinalder-tidlig metalltid, 2.000 f.Kr. Dette er den eneste registrerte malte hellestein i Nord-Norge.

Reproduksjon av hellemaleriet brukt som dekorasjon i atriet på VSM.

Nummedal foretok i 1939 en undersøkelse av ei gravrøys, og fant noen skjelettdeler men inget bevart gravgods. Ifølge Simonsen fra yngre steinalder.

Det er i samme området registrert 1 haug, 10 groper og 39 tufter. Knyttet til yngre steinalder. Simonsen referer til 20 mindre groper, som kan være utendørs ildsteder. Feks brukt til å lage mat eller brenne leirkar, keramikk. Gropene er inntil 2 m diamenter, og er oftest ovale, inntil 50 cm nedgravde, og har ildsted i bunnen.

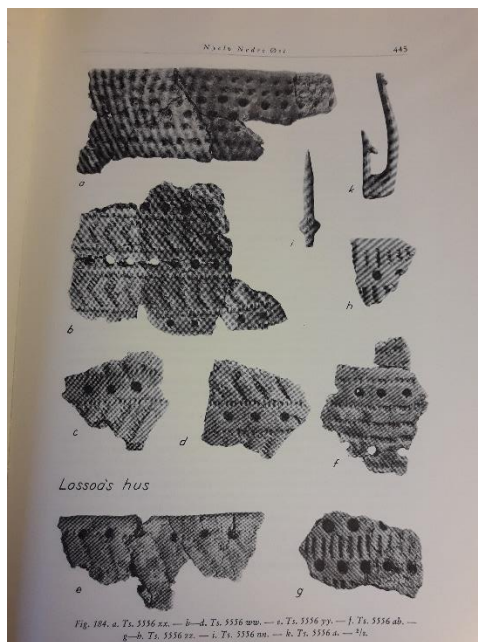
På grunn av utvidelsen av E6 ble det foretatt utgravning i 1978. Da ble det funnet et helt skjelett begravd på rygg i en mødding full av fiskebein og skjell, som har gjort at det var godt bevart. Skjelettet var av en mann mellom 20 og 30 år gammel. I kravebeinet satt det en pilspiss fast, og sannsynligvis var dette dødsårsaken! Datert 3000 f.Kr.

Odđajohgohppi/Nyelvbukt. På nedsiden av veien 13 gammetufter og 2 boligtufter, feltet ovenfor inneholder 2 nyere gammetufter, 24 steinaldertufter, en brønn.

På oversiden av veien er det registrert 8 tufter fra yngre steinalder. Mengder av avslag/artefakter i kvarts, kvartsitt og chert. Avslag og flekker, mest i "dolomitt".

Losoas hus

Etter den 2. verdenskrigen reiste familien Losoa et bolighus, og under graving av kjelleren fant de en del gjenstander som ble sendt til Tromsø museum. Simonsen foretok utgravning i 1957. Av totalt 533 funn er 407 keramikkskår, i tillegg til endel slipte og flatehugde redskaper, fiskekroker og nål av bein og kniv av bevertann. Datering ca. 4.600 f.Kr.

Eksempler på funn fra Losoas hus i P. Simonsen: "Varangerfunnene II", s. 445.

Lengre opp fra veien, på 27 m.o.h. er det registrert funn fra eldre steinalder, knyttet til boplass og redskapsproduksjon, samt steinrøyser som kan være graver.

Nok ei røys/gravrøys finnes like nedafor denne og ei øverst mot krattskogen og bakken i S. Sistnemnte består av større steiner i ei uregelmessig ansamling, ca 4 m i diameter.

Nordbakken. Løsfunn av en steinøks, funnet av Ole Dikkanen.

Utmarksgammer

Statsskog utarbeidet i 2002 en oversikt over stående gammer registrert på følgende lokaliteter på sørsiden:

1. Nyelvdalen; antatt eier Nils Teigen (brukbar stand)
2. Nyelvdalen, ca 2 km vest for Holmvann; antatt eier Per Kristian Røstgaard (brukbar stand).
3. Nyelvdalen, ca 5,5 km fra riksvei; eier ikke oppgitt (god stand)
4. Nylevdalen, nord for Holmvann; antatt eier Isak Mathisen (brukbar stand).
5. Sabbenjávri; antatt eier Tore Holm (brukbar stand).
6. Sør for Siggajávrit; antatt eier Finn Isak Henriksen (brukbar stand)
7. Øst for Sappenjávri; eier ikke oppgitt (god stand).
8. Diergejávri; eier ikke oppgitt (god stand).
9. Diergejávri; antatt eier Gudleif Eliassen (brukbar stand)
10. Diergejávri; eier ikke oppgitt (brukbar stand)
11. Boillušroggi; antatt eier Leif Arne Iversen (brukbar stand)
12. Kiildaljávri; eier ikke oppgitt (brukbar stand)
13. Ved vann 163 moh SV av Bieggaskáidi; bygdelagsgamme for Reppenområdet (god stand)
14. SV-enden av Reikejeaggi; antatt eier Einar Mathisen (god stand)
15. Sør for Ravdúvárri; antatt eier Svein Ottar Helander (brukbar stand).

Finnmarkskommisjonen (s.142): I spørreundersøkelsen kommer det fram at i dag står det gammer som fortsatt er i bruk på følgende lokaliteter på sørsiden (vi har ikke hatt mulighet til å kontrollere hvor mange av disse er de samme som i oversikten over):

1. Diergejávri; gamme, brukt årlig fra før 1900 og til i dag, for næring (reindrift).
2. Diergejávri, øverst; gamme, brukt årlig fra før 1900 og til i dag, for næring (fangst).
3. Reikejohka; Sommerboplass/gamme, brukt årlig fra før 1900 og til i dag, for næring.
4. Čuometláddu; gamme, brukt fra før 1900 og til i dag. N34, Barsnes har gammebrev på den. Bygd opp igjen ca 1995.
5. Stohkkemuorluoppal: gamme, brukt årlig fra før 1900 og fram til i dag for husholdning/næring (fiske, bærplukking og jakt).
6. Láirábánjenjávri; gamme (brukes til fiske).
7. Geaðgeluobbalat; gamme, brukt årlig de siste 21-50 år for husholdning og næring.
8. Buvregieddi; gamme, brukt årlig de siste 21-50 år for husholdning og næring.
9. Lausklubben; gamme/sommerboplass m/fjøs. Brukt årlig fra før 1900 og fram til i dag, tidligere i forbindelse med husdyr, men brukes nå i forbindelse med laksefiske.

Finnmarkskommisjonen minner om at det må tas forbehold om at listen bare representerer innkomne svar, og den kan ikke brukes som en fullstendig oversikt over stående gammer på sørsiden.

I oversikten fra Statsskog (2002) er disse gammene på sørsiden ført opp som ubrukelige ruiner:

10. Bánnabohki; eier ikke oppgitt
11. Bánnabohki; eier ikke oppgitt
12. ØNØ av Jussáváđđa; eier ikke oppgitt
13. Øst for Ravdujávri; eier ikke oppgitt
14. Reikejohkkuolba; antatt eier Berta Hansen
15. 2 km vest for Savetvárri; eier ikke oppgitt
16. 2 km vest for Savetvárri; eier ikke oppgitt
17. Rett vest av Bártnavárri; eier ikke oppgitt

Følgende lokaliteter med gammetufter eller gammer som ikke er i bruk er nevnt i svarene på spørreundersøkelsen (det er ikke kontrollert om samme gamme/tuft er ført opp flere ganger):

1. Gálllok; (tuft) eier Johan Aslak Store. Brukt til ca 1944?
2. Diergejávri; gamme, vinterbruk/ reindrift
3. Reikejohka; gamme (sommerboplass mors slekt) utmarksslåtter/ multemyrer/ fiske
4. Leaiberohu/ Luohkkejeaggi; (sommerboplass fars slekt) utmarksslåtter/ multemyrer/ fiske
5. Siggáguolbba; (utmarksslåtte)
6. Veidnes; gamme brukt årlig fra før 1900 til ca 1944, for egen husholdning
7. Goikeluoppal; gamme brukt årlig fra før 1900 til ca 1970 for husholdning/næring (står fortsatt).
8. Skidalen/Ravdoroggi; gamme, brukt av og til for husholdning/næring (rypejakt og bærplukking) 1957-1962. Gammen ble brent ned.
9. Leidnon; gamme brukt av og til for husholdning/næring (snarefangst, rypejakt, elgjakt og bærplukking) 1959-1980.
10. Bártnajávri; gamme, brukt av og til for husholdning/næring (snarefangst, rypejakt, elgjakt og bærplukking) 1962-1990. Bor nå i fritidshus ved denne tuften.
11. Diergi; gamme
12. Garsjøen; gamme.
13. Sabbevann/Sáppenjávri; gamme.
14. Njiđgu; gamme m/stall, brukt årlig til husholdning/næring fra før 1900 til ca 1970.
15. Leaiberohu; sommerboplass, brukt fra før 1900 til ca 1970; husholdning/næring.
16. Luovverohtu;
17. Stohkkemorluoppal; gamme, brukt av og til fram til ca 1970

Oversiktene viser at det er flere gammer som fortsatt står og brukes i dag, spesielt på sørsiden. De viser i tillegg at respondentene har kjennskap til mange gammetufter som tidligere har vært brukt av deres familier. Men som tidligere nevnt, er gammene åpne, og brukes både av eieren og andre. Når det oppgis at familien har brukt en gamme, er det derfor ikke ensbetydende med at familien har bygd eller eid gammen (Niku-rapport 43/2011, s. 143).

Ujjogašgohppi

11 boligtufter og 5 mulige boligtufter, som ligger i en smal, ca 60 m vid bukt mellom to fjellknauser. Bukta er orientert mot NØ, og tuftene ligger mellom 13-17 m.o.h. Tuft nr 2 er av gressbakkentype, mens de andre har mer rektangulær eller kvadratisk form med avrunda hjørner. I forhold til strandlinjenivå vil tuftene dateres i perioden yngre steinalder-tidlig metalltid.

Heartagieddi/Hestejorden. Mulig gammetuft. Førreformatorisk. I området er det også et felt med 6 urgraver. Alle graver synes åpnet.

Aslak Og Martin Eliassen Låve 1900-24. Fjøs 1925-49.

Háškagieddi. Et felt som består av minst 7 tufter og 11 gammetufter. Av tuftene ligger 1 inne på sletta før terrassekanten, 3 ligger på brinken og 3 ligger etter hverandre nedover skråningen. Gammetuftene er spredt over hele feltet. 6 av gammetuftene ligger i nederste enden av feltet. 7 av gammetuftene er rektangulære, en er rund og 3 kvadratiske.

Sorbmeiávri. Artefakter fra steinalderen registrert på markoverflaten: En kniv med retusjert rygg i chert, avslag i "dolomitt", noe chert og flint. 1 teltring, diameter 2,5 m.

Bálddesgeađgi

Bálddisgeađge/Kveitesteinen var méd for ei god kveitefiskegrunne, i kombinasjon med fjelltoppen i sør Láhtačohkka. Ifølge Anders Oterbekk Mathisen var det tradisjon å ta innvollene og fett til steinen når man fikk kveitefangst. Helt fra steinalderen har bálddis/kveite vært en særskilt ettertraktet fisk, noe man kan tolke av alle avbildningene på helleristningsfeltet i Alta. Ifølge Anders Larsen (1947) var kveitehodet spesielt ettertraktet. Derfor ble ofte hodene ofret til en sieidi/offerstein, siden det var det beste man hadde. Kveite er også funnet i graver på Mortensnes.

Niibereahpen

I området er det registrert 4 steinalderboligtufter, ett mulig vindskjul og 4 teltringer.

Bielasluovttgohppi. Kjøttgjemme oppmurt av stein i en liten steinur.

Buoiluokta/Byluft

I 1995 ble det observert avslag av kvit kvarts spredd rundt omkring på sletta og 8 boligtufter og 1 grop. De fleste boligtuftene er relativt svakt nedgravd og ligger i nerkant av grussletta.

Indre Byluft. Våningshus 1925-49. Stall 1900-24.

Byluftsbukten. Uthus 1925-49. Redskapshus 1900-tallet.

Stallo-graven

Graven ligger under en stor steinblokk. Blokken er ca 1,70 m høg og ganske rektangulær, ca 2,5 m lang hver vei. Flat på toppen og mosebevokst. Blokkens SSV-ende er helt flat og skråner inn mot bakken. Her ligger graven som har form av en lav røys bestående av hodestore steiner. Steinene er

kastet noe omkring, slik at deler av menneskebein er i dagen. Avstand fra øvre flomål ca 40 m. Her skal Stallo og hans hund være begravet etter kamp med en same, ifølge tradisjonen.

Lavdnejeaggi. 1 røys/grav mellom store steiner. Artefakter registrert på markoverflaten: Skrapere, kjerne, bor/stikkel, avslag i kvarts og bergkrystall, også noe chert, "dolomitt" og kvartsitt.

Láhtanjárga/Latnæringen

Ved sørsiden av Hoaššajávri er det en boplass fra eldre steinalder. Lenger nord, nesten ved havet er det et par tufter, fra nyere tid.

Gufihtardearbmi. 1 steinsetting, mulig grav.

Njukčajávri. Steinalderboplass med 2 mulige teltringer og 2 ildsteder.

Gámasbákti. Steinalderboplass med 3 boligtufter.

Máhkkagohppi/Makkebukt

I vest er det 2 forlatte eiendommer fra moderne tid. Innimellom restene etter hus og fjøs er det 6 steinaldertuffer 9 m.o.h. I øst har det vært flere steinaldertuffer 10 m.o.h. der hvor veivesenet har oppbevart grus. Her skal det være funnet et skjelett, som ble nedgravd på Nesseby kirkegård. I forbindelse med ytterligere veiarbeid i 1960, rotet bulldoseren opp et til skjelett, med en beindolk. Sannsynlig steinaldergrav. Rett nedenfor veien minst 4 boplasser fra eldre steinalder. Det er også funnet et gravkammerh, men uten innhold.

Skolteberget. Laftet tradisjonell áiti med ástak og ti omfar i langveggene. Ikke kledd, fra 1848. Áiti har vært en del av bygningene på det gamle bruket på stedet i Máhkkagohppi. Der var tidligere gammefjøs og et to roms laftet bolighus, som begge nå er borte. Det var også oppført et laksehus tidlig på 1900-tallet som er revet og ryddet bort.

Sárajohka. Steinalderboplass med 4 eller 5 boligtufter, delvis tydelig nedgravd, 1 teltring, 1 steinring, verksteds plass. Artefakter registrert på markoverflaten.

Albmánjárga/Gandvikneset

En stein som ser ut som en stående mann. Den skal ha vært offerstein og fiskeméd ifølge Qvigstad (1926). Mellom Albmánjárga og Áldda Áhkku er fjellknausen Báldáčohkká (Kveitetoppen), som skal ha vært et fiskeméd og offerplass på 1700-tallet.

Áldda Áhkku

Både skolemester Isaac Olsen og prost Ludvig Paus omtaler "Jurvoun Passe alda" i 1715. De viser da til et fjell med hull i, som samene kaller "Reigie baft alda". Qvigstad oppgir i 1926 "Al'da – ak'ko", og viser til en stor klippe som ser ut som en sittende kone.

Sagnet om Áldda Áhkku og flyttingen av øyene

Denne historien er fortalt av Ole Aikio i Juvravuonna/Gandvik.

I Varanger bodde det i gamle dager ei noaidekone som ble kalt for Áldda Áhkku. Hun var opptatt av at folket inne i Varangerfjorden skulle ha det best mulig. På russesida av grensa visste hun om noen øyer som ble kalt for Ainaisuollok. Disse var rike på kvann, kobbe, egg og dun.

Inne i Varangerfjorden hadde de ei øy som het Várjavuonsuolu – som antakelig er Skjåholmen utenfor Nesseby kirkested, men den var på langt nær så rik som Ainaisuollok. En dag bestemte kona seg for å flytte Ainaisuollok inn i Varangerfjorden. Várjavuonsuolu ville hun føre til plassen der

Ainaisuollok lå. Hun klatra opp på et fjell over Gandvik. Hunden plasserte hun ute på Davvenjárga. Her skulle den sitte og følge med når øyene kom sigende fra Russland. Oppe i fjellsida begynte Álda Áhkku å joike og gjøre forskjellige kunster, som kalles for å ganne på samisk. Ainaisuollok begynte å riste og flytte sakte på seg. Fuglene lettet og det ble skrik og lurveleven.

Nå hadde det seg slik at det på russesida bodde det også en noaide, som våkna av alt livet og skjønnte hva som var på gang. Noaiden ville ikke umiddelbart gi slipp på øyene som var så rike. Dermed satte denne i gang med mottiltak, og det viste seg at russenoaiden var sterkere enn Álda Áhkku. Samtidig som det ble satt en stopper for flyttinga av øyene, tok noaiden livet av Álda Áhkku og hunden hennes. De ble til stein. I fjellet ovenfor Gandvik kan vi i dag se Álda Áhkku. Hun er blitt til en steinblokk som stikker fram oppe i berget, og det er ikke vanskelig å se at det er en kvinneskikkelse. Ute på Davvenjárga er det en stein som ligner på et hundehode. Den er blitt kalt for Benekoaive, som betyr "hundehode", og som skal være restene etter hunden til Álda Áhkku.

Juvravuonna/Gandvik

Tuftegiedde/Tørrelvjord. Feltet består av 8 gammetufter. Alle er overpløyd, tufta lengst i VNV ligger midt i kjøreveien til huset, og dens ØSØ-del er sterkt nedkjørt. Antatt fra samisk jernalder.

Rággošnjárga/Steinnes

Feltet består av 6 gammetufter antatt samisk jernalder. 3 klart markert, 3 uklart markert. Mellom de eldre og nye tufter er en rekke av ovale groper, muligens jernaldergraver.

Sutteljohnjárga/Åpenviknes

3 gammetufter antatt fra samisk jernalder. Alle gammetuftene ligger i eng og er temmelig overgrodde. Antatt samisk jernalder. 2 tufter og noen løsfunn lengre ut på neset.

Brennelv. Simonsen har registrert 12 boligtufter på vestsiden av elvemunningen. Prøvegraving datert 1600-1700-tallet. Øst for elva, lenger opp i terrenget, steinalderboplass.

Juvrrit/Lausklubben. Simonsen har registrert en steinalderboplass, 2 runde boligtufter 3-4 m. diameter, i Vikstraumbukta.

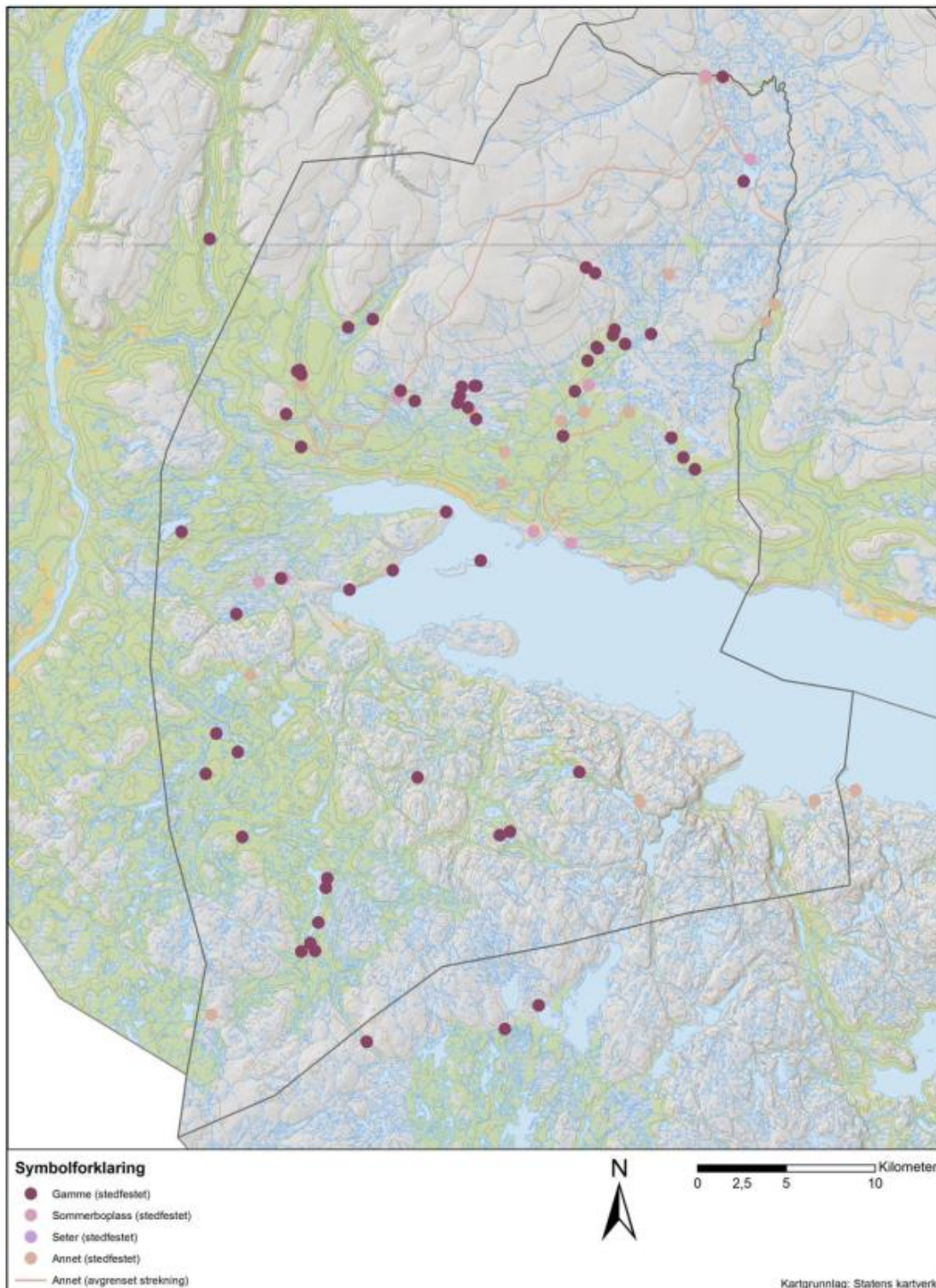
Buollánguolba/Brannsletta

Gravfelt fra samisk jernalder. Runde og ovale oppmuringer av rullestein. Opp til 2 m. i diameter og inntill 1 m. dype. Fine og omhyggelige oppmuringer rundt mer eller mindre utpregete groper. Sannsynligvis er steinene fra gropen brukt til oppmuringen. Gravene ligger enkeltvis eller i mindre grupper på 3-5 stk. Størsteparten av gravene ligger i søkk mellom terrasse og sletten, men enkelte ligger på skrenten opp mot sletten eller i mindre huller i nærheten. Ved befaringen var flere ennå dekket av snø, så det er vanskelig å anslå antallet, men det dreier seg nok om et hundretals. Det ble ikke konstatert offeringer, men området ble heller ikke gått over med særlig grundighet. Det er sannsynlig at det finnes tufter/boplasser i området også. Det ble funnet en teltring.

Høyde 278. 1 fangstgrop og 1 grop, ligger på en terrasse ved sørlig fjellfot av høyde 278. Fangstgropen var 3x2 m ytre mål, og ca 1.2 m dyp med sperrekasse i bunnen. 15 m sør ligger en annen grop, ca 3 x 2 m og 1 m dyp. Bunnen er forholdsvis flat og formen stemmer lite med en fangstgrop.

Kart over bygg i utmarka

Finnmarkskommisjonen (NIKU Oppdragsrapport 43/2011) har laget en oversikt over bygg i utmarka, som supplerer oversiktene fra Sefrak-registeret og Askeladden/Kulturminnesøk-databasene. Disse er dessverre ikke lagt inn i kulturminneoversiktene, men kan leses i rapporten for Nesseby, kartet hentet fra s. 165.

Figur 33: Gammer, sommerboplasser, setre og andre former for bygninger og anlegg. Kartet viser kun stedfestede informantopplysninger.

Kilder

- Andreassen, Reidun Laura 2004. Grav og døds kult i yngre steinalder i Varanger og tilstøtende områder. *Varanger årbok*.
- Barlindhaug, Stine og Thuestad, Alma 2013. *Med utgangspunkt i Unjárga-Nesseby. Finnmarkskommisjonens kartlegging av landskapsbruk som ressurs for kulturminnemyndighetene*. Niku-rapport 71. <https://docplayer.me/12159648-Med-utgangspunkt-i-unjarga-nesseby.html>
- Eythórsson, E., E. R. Myrvoll, M. Myrvoll, A. Thuestad, B. Bjerkli, B. Evjen, S. Joks og Ø. Ravna. 2011. *Felt 2. Unjárgga gielda/Nesseby kommune. Sakkyndig utredning for Finnmarkskommisjonen*. NIKU Oppdragsrapport 43/2011
<https://www.domstol.no/globalassets/upload/finn/sakkyndige-utredninger/felt-2-sluttrapport.pdf>
- Forsvarsbygg rapport 2018. *Nyborgmoen skyte- og øvingsfelt*. Etablissementsnummer 202751 Nesseby kommune, Finnmark fylke. Historisk dokumentasjon av utrangert skyte- og øvingsfelt. H. B. Singstad og I. Diesen (red.), Forsvarsbygg kulturminneseksjonen.
- Friis, J.A. 1910. *Skildringer fra Finmarken*. Kristiania.
- Fritzner, Jakob 1846. *Beskrivelse over de i Østfinmarken forekommende hedenske begravelser*. Kristiania.
- Henriksen, Jørn 2017. *Kulturmøte og identitet på Finnmarkskysten i tidlig historisk tid. Tolkninger basert på arkeologiske analyser av mangeromstufter*. Phd. Avhandling arkeologi, UiT.
- Johansen, E. og Odner, K. 1968. Arkeologiske undersøkelser på Mortensnes ved Varangerfjorden. *Viking 32*.
- Keilhau, B.M. 1831. *Reise i Øst- og Vest-Finmarken*. Christiania.
- Kleppe, E. J. 1974. *Samiske jernalderstudier ved Varangerfjorden*. Mag.avh. Arkeologi, Univ. i Bergen.
- Knag, Niels 1694. *Matricul och beschrifvelse ofuer Findmarken*. Nordnorske samlinger 1. Oslo 1932.
- Krogh, Mia 2006. Gammetuftene i Luhkkárgohppi. *Finnmarksmuseene forteller – fra andehodeamuletter til kongekrabber*. Johansen, Stenvold og Ringheim (red.).
- Kvernerud, Bjørn 1982. «Kongsgammene i Varanger». *Varanger årbok*, s. 68-74.
- Larsen, Anders 1950. *Om sjøsamene*. Tromsø museums årbok nr. 70.
- Leem, Knut 1767. *Beskrivelse over Finnmarkens lapper*. Nytrykk Oslo 1956.
- Lilienskiold, Johannes 1698. *Speculum boreale*. Nytrykk i Nordnorske samlinger, Oslo 1945.
- Myrstad, Ragnhild 1996. *Bjørnegraver i Nord-Norge. Spor etter den samiske bjørnekulten*. Hovedfagsoppgave i arkeologi, Universitetet i Tromsø.
- Niemi, Anja Roth 2018. *Rapport fra Utgravingsprosjekt Abelsborg Midtjord*. 15.03.18
<http://www.norark.no/prosjekter/abelsborg-midtjord/resultater-fra-abelsborg/>
- Nilsen, John O. 1982. «Da det ble bygd kirke på Angsnes i Nesseby». *Varanger årbok*, s. 31-34.
- Nilsen, John O. 1983. «Kirkejubileum i Nesseby». *Varanger årbok*, s. 53-56.

- Nilsen, Kari 1988. *Mortensnes – et historisk landskap i Finnmark*. Hovedoppgave ved Inst. for Landskapsarkitektur, Norges Landbrukshøgskole.
- Nilsen, Mari-Ann (red.) 2008. *Nesseby kirke 150 år. 1858-2008*. Nesseby menighetsråd.
- Nilsen, Øystein 2009. *Varangersamene. Bosetning, næring, folketall, utmarksbruk mv. fra historisk tid til i dag*. Várjjat sámi musea Čállosat nr. 5.
- Nordvi, A.G. 1858. *Afskrift af indberetninger og korrespondanse med prof. Steenstrup*. TMUs arkiv.
- Nummedal, Anders og Johs. Bøe 1936. *Le Finnmarkien*. Inst. for sammenlignende kulturforskning.
- Odner, Knut 1966. *Komsakulturen i Nesseby og Sør-Varanger*. Tromsø museums skrifter.
- Odner, Knut 1989. *The Varanger Saami. Habitation and Economy AD 1200-1900*. Oslo universitet.
- Olsen, Bjørnar 1984. *Stabilitet og endring. Produksjon og samfunn i Varanger 800 f.Kr.-1700 e.Kr.* Magistergrad i arkeologi. Univ. i Tromsø.
- Qvigstad, Just K. 1926. *Lappische Opfersteine und heilige Berge in Norwegen*. EMUs skrifter, Oslo.
- Qvigstad, Just K. 1938. *De lappiske stedsnavn i Finnmark og Nordland*. Oslo.
- Schanche, Audhild 2000. *Graver i ur og berg*. Karasjok.
- Schanche, Kjersti 1988. *Mortensnes. En boplass i Varanger. En studie av samfunn og materiell kultur gjennom 10.000 år*. Magistergradavhandling i arkeologi, Universitetet i Tromsø.
- Schanche, Kjersti 1994. *Gressbakkentuftene i Varanger. Boliger og sosial struktur rundt 2000 f.Kr.* Arkeologisk vhandling UiT.
- Schanche, Kjersti 2005. *Fra villreinjakt til reindrift. Gåddebivdos boatsojsujttuj. Tjálarájddo/skiftserie nr. 1. Árran lulesamisk senter*.
- Siedlecka, Roberts & Olsen (red.) 1998. *Geologi på Varangerhalvøya: En oversikt med ekskursjonsforslag*. Norges geologiske undersøkelse (NGU). Gråsteinen 3.
- Simonsen, Povl, Torgersen, Johan og Getz, Bernhard 1959. *Varanger-funnene I. Funn av menneskeskjeletter*. Tromsø museum.
- Simonsen, Povl 1961. *Varanger-funnene II. Fund og udgravninger på fjordens sydkyst*. Tromsø museum.
- Simonsen, Povl 1970. *Fortidsminner nord for Polarsirkelen*. Universitetsforlaget.
- Skandfer, Marianne 2003. *Tidlig, nordlig kamkeramikk. Typologi, kronologi, kultur*. Dr.gradsavhandling arkeologi, Univ. i Tromsø.
- Spangen, Marte 2016. *Circling Concepts: A Critical Archaeological Analysis of the Notion of Stone Circles as Sami Offering Sites*. Doktorsavhandling. Stockholms universitet, Humanistiska fakulteten.
- Storli, Inger 1988. *Begravelser i steinur. Ottar 1/88*.
- Vorren, Ørnulv og Manker, Ernst 1953. *Villreinfangst ved Gollevarre*. Acta Borealia, Tromsø museum.
- Vorren, Ørnulv og Eriksen, Hans K. 1993. *Samiske offerplasser i Varanger*. TMU skrifter 24.
- Vorren, Ørnulv 1996. *Villreinfangst i Varanger fram til 1600-årene*. Tromsø Museum.

Ytreberg, Nils. A. 1942. Handelssteder i Finnmark. Bruns bokhandel, Trondheim.

Nettressurser

www.kulturminnesok.no

Digitalt museum, digitaliserte samlinger <https://digitaltmuseum.no/owners/VSM/info>

Innholdsfortegnelse

Murgget/Klubben	1
Stallos dør	2
Gohppi/Klubbvik.....	3
Miennjagohppi/Per Larsavik	3
Guovžžageađgi/Bjørnesteinen	3
Čiesti/Fuglåsen	4
Ceavccageađge/Mortensnes kulturminneområde	5
Tufter fra eldre steinalder 12.000-4.500 f.Kr.	6
Tufter fra yngre steinalder 4.500-1.800 f.Kr.	8
Tufter fra tidlig metalltid år 1.800 f.Kr.-0	9
Tufter fra jernalder år 0 til 1900 e.Kr.	9
Labyrinten.....	11
Ceavccageađgge - transteinen	12
Graver i stein og ur år 1.000 f.Kr.-1500 e.Kr.....	12
Dyregraver	13
Ringformede offerringer	13
Ruiner etter Mortensnes handelssted 1784-1877	13
Gurluovttgohppi/Godluktbukt	14
Veašenjárga/Hammernes.....	15
Gálbmebákti/Noaiddek	15
Buorresárku/Bergeby	15
Buorresárku/Bergeby handelssted.....	15
Gufihtarčohkka/Govetterhaugen i Suovvejohka/Bergebyelva	16
Øst for Suovvejohka/Bergebyelva	17
Vest for Suovvejohka/Bergebyelva	18
Bearalveadje	18
Torvheimen ved Lavdnjevárjohka	18
Eahpárašjávri	19
Ilarstien/Ilarbálggis	20
Unjárga/Nesseby	22

Simmonoaive.....	22
Guopmeluohkká - Bákteluohkká	22
Helvetluohkká.....	22
Áilekesgeađgi.....	22
Nesseby kirke.....	23
Kirkestua	23
Unjárgeahči/Nessebyneset	23
Kirkegårder/gravkapell	23
Giškananjohka	24
Buvrenjárğa	24
Várjavuonsuolu/Sjøholmen.....	24
Luhkkárgohppi.....	25
Áppošborre/Abelsborg.....	25
Áppošbornjunne.....	28
Fuoiknjárğa/Bunes.....	28
Selešnjárğa/Angsnes kirkested.....	29
Paulanjárğa/Pålnes.....	29
Geahčeváinjárğa	29
Gorgjehat/Gornitak	30
Álda/Aldon.....	31
Álddanjárğa/Meskelv	31
Nieidavárre	32
Čuolbma/Čoarvenjunis vuopman.....	32
Fangsgropanlegget Rovvejohka-Luovttejohka	32
Rovvejohka/Nyborg.....	33
Tuberkulosehjemmet	33
Nyborgmoen.....	34
Vuonnabahta/Varangerbotn	35
Amtmannsgammen	35
Várjjat sámi musea/Varanger samiske museum	36
Stuorrastivrran	38
Njiđgu/Vesterelv.....	38
Ruossajeaggi fangstgropanlegg	39
Biehkanoaivi	40
Selešnjáralaš.....	41
Oaibáhčannjárğa-tillitten.....	41

Bikkanjárga/Bigganes	41
Sæleneshøgda/Lagežiidbákti	42
Stuorravuonna/Karlebotn	42
Karlebotn kapell	44
Hánoaivi	46
Stuorragorži/Storfossen	46
Ruovdenjunlokta/Nordli	46
Roggeluovttgieddi/Gropbakkengen	47
Sirddagohpe	48
Dierggejávri	48
Reahpen/Reppen	49
Saba gården	49
Vieranjárga/Veidnes	49
Báršnjárga	51
Bánkogohppi/Advik	51
Rissebákti/Gressbakken	52
Ođđajohka/Nyelv	54
Hellemaleri	55
Losoas hus	56
Utmarksgammer	57
Ujjogašgohppi	59
Bálddesgeađgi	59
Niibereahpen	59
Buoiluokta/Byluft	59
Stallo-graven	59
Láhtanjárga/Latnæringen	60
Máhkkagohppi/Makkebukt	60
Albmánjárga/Gandvikneset	60
Áldda Áhkku	60
Juvravuonna/Gandvik	61
Rággošnjárga/Steinnes	61
Sutteljohnjárga/Åpenviknes	61
Buollánguolba/Brannsletta	61
Kart over bygg i utmarka	62
Kilder	64
Nettressurser	66

Adresseliste

ePhorte®

Seleksjon: Journalpost ID: 36388, Journalenhet: @
 Rapport generert: 22.03.2019

Kortnavn	Navn	Adresse	Postnr	Poststed	Epost
	ALF OG IRINA PAVLOVNA ERIKSEN	BERGVEIEN 4	9840	VARANGERBOTN	
	BALLARI KÅRE OG GUTTORM BJØRG	POSTBOKS 74	9840	VARANGERBOTN	
	Finnmark Fylkeskommune v/Plan- og kulturvernadv.	Henry Karlsensplass 1	9800	VADSØ	postmottak@ffk.no
	FINNMARKSEIENDOMMEN	Postboks 133	9811	VADSØ	post@fefo.no
	Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN	postmottak@fiskeridir.no
	Fylkesmannen i Troms og Finnmark	Statens hus	9815	VADSØ	fmtfpost@fylkesmannen.no
	GUNNAR ANDRÉ OG HANNE IVERSEN NOSTESKOLEVEIEN 20		9840	VARANGERBOTN	
	HENRIKSEN ANNE JORID	SOLTUNVEIEN 6	9840	VARANGERBOTN	
	JØRGEN OG MARIA BETTEN	BERGVEIEN 1	9840	VARANGERBOTN	
	KALLIAINEN ASTRID M	TANGNESVEIEN 6	9840	VARANGERBOTN	
	Kystverket Troms og Finnmark	Postboks 1502	6025	ÅLESUND	post@kystverket.no
	Mattilsynet region Nord	Mattilsynet, region nord/ Finnmark Felles postmottak	2381	BRUMUNDDAL	postmottak@mattilsynet.no
	MONA OG OLA MICHELSEN	TANGNESVEIEN 11	9840	VARANGERBOTN	
	Naturvernforbundet i Finnmark				finnmark@naturvernforbundet.no
	Nesseby Jeger og Fiskeforening	Varangerbotn	9840	VARANGERBOTN	
	NORDLAND BYGG AS	c/o Vidar Lie Strømseth	8285	LEINES	
NVE	Norges vassdrags- og energidirektorat	Postboks 5091, Majorstua	0301	Oslo	nve@nve.no
	OLSEN HEIDI MATHILDE	SOLTUNVEIEN 4	9840	VARANGERBOTN	
	PAULSEN JAN STEVE	TANGNESVEIEN 9	9840	VARANGERBOTN	
	PRO MAN AS	Pleierveien 12B	8076	BODØ	
	reinbeitedistrikt 6 Várjjatnjárga	Rasengveien 2	9840	VARANGERBOTN	
	ROSKA JARL EVEN	SOLTUNVEIEN 3	9840	VARANGERBOTN	
	Sametinget v/kulturvernadv.	Ávjovárgeaidnu 50	9730	KARASJOK	samediggi@samediggi.no
	SIVERTSEN FRANK INGE	TANGNESVEIEN 7	9840	VARANGERBOTN	
	SMUK INGER ANITA	TANGNESVEIEN 7	9840	VARANGERBOTN	
	Statens vegvesen	Postboks 1403	8002	BODØ	firmapost-nord@vegvesen.no
	Tromsø museum v/ UIT	UiT Norges arktiske universitet, Postboks 6050 Langnes	9037	TROMSØ	postmottak@uit.no
	Varanger kraft	Postboks 704	9815	VADSØ	post@varanger-kraft.no
	Atle Larsen				atle.larsen@gmail.com
	'finnmark@njff.no'				finnmark@njff.no
	'firmapost-nord@vevesen.no'				firmapost-nord@vevesen.no
	Gunn-Britt Retter (gunn-britt@retter.no)				gunn-britt@retter.no
	'idrettslaget.ilar@gmail.com'				idrettslaget.ilar@gmail.com

Ingvald Andersen
Jan Hansen
john.samuel.nilsen@gmail.com
'kundeservice@varangerkraft.no'
'naturvern@naturvernforbundet.no'
'nessebyif@gmail.com'
'nve@nve.no'
'Post Perletur'
'tdikkanen@hotmail.com'
Tor Ivar Soldat
'walter@brandsegg.no'

Ingvald.andersen@gmail.com
jan.hansen@nesseby.kommune.no
john.samuel.nilsen@gmail.com
kundeservice@varangerkraft.no
naturvern@naturvernforbundet.no
nessebyif@gmail.com
nve@nve.no
post@perletur.no
tdikkanen@hotmail.com
torivarsoldat@hotmail.com
walter@brandsegg.no

ILAR v/ Charles Petterson, Nesseby, 9840 Varangerbotn
Karlebotn Bygdelag v/ Anita Wille Karlebotn, 9840 Varangerbotn
Tana Varangerløypas Skilag St.Hanshaugen 18, 9800 Vadsø
Kommunens Idrettsråd v/ Jon Samuel Nilsen Nesseby, 9840 Varangerbotn
Karlebotn Kapellforening v/ Astrid Siri Karlebotn, 9840 Varangerbotn
Menighetshusforeninga v/ Edel Sann Pleyrn Nyborg, 9840 Varangerbotn
Meskelv og Indre Varanger Bygdelag v/ Stig Johnsen Meskelv, 9840 Varangerbotn
Nesseby Pensjonistforening v/ Kirsten Isaksen 9840 Varangerbotn
Nesseby Sameforening v/ Gunn-Britt Retter Nesseby, 9840 Varangerbotn
Nesseby Bygdelag v/ Gunn-Britt Retter Nesseby, 9840 Varangerbotn
Nesseby JFF v/ Ingvald Andersen Nesseby, 9840 Varangerbotn
Nesseby Idrettsforening v/ Jørn S. Opdahl Nyborg, 9840 Varangerbotn
Nesseby Røde Kors v/ Oddvar Betten Nyborg, 9840 Varangerbotn
Nyborg Helselag v/ Mari-Ann Nilssen 9840 Varangerbotn
Skalvejavre Hytteforening v/ Per Ove Roska Gornitak, 9840 Varangerbotn
Sørsiden Bygdelag v/ Øyvind Olsen Nyelv, 9840 Varangerbotn
Tana & Nesseby Lions Club v/ Arne Banne Karlebotn, 9840 Varangerbotn

Kortnavn	Navn	Adresse	Postnr	Poststed	Epost
----------	------	---------	--------	----------	-------

Beaivi/Dato 25.10.2019
Čuj./Referanse 2017/593-0 /
P11

Oddleif Nilsen
40 44 05 22
oddleif.nilsen@nesseby.kommu
ne.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššenr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	56/19	05.11.2019
Giielddastivra/Kommunestyret		

Kystzoneplan for Varanger - finansiering

Administrasjonssjefens innstilling

1. Kommunestyret i Nesseby kommune bevilger kr. 300.000 til prosjekt «Kystzoneplan for Varanger».
2. Bevilgningen utgiftsføres disposisjonsfond.

Følgende representanter oppnevnes til styringsgruppa:

1.....

2.....

Bakgrunn for saken

I 2016 vedtok Øst-Finnmark Regionråd å igangsette en interkommunal kystzoneplan for Varanger, dvs. kommunene Nesseby, Sør-Varanger, Vadsø og Vardø.

Nesseby kommunes kystzoneplan ble først vedtatt i 2002 og inngikk som en del av kommunens arealplan i 2011. I ettertid har kommunestyret valgt å fjerne områder som opprinnelig var avsatt til havbruksnæring slik at kommunens vedtatte kystzoneplan i dag ikke er like tilpasset dagens situasjon.

Ved å ha en oppdatert felles kystsoneplan vil det bli enklere for næringsaktører å orientere seg om hvilke muligheter og begrensninger som finnes samtidig som kommunene får et godt verktøy å forholde seg til ved saksbehandling

I sak 41/17 gjorde kommunestyret følgende vedtak:

1. **Kommunestyret i Nesseby kommune vedtar å delta i utarbeidelsen av en interkommunal kystsoneplan for Varanger. Følgende representanter oppnevnes til styringsgruppa:**

1. **Ordfører Knut Store**
2. **Bjarne Store Jakobsen**

2. **Styringsgruppa delegeres myndighet til å legge forslag til planprogram ut til høring/offentlig ettersyn, samt å fastsette planprogram. jfr. Plan- og bygningslovens §§ 11-12 og 11-13**

3. **Styringsgruppa delegeres myndighet til å legge planforslag ut til høring/offentlig ettersyn. Jfr. plan- og bygningslovens § 11-14**

Sør-Varanger kommune fikk oppdraget med å iverksette arbeidet med planen og bl.a. søke om finansiering i hht. føende kostnadsoverslag:.

Godkjent kostnadsplan

Tittel	2019	2020	2021	SUM	SUM SØKNAD
Arbeidsverksteder/arrangement	100 000	100 000		200 000	200 000
Materiell/Annonsering	50 000	50 000		100 000	100 000
Nødvendige utredninger	750 000	750 000		1 500 000	1 500 000
Organisering/Prosjektstyring	250 000	250 000		500 000	500 000
Reiser/kompetanseheving	100 000	100 000		200 000	200 000
Utarbeide plan	500 000	500 000		1 000 000	1 000 000
Vurderinger og avveining	250 000	250 000		500 000	500 000
	2 000 000	2 000 000		4 000 000	4 000 000

Den endelige godkjente finansieringsplanen er som følger:

Tittel	2019	2020	2021	SUM	SUM SØKNAD
Finnmark Havbruksfond	1 500 000			1 500 000	1 500 000
Nesseby kommune	150 000	250 000		400 000	400 000
Skjønnsmidler Fylkesmannen	500 000			500 000	500 000
Sør-Varanger kommune	300 000	450 000		750 000	750 000
Vadsø kommune	150 000	300 000		450 000	450 000
Vardø kommune	150 000	250 000		400 000	400 000
	2 750 000	1 250 000		4 000 000	4 000 000

I kommunestyrets saksutredning fra 2017 fremkommer det at «en eventuell sak om kommunal finansiering vil fremmes når øvrig finansiering er klarlagt.

I den endelige finansieringsplanen er Nesseby kommunes andel er på totalt kr. 400.000, hvorav kr. 150.000 utgjør eget arbeid og kr. 250.000 er direkte tilskudd til prosjektet

Det forslås at kommunestyret bevilger kr. 250.000 til delfinansiering av prosjektet «Kystsonoplan for Varanger». I tillegg avsettes kr. 50.000 til reise- og møtekostnader for kommunens representanter til styringsgruppa samt deltakelse i administrativ arbeidsgruppe.

Vurderinger

Kommunestyret vedtok i 2017 å delta i prosjektet og må følgelig delta i finansieringen.

Som følge av valg av nytt formannskap og nytt kommunestyre bør det velges nye medlemmer til styringsgruppa. Styringsgruppa skal bestå av to representanter fra hver kommune og skal sikre god kommunikasjon og forankring i de respektive kommunene. Styringsgruppa skal være delegert nødvendig myndighet fra kommunestyrene og skal bl.a. sørge for at prosjektet får nødvendige ressurser og bli delegert myndighet til å legge planprogram og planforslag ut til høring/offentlig ettersyn.

For å få en god forankring i den enkelte kommune anbefales det at ordfører evt. varaordfører er en av representantene i styringsgruppa.

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

Beaivi/Dato 25.10.2019
Čuj./Referanse 2019/720-0 /
614

Roy Ivar Worvik Aslaksen
roy.aslaksen@nesseby.kommun
e.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššennr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	57/19	05.11.2019

Råteskade kommunal bolig Soltunveien 11 A/B renovering

Administrasjonssjefens innstilling

1. Formannskapet bevilger kr. 250 000 til sanering og oppgradering av Soltunveien 11 A og B.
2. Midler tas fra disposisjonsfondet.

Bakgrunn for saken

I 2016 ble Soltunveien 11 A renoveret og oppgradert innvendig. I 2019 ble det klaget på lukt i leiligheten og det ble konstatert råte- og soppskader i krypkjeller. Leietaker måtte flytte grunnet dette. Ved befaring fant man ut at det var lekkasje ifra bad i naboleiligheten samt problemer med rørføringer, sopp- og råteskader på isoleringen under leilighetene. Sopp- og råtelukt beveger seg fritt i krypkjeller og trenger inn i begge leiligheter.

Hovedproblemet ved leilighetene er grunnforholdene og dårlig grunnarbeider. Konsekvensen av dette er bevegelser i bygget over tid som igjen har ført til disse skadene på bygget.

Ved befaring sjekket man om tidligere bevegelser hadde forårsaket nye skader på renoveret leilighet. Ingen nye skader innvendig ble funnet.

Teknisk virksomhet har innhentet tilbud og har gjort et kostnadsoverslag for utbedringer av bygg og leilighet B.

Kostnadsoverslag er som følger:

Rivning hele bad og gulv gang leilighet B samt stubbeloft oppbygning ca. 30 % av kald kjeller	kr 45 000,-
Rivning og nytt elektrisk anlegg bad og gang leilighet B	kr 45 000,-
Oppbygning kald kjeller, materiell og arbeider	kr 25 000,-
Rørlegger bad og gjennomgang rørføringer kald kjeller	kr 50 000,-
Tømmer bad og gang, materiell og arbeider oppbygning	kr 60 000,-
Uforutsett 10%	kr 25 000,-
Sum	kr 250 000,-

Vurderinger

Oppgradering av bad/gang leilighet B i Soltunveien 11 og deler av kaldkjeller bør foretas raskest mulig for å kunne fortsette å leie ut. Slik som leilighet B og deler av kaldkjeller er pr. dags dato er det ikke mulighet for videre utleie. Sopp- og råteskade vil med tid fortsette å utvikle seg og forringe bygget ytterligere.

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

Man selger bygget slik som det er nå. Dette er lite gunstig da kommunen trenger utleie enheter samt salgspris blir affektert av sopp- og råteskade.

Beivi/Dato 28.10.2019
Čuj./Referanse 2019/607-0 /
223

Ole Petter Skoglund
40440543
olepetter.skoglund@nesseby.ko
mmune.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššennr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	58/19	05.11.2019

Søknad om tilskudd til overtakelse av siidaandel/generasjonsskifte Stian S. Rennemo

Administrasjonssjefens innstilling

1. Nesseby kommune innvilger Stian S. Rennemo tilskudd på kr. 100.000,- til overtakelse av siidaandel fra Gunn-Tove Smuk.
2. Tilskuddet utgiftsføres 24436 – Samfunns- og næringsutviklingsfond
3. Søker må fremlegge dokumentasjon på at siidaandelen er overført på sitt navn, samt bekreftelse på inngått avtale for overtakelse av siidaandelen.
4. Tilskudd utbetales mot utbetalingsanmodning, direkte til Gunn Tove Smuk som delbetaling av oppgjør for siidaandelen.
5. Dersom siidaandelen overdras innen 10 år fra tilskuddsdato, kan tilskuddet kreves tilbakebetalt.

Bakgrunn for saken

Stian S. Rennemo har i hele sitt voksne liv hatt bostedsadresse i Nesseby kommune. Han er født inn i en reindriftsfamilie og har vokst opp med reindrift. I 2014 tok han befalsutdanning i Sjøforsvaret, og har siden arbeidet i Forsvaret. Pr. i dag arbeider han for Forsvaret i Porsanger, og pendler mellom Varangerbotn og Lakselv. Forsvaret har god forståelse for Rennemos rolle og oppgaver knyttet til reindrift, og har vært velvillige til å gi permisjoner i perioder der han må arbeide med reinen, som f.eks. i reingjerdet. På bakgrunn av helseutfordringer hos hans mor, har de to nå blitt enige om at Rennemo skal overta hennes siidaandel i Reinbeitedistrikt 6. De har blitt enige om en nedbetalingsordning der søker nedbetaler hele overtakessummen på kr. 400.000,- over ti år. En slik ordning gjør at søker slipper å velge mellom lån til livdyr og bolig.

Vurderinger

Som primærnæringskommune i det samiske forvaltningsområdet er reindrifta en av de viktigste språk- og kulturbærerne vi har. Næringen er helt avhengig av at unge reindrifftsutøvere får levedyktige rammer for sin virksomhet. Søker planlegger ved en overtakelse av siidaandelen å på sikt gå over til å drive med rein på heltid. Etter mange år uten næringsøknader fra reindrifta, ser vi at flere reindrifftsutøvere nå benytter seg av tilskuddsmuligheten.

Søker fremholder at et tilskudd som omsøkt vil gjøre det lettere å etablere seg 100 % i hjemkommunen sin. Ut fra en helhetlig vurdering der unge arbeidsføre mennesker søker å etablere seg i en uforutsigbar næringsvei, finner administrasjonen at søknaden anbefales innvilget.

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

1. Søknaden avslås – søker må dekke hele overtakelsessummen på annen måte
2. Søker innvilges næringslån – kommunen må utarbeide rutiner for dette

Beivi/Dato 28.10.2019
Čuj./Referanse 2019/604-0 /
433

Olaf Trosten
40440530
olaf.trosten@nesseby.kommune
.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššennr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	59/19	05.11.2019
Giellddastivra/Kommunestyret		14.11.2019

Desentralisert helsesykepleierutdanning

Administrasjonssjefens innstilling

1. Nesseby kommune kjøper studieplass for nett- og samlingsbaserte helsesykepleierutdanning fra Høgskolen i Innlandet, som starter opp januar 2020.
2. Nesseby kommune dekker for frikjøp av studietiden med inntil 50% stilling mot 2 års bindingstid. Dette innarbeides i budsjettene for de gjeldende årene.

Bakgrunn for saken

Høgskolen i Innlandet skal starte opp nett- og samlingsbasert helsesykepleierutdanning januar 2020 i Tana. Studiet vil finansieres i en kombinasjon av tildelte midler fra Fylkesmannen i Finnmark (1,5 mill) og de enkelte kommuner som har studenter som følger utdanningen eller studentene selv. Utdanningen går over fire semestre på to år, og har 20 studieplasser.

Rimelig for studentene pga svært få fysiske samlinger

En av de store fordelene med denne modellen er at det er svært få samlinger med fysisk oppmøte, kun en pr semester. Resten av samlingene er nettbaserte. For studentene betyr det at det er få utgifter til reise og opphold. Selv om studenten betaler studieavgiften selv, vil sluttsummen kunne bli lavere enn i studier der det er ukevis med samlinger.

Den enkelte kommune tegner seg for en eller flere studieplasser og garanterer dermed for utgiftene for disse studieplassene. Deretter tildeler den enkelte kommune studieplassen(e) til sine kandidater.

Det formelle opptaket til studiet gjennomføres av Høgskolen i Innlandet etter de opptakskravene som framkommer i studieplanen for helsesøsterutdanningen.

Dette opplegget koster 105 000 pr studieplass i studieavgift. Dette skal brukes for å dekke avtalte kostnader for høgskolen og Tana kommunes utgifter i prosjektet.

I tillegg må kommunen stille med veiledning og praksisplass. Veiledningen kan gjøres via skype eller på annen egnet måte. Her kan kommuner gå sammen om å hjelpe hverandre eller gå sammen om å kjøpe veiledning fra noen eksterne.

Kostnader for kommunen:

2019: Studieavgift	kr. 105 000,-
2020: Frikjøp 50%	kr. 320 000,-
Div utgifter	kr. 10 000,-
2021 Frikjøp 50%	kr. 330 000,-
Div utgifter	kr. 10 000,-
Totalt:	kr. 765 000,-

Studenten har krav på stipend og studielån fra statens lånekasse. Studenten selv må finansiere reise og opphold ved de fysiske samlingene.

Praksisplass er tredelt:

* 5 uker på helsestasjon (gjerne i egen kommune)

* 3 uker skolehelsetjeneste fra småtrinn til vgs. For de kommuner som har vgs kan kanskje alt gjøres i egen kommune, ellers må man finne en samarbeidspartner.

* 1 uke på helsestasjon for ungdom. Dette er et tilbud som store kommuner vanligvis har, og som man kan samarbeide med.

Det er bare en fysisk samling pr semester. Hvor denne vil bli lagt vil vi komme tilbake til. Det antas at kommunene kan stille sine lokale studiesentre til disposisjon med tilgang til studio. Ellers er det helt opp til kommunene hvor mye penger, permisjoner, reisestøtte, materiell og annet de ønsker å støtte sine kandidater med. Eksamensfri er vel det eneste som allerede er avtalefestet.

Fristen for å tegne seg for studieplassene er gått ut, men Nesseby kommune har meldt seg på en av disse, og fått tildelt en studieplass.

Gjennomføringsplan/studieopplegg

Det er en stor fordel om studentene organiserer seg i grupper når studiet starter opp. Det er fin effekt av å sitte samlet i grupper når undervisningen skjer via nett.

- Oppstart januar 2020 – varighet 4 semestre (2 år)

-Antatt innsats er halv tid - 20 timer pr uke

- Praksisdelen – tett samarbeid med kommunen

- En time veiledning i uka – gjerne på Skype
- Veiledes av en helsesøster
- Praksisuke på helsestasjon for ungdom (større kommuner har)

- 3 uker med skolehelsetjeneste fra småbarn til vgs
- 5 uker helsestasjon
- Må ha kontaktperson i kommunen – helst 4-5 helsesøstre
- -Studenten benytter kommunens lokaler eller følger nettsamlinger hjemme

-Fysiske samlinger

- Første på Elverum
- 1 samling pr semester: Troms, Vest-Finnmark, Elverum, Oslo eller Gardermoen?

- Dette er ikke avklart, avhenger bl.a. av hvor studentene bor

- 3 nettsamlinger pr semester over flere dager

- Fordel om studenter som bor nær hverandre kan danne basegrupper som kan møtes

-Canvas nettløsning

Vurderinger

Nasjonalt er det stor mangel på helsesykepleiere, og mange kommuner sliter med å få ansatt helsesykepleiere. Nesseby kommune har vært forskånet for dette, da det har vært stabil bemanning i tjenesten over veldig mange år. For å sikre videre stabil faglig god tjeneste i fremtiden, vil det være nødvendig å utdanne ny helsesykepleier i kommunen. Nesseby kommune har god erfaring med å selv rekruttere internt til stillinger hvor det er utfordrende å ansette fagutdannede. Dette er blant annet gjort med pedagoger ved de samiske avdelingene i barnehagen. Helsesykepleier er en nøkkelstilling ifht oppfølging av barn i kommunen, og har flere lovpålagte oppgaver som må utføres. Det å ha en stabil tjeneste som kan følge de samme barna opp over flere år er en stor fortrinn, og som sannsynliggjør stor helsegevinst for kommunen.

Administrasjonen vurderer at det å selv rekruttere, og påkoste helsesykepleierutdanning, for en av våre ansatte, er nødvendig. Da sjansen for å rekruttere ved utlysning vil være vanskelig, pga av få helsesykepleiere i landet. Dette er en sårbar tjeneste, og kommunen kan risikere å måtte være uten helsesykepleier, noe som vil være svært uheldig. Fordelen med dette studietilbudet, er at det gis via nett, og er organisert av nabo kommunen, noe som vil forenkle gjennomføring av studiene betraktelig.

Beivi/Dato 29.10.2019
Čuj./Referanse 2019/730-0 /
231

Britt Inger Olsen
40 44 05 04
britt-
inger.olsen@nesseby.kommune

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkinaššennr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	60/19	05.11.2019
Giælddastivra/Kommunestyret		14.11.2019

Foreldrebetaling for SFO 2020

Administrasjonssjefens innstilling

Forslag til vedtak:

Foreldrebetaling i SFO kr 2300 pr måned for 100 % plass. Dersom husholdningens samlede inntekt er under 4 G er foreldrebetalingen kr 1600 pr. mnd. for 100 % plass.

50 % reduksjon for søsken.

Det vil gi en kommunal inntekt på ca. kr 350 000.

Lovhjemmel; Opplæringsloven

§ 13-7. Skolefritidsordninga

Kommunen skal ha eit tilbod om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1.-4. årstrinn, og for barn med særskilte behov på 1.-7. årstrinn.

Skolefritidsordninga skal leggje til rette for leik, kultur- og fritidsaktivitetar med utgangspunkt i alder, funksjonsnivå og interesser hos barna. Skolefritidsordninga skal gi barna omsorg og tilsyn. Funksjonshemma barn skal givast gode utviklingsvilkår. Areal, både ute og inne, skal vere eigna for formålet.

Skolefritidsordninga skal ha vedtekter om

- eigarforhold
- kven som er opptaksmyndigheit
- opptakskriterium
- opptaksperiode og oppseiing av skolefritidsplassen
- foreldrebetaling
- leike- og opphaldsareal
- daglege opphaldstid og årle gopningstid
- bemannning og leiing

Når skolefritidsordninga er knytt til skolar, skal rektor til vanleg vere leiar. Departementet kan gjere unntak frå kravet.

Kommunen kan krevje utgiftene til skolefritidsordninga dekte gjennom eigenbetaling frå foreldra.

For krav om politiattest gjeld reglane i § 10-9.

Kommunen kan nytte andre til å oppfylle plikta til å ha eit tilbod om skolefritidsordning, dersom dei elles oppfyller vilkåra i denne paragrafen. Kommunen fører tilsyn med private skolefritidsordningar.

Departementet kan gi nærmare forskrifter om skolefritidsordninga.

Bakgrunn for saken

SFO er en kommunal utgift, det gis ikke tilskudd til drift.

Det er ikke fastsatt en makspris for SFO, slik det er for barnehageplass. I 2018 ble det innført en økning i foreldrebetalingen for 100 % SFO plass fra kr 1500 til kr 2200, dette har også vært satsen for 2019. For 2019 ble det i tillegg innført en gradering i betalingssatsen; kr 1500 for 100 % plass der husholdningens samlede inntekter er under 4G.

Det gratis for elever som har rett til skoleskyss å være i SFO fram til skolebussen går.

Vurdering av alternativt vedtak 1:

SFO betaling settes til kr 1500 pr mnd. Det vil gi en kommunal inntekt på ca. kr 230 000.

Vurdering av alternativt vedtak 2:

SFO betaling settes til kr 2000 pr mnd. Det vil gi en kommunal inntekt på ca. kr 300 000.

Vurderinger

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

Beivi/Dato 29.10.2019
Čuj./Referanse 2019/731-0 /
231

Britt Inger Olsen
40 44 05 04
britt-
inger.olsen@nesseby.kommune

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššennr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	61/19	05.11.2019
Giieldastivra/Kommunestyret		14.11.2019

Foreldrebetaling for barnehagen 2020

Administrasjonssjefens innstilling

Foreldrebetaling kr 1600 pr måned.
50 % søskenmoderasjon.
I tillegg kommer kostpenger på kr 450 pr mnd.

Det vil være en kommunal inntekt på ca. kr 450 000.

Bakgrunn for saken

Kommunen har hatt gratis barnehagetilbud i 2015- 17. Betaling for barnehageplass ble innført i 2018. Kostpenger økte fra kr 400 til kr 450 i 2019.

Lovhjemmel; forskrift om foreldrebetaling i barnehager

§ 1. *Maksimalgrense for foreldrebetalingen*

Foreldrebetaling for en plass i barnehage skal ikke settes høyere enn en maksimalgrense. Betaling for kost kan komme i tillegg. Maksimalgrensen blir fastsatt i Stortingets årlige budsjettvedtak. Maksimalgrensen gjelder for et heldags ordinært barnehagetilbud innenfor gjeldende lov og forskrifter. Med heldagstilbud menes avtalt ukentlig oppholdstid på 41 timer eller mer.

§3. *Moderasjonsordninger*

Kommunen skal sørge for at foreldre/foresatte tilbys minimum 30 % søskenmoderasjon i foreldrebetalingen for 2. barn og minimum 50 % for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen. Reduksjon i foreldrebetalingen beregnes av

foreldrebetalingen begrenset oppad til maksimalgrensen etter § 1 1. ledd i den barnehagen barnet har plass.

Kommunen skal gi fritak for foreldrebetaling for 20 timer per uke til alle to- tre- fire- og femåringer i husholdninger med en samlet personinntekt, etter skatteloven kapittel 12, og skattepliktig kapitalinntekt under en inntektsgrense fastsatt av Stortinget. Inntektsgrensen er på kr 548 500 pr år.

Tilsvarende gjelder for barn med utsatt skolestart.

Vurderinger

Fra 01.01.20 er maksprisen for barnehage plass kr 3 135 kr pr mnd.

Betaling for kost, matpenger, kan komme i tillegg til maksprisen.

Søskenmoderasjon; Kommunen skal sørge for at foreldre/foresatte tilbys minimum 30 % søskenmoderasjon i foreldrebetalingen for 2. barn og minimum 50 % for 3. eller flere barn. Moderasjonen skal omfatte søsken som bor fast sammen.

I Nesseby kommune gis det 50 % søskenmoderasjon for 2. og 3.barn.

Det er 3 avdelinger i barnehagen, i alt 28 barn pr 01.11.19. Antallet barn i barnehagen har fortsatt å synke fra tidligere år.

Vurdering av alternativt vedtak 1:

Ved å innføre makspris på foreldrebetaling i barnehagen vil kommunens inntekt i 2020 være på ca. kr 850 000.

50 % søskenmoderasjon.

I tillegg kommer kostpenger på kr 450 pr mnd.

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

Beivi/Dato 28.10.2019
Čuj./Referanse 2019/727-0 /
231

Birgit Länsman
40440533
birgit.lansman@nesseby.komm
une.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššenr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	62/19	05.11.2019
Giælddastivra/Kommunestyret		

Betalingssetser hjelpetjenesten 2020

Administrasjonssjefens innstilling

Betalingssetser for hjelpetjenesten fastsettes slik for 2020:

1. Transport av brukere i miljøtjenesten
 - a) Kjøring til Varangerbotn, Nesseby helsesenter egenandel kr. 102,- pr. bruker.
 - b) Kjøring til Vadsø egenandel kr 403,- pr bruker.
 - c) Kjøring til Tana Bru egenandel kr. 161,- pr bruker
 - d) Kjøring til Nuorgam egenandel 322,- pr bruker.
 - e) Kjøring andre steder ut fra Statens gjeldende sats pr km. pr bruker.
 - f) Dersom de fastsatte prisene over er dyrere enn hvis man beregner km etter Statens satser, kal man kunne fakturere etter Statens gjeldende km. sats, dog med minstepris på kr. 102,-
 - g) Maksimal samlet egenandel per måned for praktisk bistand og opplæring utenfor institusjon i husholdninger med samlet skattbar nettoinntekt før særfradag under 2G er kr 210,- jf. Rundskriv I-1/2019.

Kjøring i miljøtjenesten skjer etter vedtak.

2. Transport i flyktingtjenesten
 - a) Kjøring til Varangerbotn, Nesseby helsesenter egenandel kr. 102,- pr. voksen.
 - b) Kjøring til Vadsø egenandel kr 403,- pr voksen.
 - c) Kjøring til Tana Bru egenandel kr. 161,- pr voksen.
 - d) Kjøring til Nuorgam egenandel 322,- pr voksen.
 - e) Kjøring andre steder ut fra Statens gjeldende sats pr km. pr voksen.

Kjøring til lege/ helsesøster/ fysioterapi utenfor Nesseby kommune må bestilles gjennom pasientreiser.

Kjøring av barn til lege/ helsesøster/ tannlege er gratis. Innkalling til time må fremvises. Har barnet time utenfor Nesseby kommune må pasientreiser kontaktes.

Tilgang på ordinær kollektivtransport skal sjekkes opp før man eventuelt ber om bistand fra Flyktningsjenesten (buss skal benyttes hvis mulig).

Bakgrunn for saken

- 1) Transport av brukere i miljøtjenesten
Det videreføres egenandel for kjøring av brukere i miljøtjenesten. Dette gjelder brukere som har rett til kjøring etter fattet vedtak.

- 2) Transport i flyktningsjenesten
Flyktningsjenesten har kjøring av bosatte introduksjonsdeltakere til diverse formål (språkpraksis/ arbeid, lege/ tannlege, politi etc.) på grunn av lite/ ingen kollektivtrafikk.
Det videreføres egenandel for transport.

Vurderinger

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

Vedlegg: Rundsriv I-1/2019 om endring av fribeløp og egenandeler for kommunale helse- og omsorgstjenester.

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Landets fylkesmenn, Landets kommuner

Nr.	Vår ref	Dato
I-1/2019	18/5267 -	17.12.2018

Rundskriv I-1/2019 om endring av fribeløp og egenandeler for kommunale helse- og omsorgstjenester

Med bakgrunn i Prop. 1 S (2018–2019) for Helse- og omsorgsdepartementet og Stortingets vedtak gjøres følgende endringer i forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester (FOR 2011-12-16-1349):

Fribeløpet for beregning av vederlag for langtidsopphold i institusjon settes til kroner 8 400. Fribeløpet for beregning av vederlag for langtidsbeboere i institusjon som, uten selv å ønske det, legges på dobbeltrom settes til kroner 40 400. For korttidsopphold på institusjon endres den maksimale egenandelen kommunen kan kreve av tjenestemottaker fra kroner 160 til kroner 165 per døgn. Satsen for dag/ nattopphold endres fra kroner 80 til kroner 85.

Maksimal samlet egenandel per måned for praktisk bistand og opplæring utenfor institusjon i husholdninger med samlet skattbar nettoinntekt før særfradrag under 2 G endres fra kroner 205 til kroner 210.

Endringene gjøres gjeldende fra 1. januar 2019.

Med vennlig hilsen

Anne-Cathrine Haug Jørgensen (e.f.)
ekspedisjonssjef

Kjersti Sandem
rådgiver

Postboks 8011 Dep, 0030 Oslo
Telefon: 22 24 90 90 E-post: postmottak@hod.dep.no

Beivi/Dato 29.10.2019
Čuj./Referanse 2019/732-0 /
231

Anne Brit Aslaksen
anne.brit.aslaksen@nesseby.ko
mmune.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššenr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	63/19	05.11.2019
Gielddastivra/Kommunestyret		14.11.2019

Betalingssetser hjemmetjenesten 2020

Administrasjonssjefens innstilling

- Dagsenter for eldre og demente kr 296,- pr dag.**
Tjenesten er tilbud til mennesker som bor hjemme og som kan ha behov for sosial kontakt, aktivisering, rehabilitering eller avlastning for pårørende. Tilbudet inneholder kaffe, middag og dessert og i tillegg er det transport til og fra dagsenter.
- Matombringning:**
 - Matombringning - kr 139,- pr middag. Dette gjelder for middager som blir hjemkjørt og levert utenfor helsesenteret.
 - Matombringning – kr 127,- pr. middag i omsorgsboliger ved helsesenteret.
 - Matombringning kr. 103,- pr. ½ porsjon middag som blir hjemkjørt og levert utenfor helsesenteret.
 - Matombringning kr 103,- pr ½ porsjon middag, til omsorgsboliger ved helsesenteret
 - Matombringning samtlige måltid – omsorgsboliger på helsesenteret kr 4479,- pr. mnd.
- Trygghetsalarmer:**
Egenandel kr. 582,- pr. mnd. Egenandelen kreves fra oppkoblingsdato til den kobles ned.
- Praktisk bistand – herunder hjelp i hjemmet**
 - inntekt under 2G kr. 210,- Jfr Rundskriv I-1/2019.
 - inntekt under 3G kr. 135,- pr time
 - inntekt under 4G 148,- pr time
 - inntekt under 5G til kr. 164,- pr time
 - inntekt over 5G til kr. 188,- pr time
- Kjøring av beboere i institusjon og brukere i hjemmebaserte tjenester:**
Det videreføres egenandel for brukere de ganger Pleie- og omsorg må kjøre brukere til butikk og post. Dette gjelder kun brukere som har rett til dette etter fattet vedtak.
 - Kjøring til butikk/post i Varangerbotn, Nesseby Helsecenter kr. 102,-.
 - Kjøring til butikk i Vadsø egenandel kr. 403,-
 - Kjøring til butikk i Tana Bru egenandel kr.161,-Kjøring etter vedtak andre steder ut fra Statens gjeldende satser pr km. pr bruker.

Bakgrunn for saken

Pleie- og omsorg har mange og omfattende tjenester som ytes til brukere med behov. Dagsenter for eldre og demente. Matombringing, trygghetsalarmer, praktisk bistand- herunder hjelp i hjemmet, kjøring av beboere i institusjon og brukere i hjemmebaserte tjenester.

Beivi/Dato 29.10.2019
Čuj./Referanse 2019/733-0 /
231

Anne Brit Aslaksen

anne.brit.aslaksen@nesseby.ko
mmune.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkinaššer/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	64/19	05.11.2019
Giælddastivra/Kommunestyret		14.11.2019

Betalingssatser for institusjon 2020

Administrasjonssjefens innstilling

Ved langtidsopphold foretar en vederlagsberegning ut fra inntekt hos beboer. Betalingen skjer med hjemmel i §3 i vederlagsforskriften. Som grunnregel skal ikke betalingen overstige det det koster å drive en sykehjemsplass. Fribeløpet før beregning av vederlag for langtidsopphold i institusjon er kroner 8 400,-
Det er kun ved korttidsopphold i institusjon det foreligger faste priser satt av staten. Dette er følgende betalingssatser etter siste rundskriv I-1/2019 endring av fribeløp og egenandeler for kommunale helse – og omsorgstjenester:

1. Dag- eller nattopphold i institusjon pr. dag/natt, For det enkelte dag- eller nattopphold på institusjon endres den maksimale egenandelen kommunen kan kreve fra tjenestemottaker til kroner 85,-
2. For korttidsopphold på institusjon endres den maksimale egenandelen kommunen kan kreve av tjenestemottaker fra kroner til kroner per døgn. 165,-
3. Fribeløpet før beregning av vederlag for langtidsbeboere i institusjon som, uten selv å ønske det, legges på dobbeltrom, settes til kroner 40400,-

Bakgrunn for saken

Det lages årlig en sak til kommunestyret for å fastsette betalingssatser for pleie og omsorg, institusjonen. For langtidsopphold gjøres det en individuell vederlagsberegning for brukeren som er hjemlet i vederlagsforskriftens § 3. Som grunnregel skal ikke betalingen overstige kostnaden ved å drive en sykehjemsplass.

For korttidsopphold fastsetter staten satser i et årlig rundskriv. Det siste rundskrivet er I-1/2019. Rundskrivet for 2020 vil vi motta fra staten rundt nyttår, og nye satser for 2020 vil da gjelde.

Ref.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-i-12019-om-endring-av-fribelop-og-egenandeler-for-kommunale-helse--og-omsorgstjenester/id2625337/>

